

'Als je de krachten van de vrije Westerse wereld niet bundelt tegen terreur, dan zal die terreur ook naar jou toekomen'

- Modi Ephraim, ambassadeur van Israël in Nederland

'Treurig dat Joden uit angst geen keppeltje kunnen dragen'

- dr. Abdel-Hakim Ourghi, islam-wetenschapper

'Israël en het Joodse volk verdienen onze steun'

- Bert-Jan Ruissen, lid Europees Parlement

'Laat onze Joodse medelanders niet eenzaam en alleen staan'

- Naomi Mestrum, directeur CIDI

4
2023

THEMA

Israël staat onder spanning

Is vrede verder weg dan ooit?

wi.sgp.nl

Nicht

**'Nog belangrijker dan
een oorlog te winnen
is het om helemaal
geen oorlog te
hebben.'**

Golda Meïr (1898-1978), Israëliisch
premier van 1969 tot 1974

BEELD

Israel Press and
Photo Agency
(I.P.P.A.) / Dan
Hadani. [www.
wikipedia.com](http://www.wikipedia.com)

Een stil protest voor Israël

AUTEUR

drs. Jan Schippers
Eindredacteur

Als de laatste Tweede Kamerverkiezingen iets duidelijk hebben gemaakt, dan is het wel dit: een flink aantal kiezers heeft in het stemhokje een stil maar duidelijk protest geuit tegen de antisemitische protesten op straat en in stations. Openlijke steun aan de gruwelijke terreur van Hamas hoort niet in ons land thuis.

Terwijl analisten vooraf beweerden dat het opgelaaide conflict tussen Israël en Hamas nauwelijks invloed had op de stemming onder de kiezers, bleek op 22 november dat de dramatische gebeurtenissen van zaterdag 7 oktober wel degelijk een 'gamechanger' waren. Te midden van dictatoriaal of autoritair geleide landen is Israël de enige democratische rechtsstaat in het Midden-Oosten. Is het daarom geen teken aan de wand dat het vaak dezelfde linkse clubs waren die daags na 22 november op straat protesteerden tegen de verkiezingsuitslag?

In dit nummer treft u een aantal eerste reflecties aan op de recente oorlog in Israël en Gaza. Veel slachtoffers zijn er te betreuren, zowel aan Joodse als aan Palestijnse zijde. We weten dat de staat Israël wel moet standhouden, anders is er voor het Joodse volk geen garantie voor zijn voortbestaan op het grondgebied van zijn voorvaders. Daarom is het te hopen dat de terreurgroeperingen in Gaza zo snel mogelijk onschadelijk worden gemaakt, zodat het geweld stopt en er perspectief op vrede aan de horizon gloort. De meeste Joden en Arabieren verlangen naar een normaal bestaan en hebben liever helemaal geen oorlog.

Rest mij dank uit te spreken aan alle geïnterviewden en auteurs voor hun bijdrage aan deze editie. Namens redactie en bestuur wens ik u een gezegend Kerstfeest en een voorspoedig nieuwjaar toe.

PS – Volgend jaar bestaan Zicht en haar uitgeefster, de Guido de Brès-Stichting, 50 jaar. Reserveer zaterdag 20 april 2024 in uw agenda voor het jubileumcongres. Meer informatie volgt via onze nieuwsbrief.

Zicht

10

Zicht stelt zich ten doel de bevordering van een wetenschappelijk verantwoorde bezinning op actuele politieke en maatschappelijke ontwikkelingen, in het licht van de bijbelse grondslagen en reformatorische levensbeschouwing. Het tijdschrift is opiniërend en thematisch van karakter.

20

Inhoudsopgave

Blikopener	03	Een stil protest voor Israël	drs. Jan Schippers
Bijbelstudie	06	Een actuele lofzang	drs. Albert Groothedde
Interview	10	'Dit is een oorlog om ons bestaansrecht'	mr. Aarnout van Gelder MA & drs. Jan Schippers
Focus	18	Tot hier en niet verder!	Naomi Mestrum
Interview	20	Een dreiging voor Israël en het Westen	drs. Bas Belder
Thema	24	Een eeuwenoude twist	mr. Gerben Veenema
Infographics	34	Onthullende cijfers	drs. Jan Schippers
Thema	38	Over politieke prioriteiten gesproken	drs. Geert Schipaanboord
Blik vanuit Brussel	46	'Israël verdient onze steun'	Kees Bos
SGP-jongeren	56	Hoe antisemitisme toeneemt onder jongeren	Peter ten Hove & Sybe van 't Land
Interview	62	Moslims vrij van angst en haat	drs. Bas Belder
Thema	68	Wie vertegenwoordigt het Palestijnse volk?	Itamar Marcus
Brandpunt	72	Is er nog hoop?	prof. dr. Bart Wallet
Thema	74	Israël en de Verenigde Naties	dr. Matthijs de Blois & Andrew Tucker
Thema	84	Christenen en Joden samen naar de Top	drs. Leo van Doesburg
Boekenschap	92	Israël en het Joodse volk belicht	drs. Jan Schippers & mr. Aarnout van Gelder MA
Perspectief	97	Licht in de duisternis	mr. Kees van der Staaij

Highlights

'Dit is een oorlog om ons bestaansrecht'

10 INTERVIEW MET AMBASSADEUR MODI EPHRAÏM
mr. Aarnout van Gelder MA & drs. Jan Schippers

'Israël verdient onze steun'

46 BLIK VANUIT BRUSSEL
Kees Bos interviewt ir. Bert-Jan Ruissen

Israël en de Verenigde Naties

74 THEMA
dr. Matthijs de Blois & Andrew Tucker

AUTEUR

drs. Albert Groothedde, als theoloog verbonden aan het Centrum voor Israëlstudies.

Een actuele lofzang

Zaterdag 7 oktober 2023. Na die datum werd alles anders. Terroristen maakten op één dag een einde aan het leven van zo'n 1400 Israëli. Een vreugdevolle sabbat veranderde in een gitzwarte dag.

Tal van emoties vechten sinds die bewuste zaterdag in mij om voorrang. Er is verdriet over wat er op 7 oktober is gebeurd in Israël; het land waar ik tot voor kort samen met mijn gezin woonde. Er is bezorgdheid over het welzijn van Israëlische vrienden die dienen in de IDF, het Israëlische leger. Er is boosheid ook over wat ik in Nederland aan antisemitische tendensen waarneem. Daarnaast is er gelukkig ook hoop; geschenken hoop! De adventsweken zijn weer aangebroken. We leven toe naar het Kerstfeest. Maar vergeet niet dat het al Kerst is geweest. De Hoorn uit het geslacht van David is al geboren! En dat heeft ook alles van doen met de actuele situatie in Israël.

EIN KEREM

Ein Kerem: een groen, lommerrijk plaatsje net buiten Jeruzalem. Volgens de traditie zou dit het dorp zijn waar Johannes, de zoon van Zacharias en Elizabeth, ter wereld kwam. Na de geboorte van Johannes gebeurde er iets wonderlijks. De stomme Zacharias kon opeens weer spreken. Een korte samenvatting van zijn eerste woorden staat in Lukas 1:64: 'Hij sprak en loofde God'. De ongelovige priester wordt een Godlover! Een uitvoeriger weergave is te lezen in Lukas 1:67-79, de zogenaamde 'Lofzang van Zacharias'. Het zijn woorden met gewicht. In Lukas 1:67 staat uitdrukkelijk dat Zacharias vervuld werd met de Heilige Geest toen hij deze woorden profeteerde.

ZIJN VOLK

De inzet van Zacharias' lofzang is typisch Joods: een doxologie op God, een lofprijzing op de God van Israël. Wat is de aanleiding voor deze jubel? Is het omdat hij en zijn onvruchtbare vrouw Elizabeth onverwacht

BIJBELTEKST

**'Geprezen zij de
Heere, de God
van Israëel, want Hij
heeft naar Zijn volk
omgezien en er
verlossing voor tot
stand gebracht'**

LUKAS 1 VERS 68

'De inzet van Zacharias' lofzang is typisch Joods: een doxologie op God, een lofprijzing op de God van Israël.'

toch een zoon hebben ontvangen?

Het antwoord staat in Lukas 1:68: 'want Hij heeft naar Zijn volk omgezien en er verlossing voor tot stand gebracht'. God is betrokken op Zijn volk en heeft verlossing gewerkt. Een belangrijke vraag is natuurlijk: wie wordt er hier bedoeld met 'Zijn volk'? Eeuwenlang betoogden christelijke theologen dat 'Zijn volk' synoniem staat voor de volgelingen van Jezus, voor de kerk. Het is een uitingsvorm van de vervangingstheologie (de idee dat de kerk in plaats van Israël is gekomen). Veel kerken hebben daarvan na de Tweede Wereldoorlog terecht afstand genomen.

Anderen Bijbeluitleggers erkennen dat Zacharias met 'Zijn volk' Israël bedoelt. Maar vaak wordt daar vervolgens nog wel snel iets aan toegevoegd. Dan wordt bijvoorbeeld gezegd dat Zacharias nog niet het juiste zicht had op het werk van de Heere Jezus. Immers, dan had hij zoiets nooit gezegd.

We constateerden eerder dat Zacharias vervuld was met de Heilige Geest toen hij deze woorden profeteerde. Ik vind het daarom bloedlink om te betogen dat Zacharias een kennisgebrek had, dat het hem aan inzicht ontbrak. Volgens mij doen we de Schrift het meeste recht door aan te nemen dat met 'Zijn volk' in dit geval eerst en vooral het Joodse volk wordt bedoeld.

Dat geldt trouwens niet alleen voor dit vers. Veel christenen vergeten nogal eens dat Israël het eerste adres is van veel Bijbelgedeelten. Dat vinden we misschien niet leuk, maar het is gewoon niet anders. Het is iets dat hoort bij geloofsgehoorzaamheid: aanvaarden wat Gods Woord zegt.

ANTISEMITISME

Zacharias bejubelt Gods verlossing. Voor welke verlossing zou Zacharias zo diep dank-

baar zijn? Wat houdt die verlossing precies in?

In nogal wat Kerstpreken wordt betoogd dat Zacharias verheugd is over de verlossing van zonde, satan en hel. Ik wil aan het belang van persoonlijke redding niets afdoen. De Bijbel geeft genoeg reden om aan deze toepassing van verlossing vast te houden. Maar er is meer.

Want denken we vaak niet veel te klein over het concept verlossing? Gods verzoeningsplan reikt verder dan de persoonlijke zaligheid van een zondaar. En in dat plan speelt Israël een grote rol. Dat horen we ook Zacharias - of beter: de Heilige Geest - in zijn lofzang helder uiteenzetten.

Wat die verlossing in de lofzang van Zacharias specifiek inhoudt, wordt uitgewerkt in Lukas 1:71: 'verlossing van onze vijanden en bevrijding uit de hand van allen die ons haten'. Voor een Jood is dat een geweldige verlossing! Als er één volk is dat weet wat vijanden en haters zijn, dan is dat het Joodse volk. De eeuwen door heeft het er altijd van langs gekregen. Het spectrum van haters is daarbij opvallend veelkleurig: het varieert van fascist en communist tot islamist en calvinist.

Hoe komt dat toch? Waarom wordt het Joodse volk altijd zo gehaat en verdrukt? Zou dat niet ook te maken hebben met de status van Israël? God voltrekt Zijn heilsplan door middel van het Joodse volk en de Messias van Israël, de Heere Jezus Christus. En daarom heeft de vijand van God, de satan, zijn pijlen in het bijzonder ook gericht op Israël.

Dat is in onze tijd niet anders. Het maakt dat de oorlog die op dit moment woedt tussen Israël en Hamas ten diepste ook een geestelijke oorlog is. Mensen en machten

vormen een instrument in de hand van de boze om Gods plannen te dwarsbomen.

Wilt u in deze geestelijke strijd aan de goede kant staan? Keer u dan tegen antisemitisme, neem het op voor het Joodse volk en wees Israël juist ook nu tot een steun. In het verleden tierde het antisemitisme ook welig in de kerk. Daar hebben veel kerken terecht schuld over beleden. We kunnen nu laten zien hoeveel die schuldbelijdenis waard is.

GELOOFSTAAL

Nog iets over de jubel van Zacharias. Als je aandachtig kijkt naar Lukas 1:68 en 69 valt iets op. Zacharias spreekt daar in de voltooid tegenwoordige tijd: 'heeft omgezien', 'heeft verlossing tot stand gebracht', 'heeft een hoorn voor ons opgericht'. Zacharias doet het voorkomen alsof de verlossing al is gerealiseerd. Maar is dat zo? Vergist Zacharias zich niet? Het ging in zijn eigen tijd en ook later eerder slechter dan beter met het Joodse volk.

Geloofstaal is taal die zich niet laat gezeggen door de omstandigheden, taal die zich niet het zwijgen laat opleggen door wat er in het heden gebeurt. Het is taal die over de grenzen van de tijd heen durft te spreken.

Godsvertrouwen is voor oprechte geloofstaal onmisbaar. Zacharias weet dat God doet wat Hij zegt - Hij heeft zijn lesje wel geleerd toen hij zelf de engel niet geloofde. En daarom gelooft Zacharias ook vast dat God zal voltooiën waaraan Hij begonnen is.

PERSPECTIEF

In de afgelopen weken heb ik verschillende Palestijnse en Joodse gelovigen in Jezus Christus gesproken. Zij waren zonder uitzondering moedeloos als het gaat om het conflict tussen Israël en Hamas. Allen zagen

BEELD Ein Kerem.

'Veel christenen vergeten nogal eens dat Israël het eerste adres is van veel Bijbelgedeelten. Dat vinden we misschien niet leuk, maar het is gewoon niet anders.'

slechts één oplossing: Jezus.

Dat is in lijn met wat Zacharias profeteert. Ook hij schrijft de verlossing immers toe aan de Hoorn van zaligheid uit het huis van David, aan Jezus de Messias (Luk. 1:69, vgl. 1 Sam. 2:10 en Ps. 132:17). Met andere woorden: Jezus zal de vijanden van Israël onderwerpen en het koninkrijk herstellen. Beslissende stappen hiervoor zijn zo'n 2000 jaar geleden al gezet.

Het vervolg op Jezus' interventie, op Zijn tussenkomst, is bemoedigend. Zacharias schrijft dat het Joodse volk na deze verlossing 'Hem zal dienen zonder vrees, in heiligheid en gerechtigheid alle dagen' (Luk. 1:74-75).

Of de complete vervulling van Zacharias profetie in onze tijd tot vervulling komt, weet ik niet. In Handelingen 1:6 kunnen we lezen dat ook Jezus Zelf daarvan niet op de hoogte is. Het tijdstip is aan God de Vader. Er is echter goede grond om te blijven geloven in een oplossing, in de verlossing! Het is Kerst geweest en God heeft het immers Zelf beloofd?!

'Dit is een oorlog om ons bestaansrecht'

In gesprek met Modi Ephraim, de Israëlische ambassadeur in Nederland

Uiteraard waren we welkom op de ambassade van Israël in Den Haag voor een interview. We maakten een afspraak, niet wetend welke gruwelijkheden zich op 7 oktober in Israël zouden voltrekken. Onze afspraak moest worden verzet naar 2 november. Bij binnenkomst vertelt de ambassadeur dat het een historische dag is: precies 106 jaar geleden werd de Balfourverklaring afgegeven, die de juridische basis vormde voor de oprichting van de staat Israël.

De laatste maand zagen we een ongekende opvlaming van het conflict tussen Hamas en Israël. Hoe heeft u de afgelopen tijd ervaren?

'Uiteraard was het erg zwaar voor Israël, en ook voor ons op de ambassade. In de eerste week na de aanval heb ik geen nacht geslapen, omdat ik telkens moest denken aan wat er gebeurd was bij vrienden van mij. Israël is een klein land, als je 1400 dodelijke slachtoffers en +/- 240 gegijzelden hebt, raakt dat heel veel mensen. Vrienden van ons zijn naar begrafenissen geweest. De opa van Ofir Engel die werd ontvoerd, ken ik al jaren. We werkten samen onder president Shimon Peres. Hij was altijd bezig met sociale initiatieven om minderheden, zoals de Arabieren, te helpen. En nu is zijn kleinzoon gegijzeld in Gaza... De 7de oktober was echt een zwarte zaterdag. Het was *Simchat Torah* (Vreugde van de wet), de laatste dag van het Loofhuttenfeest. Maar de vreugde veranderde in

verdriet, ontzetting en rouw. We realiseerden ons niet direct de grote schaal van deze aanval. In het verleden waren het vaak kleine groepjes van aanslagplegers die Israël binnendrongen, maar nu waren het er rond de 3000. Na de oorlog zullen we zeker gaan onderzoeken hoe dit ondanks alle veiligheidsmaatregelen kon gebeuren. Omdat het een grote feestdag was, kostte het ons meer tijd om te reageren en de troepen en luchtmacht in paraatheid te brengen. Daar hebben we een erg hoge prijs voor betaald.'

Hoe duidt u de context van deze terreuraanval van Hamas?

'In 2005 besloot Israël om zich los te maken van Gaza. We hebben het gebied verlaten en hebben ook 8000 Israëliërs die daar woonden geëvacueerd. Dus als er nu stemmen opgaan die stellen dat Israël Gaza bezet hield: daar is geen sprake van, juist omdat we ons helemaal uit de Gazastrook hebben teruggetrokken. Daarna hebben we Gaza overgedragen aan de Palestijnse autoriteit. Zoals we weten, verloren zij in 2007 helaas de controle over het gebied. Hamas nam die over. Afgelopen 7 oktober handelde Hamas barbaars en gewelddadig, maar daarin heeft het heeft al een lange geschiedenis, ook ten opzichte van de Palestijnen. Sinds 2007 zijn er meerdere opflakkingen van het conflict geweest. De Israëlische burgers in de gebieden nabij de Gazastrook kunnen zo niet in veiligheid leven. Om de zoveel jaar, dat hangt van Hamas af, zijn er aanvallen en moeten wij reageren. We leven met die voortdurende dreiging dichtbij ons.

Israël heeft de plicht, net als ieder land, allereerst de eigen burgers beschermen. En ik denk dat we dezelfde mogelijkheden verdienen als anderen, dat al onze burgers zich

AUTEUR

Aarnout van Gelder (foto) en Jan Schippers, redactieleden

'Israël heeft de plicht, net als ieder land, allereerst de eigen burgers beschermen.'

veilig kunnen voelen in hun huizen. Je eigen huis is de veiligste plek die je hebt. En nu hebben we 200.000 mensen uit hun huizen moeten evacueren, ook omdat we op het noordelijke front met Hezbollah in Libanon moeten letten.'

Hoe is de houding van de bewoners van de kibboetsen in het zuidwesten?

'De overgrote meerderheid van de kibboetsen vlakbij de Gazastrook steunt het streven naar vrede met de Palestijnen. Ze hadden in het verleden goede verhoudingen met de burgers van Gaza. Maar daarbinnen is echter sprake van een terroristische organisatie die een dichtbevolkt gebied controleert. Bovendien het gebied zelf en de burgers erbinnen gebruikt als menselijk schild. Dat betekent voor Israël een intens dilemma. Israël toereerde Qatarese financiële steun aan de Gazastrook, zodat daarmee de infrastructuur en economie opgebouwd konden worden. Maar in plaats van het voor de eigen burgers te gebruiken, benutte Hamas de steun voor militaire infrastructuur zoals tunnels en raketinstallaties. En die brengen ze soms weer onder in civiele en humanitaire infrastructuur, zoals scholen en ziekenhuizen.'

En toen kwam 7 oktober...

'De horror-beelden van wat er in de kibboetsen op die dag is gebeurd, zijn niet te bevatten. Ongelooflijk. Hele families zijn vermoord en hun huizen verbrand. Op donderdag 9 november ben ik in de Portugese synagoge in Amsterdam voor de herdenking van de *Kristallnacht*. Sinds de Holocaust hebben we zulke verschrikkingen niet meer gezien.

Voor ons zijn de levens van individuele mensen heel veel waard. Niet voor niets zeggen we: "Het redden van een ziel is alsof je de

hele wereld redt". Tot op dit moment, bijna een maand na de aanval, zijn er lichamen die we niet konden identificeren. Kun je je voorstellen wat Hamasterroristen daarmee hebben gedaan? Israël heeft daarom geen andere keuze dan in te zetten op de volledige vernietiging van Hamas. Het primaire doel is deze bedreiging van onze grenzen en van onze burgers te elimineren. Daarnaast willen we natuurlijk alle gegijzelden bevrijden. We doen dat met alle benodigde voorzorgsmaatregelen om burgerslachtoffers te voorkomen. Zo roepen we de burgers in Gaza op om naar het zuiden te gaan, waar veilige plaatsen zijn. Maar intussen verhindert Hamas dat de eigen mensen hun leven kunnen redden.'

In de Nederlandse media is er weinig aandacht voor het feit dat de aanvallen van Hamas op Israël nog steeds doorgaan.

'Dat klopt. Iedere dag gaan de sirenes af omdat er raketten onderweg zijn naar Israël. Iron Dome is een goede technologie, maar houdt niet 100% tegen. Ouders kunnen hun kinderen niet naar school sturen en altijd is er bezorgdheid. Helaas hebben de media een erg kort geheugen. Daarom tonen we nu ook de vreselijke afbeeldingen van de aanval van 7 oktober; meestal doen we dat niet. Nu roepen veel mensen uit Europa op tot een staakt-het-vuren. Maar wat bedoelen ze daarmee? Een staakt-het-vuren is een optie wanneer twee legers met elkaar vechten in een reguliere oorlog. Maar met zo'n oproep op dit moment zeg je feitelijk dat Hamas kan voortbestaan en maak je het mogelijk dat ze kunnen doorgaan met hun terreuractiviteiten. Dat is het gevolg wanneer je nu niet de missie voltooit om Hamas volledig te vernie-

tigen. Daarmee staat ook de toekomst van de Gazastrook op het spel.’

Het eigenaardige van het conflict in het Midden-Oosten is dat het bij Nederlanders veel emoties oproept. Oplaaierend geweld tussen Hamas en Israël roept ook tegenstellingen op in onze samenleving. Wat krijgt u daarvan mee?

‘Dat het ook hier hevige emoties oproept, merken we bijvoorbeeld aan de demonstraties die hier op de straat voor de ambassade worden gehouden. Dat is niet alleen in Nederland zo, maar in de hele Westerse wereld. Op een bepaalde manier willen velen blijkbaar niet dat wij deze oorlog winnen. Maar het is belangrijk om te verduidelijken dat we nu niet te maken hebben met het Israël-Palestinaconflict. De bedreiging van Hamas is namelijk ook een bedreiging voor de Palestijnen. Want laten we even terugkijken: Israël en Saoedi-Arabië waren vergevorderd in onderlinge vredesbesprekingen. Ook hebben we de Abrahamakkoorden gesloten met andere Arabische Golflanden. Dat droeg allemaal bij aan het normaliseren van de verhoudingen tussen Israël en de Arabische wereld. Echter, door de aanval van Hamas zijn de verhoudingen nu weer op scherp komen te staan.’

Wat vindt u van de demonstraties tegen Israël?

‘Ik begrijp heel goed dat je volgens de Nederlandse Grondwet het recht hebt om te demonstreren. Tenzij natuurlijk de wet overtreden wordt en er bijvoorbeeld wordt opgeroepen tot de vernietiging van Israël, of de terreur van Hamas wordt gesteund. Maar de meeste protesten worden gepresenteerd als ‘pro-Palestina’-demonstraties

en zijn dus toegestaan. Wanneer je echter gaat luisteren naar de leuzen en de borden leest, hoor je ook “From the river to the sea” en zie je ook Hamas-vlaggen. Dat vind ik problematisch.’

‘Het grootste punt is dat niet iedereen in de Europese samenleving goed geïnformeerd is. We weten dat de Holocaust hier in Europa plaatsgevonden heeft. En daarna richtte het Joodse volk de staat Israël op. Maar het is een misvatting om te denken dat 1948 het begin van de Joodse geschiedenis in Israël is. Men gaat dus niet terug naar de 3000-jarige geschiedenis en de Israëliische verbondenheid met het land. Het blijkt niet makkelijk om dat beeld recht te trekken.’

Er is niet alleen een gebrekkige kennis van de geschiedenis...

‘Na het nieuws van de aanval op het al-Ahli-ziekenhuis in Gaza op 17 oktober was er hier voor de ambassade een spontaan en gewelddadig protest. Daarom zeg ik tegen de media: publiceer niet zomaar de cijfers van het Health Ministry van Gaza. Dat staat onder controle van Hamas. Verifieer de bronnen voordat je publiceert en schets het echte beeld. Niet alleen hier ging het mis, maar ook de *New York Times* en de *Washington Post* stelden dat Israël het ziekenhuis aangevallen had, terwijl later bleek dat het waarschijnlijk een mislukte raketlancering van Islamitische Jihad was.’

‘Het blijft dus nodig om dingen uit te leggen. Er is een sterke connectie tussen Israël en Nederland. Door die sterke band vinden mensen ook dat ze ons mogen bekritisieren. Ik ben niet tegen kritiek, maar je moet wel het bredere plaatje begrijpen. Dat wat nu in onze regio gebeurt, kan eenvoudig naar Europa overslaan. Op sociale media zag ik bijvoor-

‘Je eigen huis is de veiligste plek die je hebt.’

BEELD
Ambasadeur bij solidariteitsbijeenkomst in Grote Kerk Dordrecht.

'De horror-beelden van wat er in de kibboetsen op die dag is gebeurd, zijn niet te bevatten. ... Sinds de Holocaust hebben we zulke verschrikkingen niet meer gezien.'

beeld dat iemand de data van aankomende vluchten vanuit Tel-Aviv op Schiphol publiceerde en daarbij opriep om naar Schiphol te komen en te voorkomen dat die mensen Nederland binnenkomen.'

U bedoelt de houding van: Nederland is geen partij in het conflict, dus...?

'Precies. Wees niet naïef. Dat meen ik oprecht. Want als je de krachten van de vrije Westerse wereld niet bundelt tegen terreur, dan zal die terreur ook naar jou toekomen. Vergis je niet, Hamas is zoals ISIS, dus we moeten ze op dezelfde manier behandelen. Dat is geen kwestie van of je voor of tegen de Palestijnen bent. We hebben betrouwbare partners nodig om tot een oplossing voor de Palestijnen te komen.'

Nederlanders hebben nogal eens de neiging om te kiezen voor degenen die zich in een conflict het meest succesvol

als slachtoffers weten te presenteren. In de jaren na de Tweede Wereldoorlog lag de sympathie bij Israël. Op dat punt is de publieke opinie gekanteld.

'Die eigenschap herken ik. Sommige politici, niet van de SGP overigens, zijn eerlijk genoeg om me te vertellen dat hun ouders, van wie sommigen een belangrijke rol bij de oprichting van die partijen speelden, sterk pro-Israël waren. Maar, zeggen ze dan, als jonge generatie kijken wij vanuit een ander perspectief en bekritisieren we Israël.'

Als je in Israël vraagt naar de relatie met Nederland zal men in het algemeen antwoorden dat Nederland een goede bondgenoot is. Nederland vertegenwoordigde Israël bijvoorbeeld bij de Sovjet-Unie, na de Zesdaagse oorlog in 1967. Maar het hoogste percentage Joden dat in de Holocaust in West-Europa werd vermoord, was ook hier, in Nederland. Meer dan 80% van de Joodse Nederlanders overleefde de oorlog niet.'

Is de opinie in ons land gekanteld vanaf het moment dat Israël de bovenliggende partij in het conflict met de Palestijnen werd?

'Ik heb onderzocht wanneer die verandering in houding begon. Ik denk dat de kentering kwam na de Libanonoorlog in 1982. Eerst waren wij de kleine David tegenover de verenigde Arabische landen. Vandaag zijn wij in de ogen van velen Goliath geworden en lijken zij meer op David.'

Mogelijk is er in Nederland sprake van een 'zwijgende meerderheid' die Israël steunt?

'Misschien, ja. Demonstreren is geen onderdeel van het karakter van alle Nederlanders. Ook ervaren we veel steun en solidariteit vanuit het Nederlandse volk. Een paar weken terug was er veel bezorgdheid in de Joodse gemeenschap in Amsterdam. Mensen haalden hun mezoza aan de deurpost weg. En sommige medewerkers van de ambassade verhuisden naar andere buurten. Je kunt je 80 jaar na de Holocaust haast niet voorstellen dat er nog een keer zoiets kan gebeuren. Soms denk ik dat het beleid van Nederland té gebalanceerd is. Veel Nederlandse politici streven ernaar om een balans te vinden. Maar, zo vraag ik me af, vergeet je dan soms niet dat Hamas een terreurorganisatie is? En ons leger is het leger van een democratisch land dat zijn burgers wil beschermen. Je kunt die twee niet één-op-één met elkaar vergelijken. Dat is ook wat ik hier aan het ministerie van Buitenlandse Zaken uitleg: dit is een oorlog om ons bestaansrecht. Het is geen luxe en we hebben er niet voor gekozen. Maar we moeten winnen om te overleven. Wanneer we spreken over 'nooit weer', is dat onze inzet en verplichting. Tot nu toe neemt de

Nederlandse regering echter een duidelijke positie in, en ik hoop dat dat zo blijft.'

Kan het in de kritiek op Israël ook meespelen dat wij hier al bijna 80 jaar geen oorlog meer gekend hebben in ons land?

'Dat zou zeker kunnen. Er was afgelopen avond in Amsterdam een concert voor de vrede, waarvoor ik was uitgenodigd. In mijn antwoord gaf ik aan dat ik nu niet naar een concert voor de vrede kan komen, tenzij het ook een veroordeling van terrorisme inhoudt. Natuurlijk willen we vrede, maar dit is een tijd van oorlog tegen het terrorisme. Vrede lijkt nu ver weg van ons. Dit is de tijd voor een duidelijke stem tegen terreur, want die vormt een bedreiging voor zowel Arabieren als Joden. Je kunt niet zó gebalanceerd zijn dat je daar niet meer tegen mag strijden.'

Naast de kritiek is er ook steun voor Israël. Is die steun belangrijk voor u?

'Absoluut. We hebben heel veel brieven en telefoontjes uit heel Nederland gekregen. Als mens kun je niet naar deze horror kijken zonder op zijn minst sympathie of solidariteit te tonen. Er zijn ook veel solidariteitsbijeenkomsten door heel Nederland, in Veendaal, in Urk en in Dordrecht. Uiteraard waarderen we dat en participeren we erin om onze dankbaarheid daarvoor te tonen. Ik was ook aanwezig bij de minuut stilte in het parlement, met minister-president Rutte en alle parlementariërs. Het is belangrijk dat zulke bijeenkomsten georganiseerd worden.'

Nederland had vanaf de 17^e eeuw een omvangrijke Joodse gemeenschap. Veel sporen daarvan zijn vandaag de dag nog steeds te zien. Er is meer aandacht

'Niet voor niets zeggen we: "Het redden van een ziel is alsof je de hele wereld redt"'

‘Op een bepaalde manier willen velen blijkbaar niet dat wij deze oorlog winnen. Maar de bedreiging van Hamas is ook een bedreiging voor de Palestijnen.’

gekomen voor het Joods cultureel erfgoed. Hoe bent u daarbij betrokken?

‘Een van mijn opdrachten is om het Joodse leven in Nederland te herstellen en te bevorderen. Er is nu een mooie gemeenschap, maar we herdenken wel dat er 102.000 vermoord werden in de oorlog. En veel anderen zijn na de oorlog vertrokken. Altijd wanneer ik plaats bezocht, ga ik naar de synagoge, of de plek waar de synagoge gestaan heeft en waar dan nu een gedenksteen is. Naast het herdenken van de Holocaust proberen we ook het Joodse leven te laten herleven. In deze tijd is dat moeilijker vanwege de oorlog, maar ook vanwege de opkomst van antisemitisme. Ik werk samen met verschillende organisaties en parlementariërs die wetgeving maken om antisemitisme te bestrijden. Pas ben ik met alle ambassadeurs in Nederland een dag in het Joods museum in Amsterdam geweest, om met hen het Joodse leven in Nederland te bekijken.’

‘We doen ook veel binnen het Yad Vashem-programma, het herdenken van de rechtvaardigen onder de volkeren. Door heel Nederland zijn we daarmee bezig. We hebben een speciaal programma voor scholen om les te geven over Israël en de Joodse gemeenschap. Dat gaat niet alleen over de Holocaust, maar ook over het Joodse leven zelf. Het Joods museum laat ook het Joodse leven in Nederland van voor de Holocaust zien. Ik was een tijd terug in Houston, in Texas. De Joodse gemeenschap daar is groot, bloeiend en rijk. De gemeenschap hier in Nederland voelt nog steeds het trauma van de Tweede Wereldoorlog. Er zijn verschillende kleine gemeenschappen door het land heen en natuurlijk de grotere gemeenschap in Amsterdam. Mijn missie is om

de steun van de staat Israël naar hen over te brengen, in het bijzonder in tijden met grote zorgen, zoals deze maanden.’

Het blijven herdenken van de Holocaust is van belang, zo merken we.

‘Dat klopt. Veel jaren heb ik als diplomaat in Latijns-Amerika doorgebracht. Toen ik daarna hierheen verhuisde, dacht ik: “Hier heeft de Holocaust echt plaatsgevonden. Er zal hier wel veel meer kennis en bewustzijn van zijn dan in Latijns-Amerika”. Maar recente onderzoeken laten zien dat een op de drie jongeren twijfelt of de Holocaust wel echt plaatsgevonden heeft. Dat komt voor een deel ook omdat iedere school hier zelf zijn onderwijsprogramma kan bepalen. Er zijn scholen die ervoor kiezen om dit thema niet te bespreken, omdat het conflicten in de klas kan veroorzaken. Dan bespreken ze alleen de militaire geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog. Die is ook belangrijk, maar toch niet het hele verhaal.’

U woont al een tijdje in Nederland. Wat valt u op in het dagelijks leven?

‘Ik wens dat we in de toekomst ook in Israël meer fietsen dan auto’s zullen hebben, dat geeft een rustiger atmosfeer. Verder is alles erg ontwikkeld en professioneel. Ook is de scheiding tussen werk en privé veel sterker dan ik in Latijns-Amerika gewend was. Toen ik hier net aangekomen was, belde ik om acht uur ‘s avonds een loodgieter, omdat ik nog ergens een vraag over had. Hij pakte de telefoon op en vroeg of het urgent was en of het anders morgen besproken kon worden. Toen realiseerde ik mij dat tijd voor het gezin erg belangrijk is in Nederland. De tijd dat mensen op hun werk zijn, doen ze echter wel hun best. Ook zijn de musea hier geweldig. Onlangs

ben ik in het Kröller-Müller geweest, in het nationale park *De Hoge Veluwe*. Prachtig. Daarnaast is het onderwijssysteem in Nederland goed. Er zijn ook nog enkele Joodse scholen.

Nederlanders en Israëliërs zijn daarnaast erg directe mensen. Dat heeft zo zijn voor- en nadelen. En in vergelijking met Nederland zijn wij ook een klein land, maar gelukkig hebben we in Israël wel een aantal echte bergen.'

Hoe denkt u over de toekomst van Israël en de verhouding met Nederland?

'Ik ben optimistisch gestemd. Er zijn uitdagingen, bijvoorbeeld op het gebied van water en energievoorziening. Juist op die terreinen werken we veel samen. Onlangs nog waren er vier handelsmissies over en weer. We hebben Groningen en de haven van Rotterdam bezocht. We moeten nieuwe energiebronnen vinden. De noodzaak ervan blijkt ook uit het conflict tussen Rusland en Oekraïne. En verder wordt er veel medische technologie samen ontwikkeld. De agrotechnologische samenwerking was in het verleden al sterk en zal dat in de toekomst ook zijn.

Daarnaast willen we uiteraard graag meer toeristen. Toerisme is nog steeds een belangrijke bron van inkomsten voor Israël.

Wat betreft de toekomst van Israël vormt het regime in Iran de grootste bedreiging. Achter de activiteiten van Hamas en Hezbollah zien we Iran, wat er financieel en militair de belangrijkste sponsor van is. Belangrijk om te onthouden is wel dat we nooit een conflict hadden met het Iraanse volk. Toen ik 13 jaar was, ben ik voor mijn Bar Mitzvah met de familie naar Teheran geweest. Mijn vader werkte toen in Iran in de voedselindustrie. Dat was in 1977, dus vóór de revolutie. Toen was het een mooi land, Teheran was als Rome en de mensen waren erg hartelijk. Ook het Iraanse volk lijdt onder dit regime. Toch heeft Nederland diplomatieke relaties met Iran. Uiteraard met goede bedoelingen, maar pas op voor naïviteit, zou ik zeggen. Iran is geen betrouwbare bondgenoot in de internationale verhoudingen, maar manipuleert voortdurend.'

Dit interview verschijnt in de donkere dagen kort voor Kerst. Begin december viert u het Chanoeekafeest, waarin het licht centraal staat. Heeft u tegen deze achtergrond een boodschap voor de lezers?

'Chanoeeka en Kerst vertellen allebei het verhaal van een wonder. Chanoeeka is het wonder dat de tempel verlicht kon worden met een hele kleine hoeveelheid olie. In het bijzonder vandaag de dag, nu we moeilijkheden tegemoet zien in het Midden-Oosten maar ook hier in Europa, is het goed daar bij stil te staan. Ik wens uw lezers en iedereen dat Chanoeeka en Kerst het nieuwe licht en de wonderen die we nodig hebben voor een vredig 2024 zullen symboliseren. Hopelijk komt die vrede snel.'

'Als je de krachten van de vrije Westerse wereld niet bundelt tegen terreur, dan zal die terreur ook naar jou toekomen.'

COLUMN

Naomi Mestrum,
directeur van het
Centrum voor
Informatie en
Documentatie Israël

Tot hier en niet verder!

Bestuurders moeten hun rug recht houden

Geen conflict ter wereld dat zoveel emoties oproept als het conflict tussen Israël en de Palestijnen. In ons land lijkt niemand eraan te ontkomen partij te kiezen. De afgelopen weken zagen we in veel steden heftige pro-Palestijnse demonstraties op straat en sit-in's op stations, inclusief pro-Hamas-uitingen en antisemitische leuzen. Te pas en te onpas klonk het 'from the river to the sea, Palestine will be free': een feitelijke oproep tot het verdwijnen van de staat Israël. Bestuurders wekten zelfs in campagnetijd de indruk niet op te durven treden. Was de kleine Joodse gemeenschap in Nederland electoraal niet interessant genoeg?

Er is bijna niet op te boksen tegen de vele supporters van 'Free Palestine'. Veel Joodse Nederlanders ervaren de laatste tijd het nare gevoel dat ze hier niet langer veilig kunnen wonen. Het antisemitisme is nog nooit zo zichtbaar geweest, vooral op sociale media. Dit is beangstigend en roept de vraag op of het 'nooit weer' van bijna 80 jaar geleden nu verandert in 'toch weer'.

Joden hebben een lange geschiedenis in Nederland: al sinds de 17^e eeuw is er sprake van een 'Joodse natie' in de Nederlanden, nadat Joden vanuit Portugal en Spanje een veilig heenkomen zochten. Later kwamen daar Joden uit Oost-Europa bij. De Joodse gemeenschap floreerde: Joden hielpen mee aan de bloei van dit land. Al eeuwenlang leveren ze bijdragen in de kunst, wetenschap, handel en literatuur. Het is hartverscheurend dat dezelfde Joodse gemeenschap nu het gevoel krijgt dat hier geen plaats meer voor hen is.

Veel Nederlanders vinden de discussie over

'het Midden-Oosten-conflict' lastig. 'Waar twee vechten, hebben twee schuld' horen we dan vaak: in deze context een lafhartige manier van redeneren, want Israël is op 7 oktober geconfronteerd met de gruweldaden van een terreurorganisatie, die oproept tot het vernietigen van de staat Israël. Hier valt niets te onderhandelen. Israël werd genoodzaakt om op de terreur te reageren.

De ervaring leert dat gebeurtenissen in Israël een weerslag hebben op de Joodse gemeenschap in de diaspora: altijd vlamt het antisemitisme in de Nederlandse samenleving onherroepelijk op zodra het conflict in het Midden-Oosten weer opblaait. Ook

nu hebben we te maken met een grote hoeveelheid antisemitische uitingen en kinderen die o.a. op school om hun Joods-zijn worden gepest, soms zelfs zo erg dat het noodzakelijk is naar een andere school te gaan.

Steeds meer mensen, vooral jongeren, hebben moeite met het onderscheid tussen het optreden van de staat Israël en de rol en invloed van Joodse Nederlanders hier. We zien oude complottheorieën in een nieuw jasje opduiken. Er zijn mensen in dit land die zozeer vervuld zijn van Jodenhaat en aversie tegen Israël dat de feiten er voor hen niet meer toe doen.

In Frankrijk en andere landen was er een

grote mars tegen antisemitisme. Dat initiatief kwam vanuit de politiek, die opstond om haar Joodse gemeenschap te beschermen. In Nederland blijft het tot op heden stil, een uitzondering daargelaten. Ik mis het massale protest tegen het antisemitisme in Nederland. Sta op tegen onrecht, zelfs wanneer je de enige bent die opstaat. Wees niet bang voor schreeuwende extremisten. Laat onze

Joodse medelanders niet eenzaam en alleen staan. Bestuurders móeten hun rug recht houden. Stations en andere openbare plekken móeten veilige plaatsen zijn. Voor iedereen, dus ook voor Joden. Trek een grens: tot hier en niet verder!

'Laat onze Joodse medelanders niet eenzaam en alleen staan'

De tekst van deze column werd afgerond op 17 november 2023.

Wilt u het CIDI steunen? Zie de advertentie op pagina 55.

'Ik mis het massale protest tegen het antisemitisme in Nederland'

Een dreiging voor Israël en het Westen

Hamas pleegde op 7 oktober in Israël genocide door terreur op 'vijanden van de islam'

‘Een terugkeer naar de situatie zoals die was op 6 oktober zal in Gaza in elk geval niet gebeuren’, voorspelt dr. Daniel Rickenbacher. Zicht interviewde de Midden-Oostenexpert, verbonden aan de Universiteit van Basel, midden in de oorlog tussen Hamas en Israël. Het gesprek vond plaats op 7 november 2023.

Hoe analyseert u de uiterst wrede terreuraanval van Hamas op de staat Israël van 7 oktober 2023, qua tijdstip en methoden?

Daniël Rickenbacher: ‘Het tijdstip was blijkbaar niet willekeurig gekozen. Men oriënteerde zich op de vijftigste gedenkdag van de Jom Kippoer Oorlog, die met een Arabische verrassingsaanval tegen Israël begon. Dit wilde men in 2023 herhalen. Ook strategische gezichtspunten moeten een rol gespeeld hebben. De meeste Joden waren op 7 oktober, de feestdag van *Simchat Torah*, in de synagoge of bij hun families. De militaire posten zijn minder bezet en de paraatheid is laag. Islamisten kiezen vrijwel altijd symbolische plaatsen of dagen voor hun aanvallen. Ook daarom was het een nalatigheid van Israëls kant om op dit jubileum niet alert te zijn op een eventuele actie of aanval.’

Was u het naar uw mening een islamitisch gestempelde terreuraanval?

‘De aanval van Hamas van 7 oktober vertoont weliswaar bepaalde overeenkomsten met de aanslagen in Mumbai en Parijs, maar gaat daar in zijn dimensie ver bovenuit. Het klassieke terrorisme, bijvoorbeeld dat van linkse

AUTEUR

drs. Bas Belder, historicus en was van 1999 tot 2019 lid van het Europees Parlement namens de SGP. Daarvoor was hij redacteur buitenland bij het *Reformatorisch Dagblad*.

‘Voor China en Rusland is de oorlog tussen Hamas en Israël slechts een nieuw front tegen het Westen.’

en nationalistische groeperingen, is strategisch en volgt heldere politieke doeleinden. Het islamistische terrorisme onderscheidt zich daar heel principiële van door zijn sadisme, de geritualiseerde lust tot moorden en de encensering van geweld. Groepen zoals Al Qaida, IS en Hamas bedrijven eigenlijk genocide door terrorisme tegen groepen, die zij ervan betichten “vijanden van de islam” te zijn. De terreuraanval van de 7e oktober behoort tot deze categorie.’

Welke rol speelt de Islamitische Republiek Iran in de huidige oorlog tussen Israël en Hamas?

‘Dat is op dit ogenblik moeilijk te beoordelen. Hamas wordt weliswaar door Iran gefinancierd, vecht met diens wapens en ondersteunt Irans doelen. Ook de terreurcommando’s die Israël op 7 oktober overvielen, werden vermoedelijk in Iran opgeleid. Anderzijds is momenteel niet duidelijk of en in welke mate de 7e oktober met Hezbollah en Iran gecoördineerd was. Zo is na de terreuraanval de verwachte aanval uit Libanon niet gekomen en tot op heden betracht Hezbollah relatieve terughoudendheid.’

Welke betekenis hecht u in de huidige spannende situatie in het Midden-Oosten aan de opstelling van China, Rusland en Turkije?

‘Voor China en Rusland is de oorlog tussen Hamas en Israël slechts een nieuw front tegen het Westen. Rusland profiteert daar sterk van. De focus van de westerse landen ligt nu op het Midden-Oosten en de oorlog in Oekraïne wijkt naar de achtergrond. Israël wilde zich lange tijd niet werkelijk vastleggen tegenover China. En China draaide om Israël heen. Maar China schijnt zich nu duidelijk

tegen Israël op te stellen. Het is aannemelijk dat Rusland – en mogelijk ook China – militaire goederen aan Iran en zijn bondgenoten, zoals Hezbollah, zal leveren. Turkije steunt Hamas sinds vele jaren. Ankara benut de oorlog eveneens door de Turkse aanvallen in Noord-Syrië te verhevelen.’

De chefredacteur van de Neue Zürcher Zeitung, Eric Gujer, schreef onlangs in een commentaar dat “de ondersteuning van Israël vandaag meer dan ooit in het belang van het Westen ligt”. Want het gaat in het Midden-Oosten om een strijd tussen westerse, democratische voorstellingen van de wereldorde en autocratische respectievelijk totalitaire pogingen deze te verdringen.

‘Gujer heeft natuurlijk gelijk. De situatie van vandaag lijkt weer op die van de Koude Oorlog, toen de Israëlisch-Arabische oorlog een proxy-oorlog was. Hoe langer de oorlog voortduurt, des te sterker wordt het een oorlog met de grootmachten op de achtergrond.’

Hoe verklaart u als Midden-Oostenkenner de massale ondersteuning van de terreurdaden van Hamas tegenover Israël in de westerse publieke ruimte? En hoe bedreigend zijn die voor de Joden in de diaspora, maar ook voor onze democratische rechtsstaat en zijn waarden?

‘Nieuw Links, dat na 1968 ontstond, heeft altijd al een antisemitisme probleem. De ideologie van Nieuw Links, het zogenoemde “anti-imperialisme”, verdeelt de wereld in onderdrukkende, kunstmatige volken en onderdrukte, echte volken. De Israëli’s behoren bij de eerste categorie, de Palestijnen tot de

laatste. Deze antisemitische, volkse ideologie herinnert aan het nationaal-socialisme en rechtvaardigt sinds de jaren zeventig van de vorige eeuw extreem geweld tegen Israëli's.

De woke-ideologie, die vandaag de Amerikaanse en deels ook de Europese universiteiten beheerst –vooral in de geesteswetenschappen– heeft deze tweedeling van de wereld in goed en kwaad van het “anti-imperialisme” overgenomen. Zij verbindt antisemitisme met anti-wit racisme. Israëli'se Joden worden als witte kolonialisten gedemoniseerd. Zij zouden de niet-witte inheemse moslims onderdrukken. Voor de Joden in Europa gaat van de woke-ideologie in samenspel met radicale moslims een existentiële bedreiging uit. De woke-ideologie en de radicale islam wijzen echter ook de democratie en het Westen als zodanig af. Op de pro-Hamasdemonstraties treffen duizenden mensen elkaar, die tot geweld bereid zijn en hun agressie elk moment ook op hun gastlanden kunnen ontladen.'

Het valt natuurlijk heel moeilijk te zeggen, maar zou u zich aan een voorspelling willen wagen over de afloop van de oorlog tussen Hamas en Israël?

'Het optreden van de Israëli'se strijdkrachten in de Gazastrook ziet er heel overwogen uit. Na de massaslachtingen van 7 oktober heeft men meerdere weken de tijd genomen om een strategie uit te werken. Op dit moment is de Gazastrook de facto in tweeën gedeeld en is Hamas in het noorden omsingeld.

De enige kans voor Hamas is een wapenstilstand, maar de Israëli's zijn vastbesloten

BEELD

dr. Daniel Rickenbacher

pogingen om hen onder internationale druk te zetten om toch een wapenstilstand af te sluiten, te weerstaan. In principe kunnen de Israëli's dan op dezelfde wijze ook in het zuiden van de Gazastrook opereren bij de bestrijding van de terreurorganisatie. Komt er geen wapenstilstand, dan kan Hamas deze oorlog niet winnen.

De vraag is wat nadien gebeurt. Ik kan mij voorstellen dat Israël een groter deel van de Gazastrook in een bufferzone zal veranderen. Een terugkeer naar de situatie zoals die was op 6 oktober zal het in elk geval niet worden.'

'Het zogenoemde "anti-imperialisme", verdeelt de wereld in onderdrukkende, kunstmatige volken en onderdrukte, echte volken.'

Een eeuwenoude twist

Het conflict tussen Israël en de Palestijnen
in historisch perspectief

AUTEUR

mr. Gerben
Veenema MSc,
redactielid

Wie heeft het meeste recht op het grondgebied van Israël? Het conflict tussen Israël en de Palestijnen is al eeuwenoud. Oudtestamentisch zelfs. Voor een goed begrip van dit conflict is een staatsrechtelijk historisch perspectief daarom van groot belang. Wat is een staat? Waarom is er een Israëliische staat en niet een Palestijnse staat? En wie heeft nu precies in Palestina gewoond?

Dit artikel begint met de vraag: wat is een staat? Daarna schets ik een zeer beknopte en daardoor wat ongenueanceerde historische achtergrond van wat er in Palestina is

gebeurd. Ik veronderstel daarbij voor het gemak dat de Bijbelse geschiedenis bij de lezers bekend is. Afsluitend volgen vier conclusies.

WAT MAAKT EEN STAAT?

Er zijn vier criteria voor het zijn van een staat. Dit zijn de zogenaamde Montevideo-criteria die zijn opgenomen in artikel 1 van het Verdrag betreffende de Rechten en Plichten van Internationale Staten.¹ Als eerste moet er sprake zijn van een *permanente bevolking*. Die bevolking moet afzonderlijk te identificeren zijn, dus te onderscheiden van een andere bevolking. Ten tweede moet er sprake zijn van een *afgebakend grondgebied*. Een derde criterium is dat er van een *effectief overheidsgezag* sprake moet zijn. Effectief betekent dat het overheidsgezag het territorium reguleert en in staat is om die regulering te handhaven. Ten slotte moet

‘Voor Israël zijn de Abraham-akkoorden, die in 2020 werden getekend, belangrijk uit het oogpunt van internationale erkenning.’

het overheidsgezag door andere overheden worden *erkend*. Dit laatste criterium is nogal dubieus. Er zijn vandaag de dag verschillende afgebakende gebieden met een permanente bevolking en een effectieve overheid, die toch niet als staat worden erkend. Catalonië is daarvan een goed voorbeeld. Deze Spaanse regio riep in 2017 de onafhankelijkheid uit. De autoriteiten in Madrid zetten de Catalaanse regering echter af en ieder ander land zag dit als een interne aangelegenheid van Spanje. Catalonië werd niet als staat erkend. Voor Israël zijn de Abraham-akkoorden, die in 2020 werden getekend, daarom zo belangrijk. Op basis daarvan gingen Bahrein en de Verenigde Arabische Emiraten internationale betrekkingen aan met Israël. Daarmee erkennen zij Israël als staat, zoals Egypte en Jordanië daarvoor al hadden gedaan.

HISTORIE VAN ROMEINEN TOT OTTOMANEN

Tijdens Jezus' leven op aarde werd Israël door de Romeinen bezet. Er is geen discussie of er toen een "gebied Israël" en een "Joodse bevolking" waren. Ook weten we uit de geschiedenisboeken, onder andere van Flavius Josephus, dat Israël een eigen regering had onder de Romeinen: het Sanhedrin. Dit orgaan had met name rechtssprekende macht, maar was voor handhaving afhankelijk van de Romeinse overheid.

Tussen 132 en 136 n. Chr. vindt de Bar Kochba-opstand plaats.² Aanleiding is vermoedelijk een verbod op de besnijdenis³ en/of het plan van de Romeinse keizer om het verwoeste Jeruzalem op te bouwen als een Romeinse kolonie met een heidense tempel.⁴ Volgens de Romeinse geschiedschrijver Lucius Cassius Dio zijn bij deze opstand bijna

600.000 Joden om het leven gekomen, en verreweg de meeste Jodese nederzettingen zijn met de grond gelijk gemaakt.⁵ Na de opstand trekken veel Joden uit Judea naar Galilea, omdat Galilea nauwelijks bij het conflict betrokken was. Als gevolg daarvan wordt het gebied waar overwegend Joden aanwezig zijn een stuk kleiner. Kort daarna voegt keizer Traianus Hadrianus enkele gebieden, waaronder Judea en Galilea, samen tot Syrisch Palestina. Jeruzalem wordt alsnog opgebouwd als een militair bolwerk waar Joden niet in de buurt mogen komen vanwege de recente opstand.

In de Byzantijnse periode, enkele eeuwen later, kerstent het Romeinse rijk. Het geheel van Syrisch Palestina komt ook onder Christelijke invloed. Gaza en het gebied rond Cesarea worden centra voor de wetenschappen. De Joden verspreiden zich weer door het gebied, maar blijven grotendeels weg uit Judea. Het duurt niet lang voordat Arabische Christenen de belangrijkste groepering in Palestina worden.⁶ Echter, in 602 trekken de Joden en Perzen samen op tegen het Byzantijnse rijk en nemen Jeruzalem in.⁷ Een grote vernietiging van wat in de stad Christelijk is volgt. De Perzen constateren dat er alsnog meer Christenen dan Joden zijn en overrekenen de kosten.⁸ Daarom geven ze in 617 Jeruzalem terug.⁹ De Christenen mogen, onder de Perzische regering, het lokale bestuur vormgeven.

Tegen het einde van de zevende eeuw nemen de moslims het gebied in. Jeruzalem komt onder Islamitisch bewind, terwijl veel Joden daar weer wonen en het een pelgrimsbestemming is geworden voor Europese Christenen. Kenmerkend voor het gebied

van Syrisch Palestina is dat verschillende groepen in betrekkelijke rust samenleven, terwijl op andere plaatsen in de wereld veel strijd wordt geleverd tussen deze groepen. Verschillende kalifaten volgen elkaar op en uiteindelijk lopen de spanningen dusdanig op dat het Christendom verschillende kruistochten organiseert.

In 1096 vindt de eerste kruistocht plaats. Jeruzalem wordt succesvol ingenomen. De oorlog gaat echter nog een aantal eeuwen door, waarbij beide zijden afwisselend winnen en verliezen. De Joden hebben het zwaar te verduren. Afhankelijk van welke zijde

wint, worden zij gedwongen zich te bekeren tot het Christendom of tot de Islam. Zo niet, dan worden ze verdreven uit de Europese en Arabische gebieden waarover wordt gevochten. Veel Joden komen hierbij om het leven. In 1517 krijgen de Ottomanen de overhand. En dat zal gedurende vier eeuwen het geval zijn.

HET OTTOMAANSE TIJDPERK

De Ottomaanse regering begint georganiseerd. Het Palestijnse gebied wordt opgedeeld in deelstaten. De grootste gemeenschappen krijgen elk een eigen overheidsstatus onder de Ottomaanse overheid.

‘Tegen het einde van de zevende eeuw nemen de moslims het gebied in. Jeruzalem komt onder Islamitisch bewind.’

‘In 1563 krijgt Jozef Nasi toestemming van Sultan Selim II om Tiberias en enkele omliggende plaatsen te kopen.¹⁷ Hij mag daar een Joodse stadsstaat beginnen.’

Op die manier krijgen zowel Moslims, Joden, alsook achtergebleven Christenen, een eigen overheid met eigen bevoegdheden, maar wel onder het Ottomaanse bewind. Dit duurt tot het overlijden van sultan Suleiman de Magnifieke, die gezien wordt als de grootste Ottomaanse heerser. Hij heerste van 1520 tot 1566.

In 1517 zijn nog slechts enkele duizenden Joden in Palestina. Tegelijk zijn er veel Joodse gemeenschappen over de gehele wereld, zowel in Europa als in het Arabische gebied. Onder het bewind van de Ottomanen vinden veel migraties plaats. Met name Joden worden vaak weggestuurd, vaak vanwege economische redenen, om elders bedrijven op te zetten. Op andere momenten worden ze juist weer teruggehaald. Er worden wel pogingen gedaan om een eigen staat te beginnen. Zo krijgt Jozef Nasi in 1563 toestemming van Sultan Selim II om Tiberias en enkele omliggende plaatsen te kopen.¹⁰ Hij mag daar een Joodse stadsstaat beginnen. Hij probeert er een zelfvoorzienend gebied van te maken door een focus op textielhandel. Enkele honderden Joden emigreren naar het gebied. Toch loopt het plan uiteindelijk op niets uit.

ALIYAH

De emigratie van Joden naar Israël wordt ook wel als Aliyah aangeduid, wat in het Oude Testament “opgang” betekent. Voor veel Joden is de emigratie naar Israël religieus van aard. Daar is het heiligdom in Jeruzalem. Waar komen die Joden dan precies vandaan? In de wetenschap zijn twee hoofdverklaringen voor de oorsprong van het huidige Joodse volk.¹¹ Dit zijn de “Rijnland-hypothese” en de “Kazarische hypothese”. De Rijnland-hypothese stelt, kort gezegd, dat de

Israëlitische en Kanaänitische bevolking van Palestina in de zevende eeuw zijn gevlucht voor de Islamitische bezetter. Zij zouden met name naar het Rijnlandgebied in Duitsland zijn gevlucht. In de 15^e eeuw zouden zo’n 50.000 Joden zijn teruggegaan naar Palestina en daar onafgebroken blijven wonen. De Kazarische hypothese stelt dat er juist veel proselieten van Turkse, Iranese en Mongoolse afkomst in Oost-Europa woonden. Bij deze groep zouden zich ook Mesopotamische en Grieks-Romeinse Joden bevinden. Deze zouden na verloop van tijd, met name vanwege Russische onderdrukking, naar Palestina zijn getrokken. Zo werden tussen 1648 en 1657 bijna 20.000 Joden gedood tijdens de Chmelnytsky-opstand in het huidige Oekraïne.¹² Als gevolg vluchtten veel Joden naar Palestina.

In recentere tijden zijn er ook grofweg twee verklaringen naar voren gebracht voor Joden in Israël. De eerste verklaring is dat veel Joden in Europa, en in andere delen van de wereld, op verscheidene momenten werden vervolgd, en daarom naar Israël vluchtten. De andere verklaring is de groei van het Zionisme, dat een eigen Joodse staat wil en verscheidene immigratiegolven naar Israël heeft teweeggebracht. Wat de precieze oorzaak ook is, in Palestina was al duidelijk een definieerbare Joodse gemeenschap present die immigrerende Joden (meestal) met open armen ontving. De Joodse gemeenschap is vanaf de 19^e eeuw enorm toegenomen, grofweg van 70.000 vlak voor de mandaattjaren naar 6,4 miljoen in 2022.¹³ Op dit moment maken Joden ongeveer 73% van de bevolking in Israël uit.¹⁴ Ter vergelijking: in Nederland waren op 1 januari 2022 74% etnische Nederlanders. Op dit moment is er dus zeker

wel een identificeerbare Joodse bevolking in Israël. De grootste groei van het Joodse volk in Israël is er echter vanaf de oprichting van de staat Israël.

Uit het voorgaande volgt dat er eeuwenlang onafgebroken Joden in Palestina zijn geweest. Er is zelfs veel voor te zeggen dat ze het gebied Israël nooit hebben verlaten. In ieder geval is er wel sprake van cohabitatie door een meerderheid van Arabische Palestijnen en een minderheid van Joden. Dit is in een enorm tempo veranderd door de massale immigratie van Joden in de 19^e en 20^e eeuw.

DE BRITSE MANDAATJAREN

Het effectieve overheidsgezag in Palestina is niet onbetwist geweest. Door de eeuwen heen is het overheidsgezag vaak gewijzigd. Het is daarom niet zo dat, toen de Britten Palestina binnenvielen en in 1917 Jeruzalem innamen, er een Palestijnse overheid was. Op dat moment was er ook geen sprake van een afgebakend gebied met een te identificeren bevolking. Allereerst omdat het Ottomaanse rijk groter was dan Palestina. Ten tweede omdat in Palestina op dat moment overwegend Palestijnse Moslims, veel Joden en een minderheid van Palestijnse Christenen leefden, die allemaal onder Ottomaans bewind stonden. En dan komen de Britten.

In eerste instantie worden de Britten met vreugde ontvangen door de bevolking van Palestina. Men is het Ottomaanse bewind beu en ziet de Britten als bevrijders. Dat is van korte duur. Met de Balfour-verklaring van 2 november 1917, eigenlijk een brief die de Britse Minister van Buitenlandse Zaken schrijft aan L.W. Rothschild, spreekt de Brit-

se regering zich positief uit over een “tehuis” voor het Joodse volk in Palestina. De brief geeft in algemene woorden aan dat de burgerlijke en religieuze rechten van bestaande, niet-Joodse gemeenschappen in Palestina gerespecteerd moeten worden. Gedurende de periode tot 1948 geven de Britten op een halfslachtige wijze uitvoering aan hun belofte. Met name omdat de immigratie van Joden in de ogen van de Arabieren veel te snel gaat, waardoor zij gefrustreerd raken, gaan de Britten de immigratie van Joden actief tegenwerken. In 1939 komt het MacDonald White Paper uit. Volgens dit witboek zou het gebied een binationale staat moeten worden met een Arabische overheid. Joden en Palestijnen accepteren dit beiden niet.

Vanaf 1944 vinden Zionistische afsplitsingen van de Joodse volksleiding het welletjes en organiseren een opstand tegen de Britten. Men wil een eigen overheid en de Britse aanwezigheid draagt daar bepaald niet aan bij. Daarnaast heeft de Tweede Wereldoorlog aangetoond dat Joden op andere plaatsen niet welkom zijn. Men wil een eigen, veilige haven voor het Joodse volk. Hoewel de Verenigde Naties (VN) bij hun oprichting in 1945 zich uitspraken voor een Joodse staat, blijven concrete maatregelen uit. Vanwege de Joodse opstand beginnen ook Arabische groeperingen zich in de strijd te mengen. Het is een penibele situatie die om een oplossing roept. Op 29 november 1947 stemmen de VN ermee in om het gebied op te delen in een Joods en Arabisch deel. De Britten zijn het daar niet mee eens. Zij voeren aan dat deze oplossing onaanvaardbaar is voor de Arabieren.

Bij de terugtrekking van de Britten in 1947 en

‘De emigratie van Joden naar Israël wordt ook wel als Aliyah aangeduid, wat in het Oude Testament “opgang” beduidt.’

'Op 29 november 1947 stemmen de VN ermee in om het gebied op te delen in een Joods en Arabisch deel. De Britten zijn het daar niet mee eens.'

1948 ontbrandt er een strijd tussen de Joden en Arabieren. Nadat de Veiligheidsraad in april 1948 beide partijen oproept tot het stoppen van de oorlog, blijkt dat de Joden het conflict te hebben gewonnen. Het Britse mandaat eindigt op 15 mei 1948. De Joodse gemeenschap roept, onder leiding van David Ben-Gurion, op 14 mei de onafhankelijkheid van de Israëliische staat uit. Om middernacht wordt de macht stilzwijgend overgedragen. Voor de Joden is dit een feest, voor Arabieren de "Nakba", de ramp.

DE BEZETTE OF BETWISTE GEBIEDEN

Direct na de inwerkingtreding van de Israëliische onafhankelijkheidsverklaring betrekken

de Joden het gebied dat volgens de VN aan hen was toegewezen. Er breekt weer oorlog uit met verschillende Arabische groeperingen die geen Joden in Palestina dulden en al helemaal geen Joodse staat. Als gevolg slaan zo'n 700.000 Arabieren op de vlucht. (Overigens worden minstens zoveel Joden uit Arabische landen in het Midden-Oosten verjaagd). In 1949 worden de zgn. *Armistice*-akkoorden getekend door Israël, Egypte, Jordanië, Syrië en Libanon. Hierin wordt de zogenaamde 'Groene Lijn' overeengekomen. Dit zijn de tijdelijke wapenstilstandsgrenzen met de Westelijke Jordaanoever (bezet en geannexeerd door Jordanië) en de Gazastrook (bezet door Egypte). Na herhaalde

BEELD
Amit Shabi.

schermutselingen en oorlogen waarbij Israël militair en economisch flink schade lijdt, zoals tijdens de Suezcrisis in 1956, valt Israël op 5 juni 1967 Egypte aan. De maat is vol en Israël laat zien dat het niet met zich laat sellen. Dankzij een aantal strategische zetten, verkrijgt Israël de overmacht in de lucht en ook de Gazastrook wordt binnengevallen. Jordanië en Syrië schieten Egypte te hulp, maar lijden grote verliezen. Op 8 juni 1967 accorderen Egypte en Jordanië een staakt-het-vuren. Syrië volgt op 9 juni 1967. Op 11 juni 1967 wordt het staakt-het-vuren door alle betrokken partijen getekend. In deze oorlog heeft Israël de Golanhoogten, de Westelijke Jordaanoever, het Sinaï-schiereiland en de Gazastrook ingenomen. Volgens sommigen is er sprake van een herovering, terwijl anderen spreken van een illegale bezetting. In ieder geval is het een feit dat Israël die gebieden na verovering bezet, of dat nu legaal is of niet. Ongeveer 300.000 Arabieren en 100.000 Syriërs moeten vluchten of worden naderhand uitgezet. Tijdens de Yom-Kippoer oorlog in oktober 1973 deden Egypte en Syrië een poging om hun verloren gebieden op Israël te heroveren, wat na aanvankelijk succes op een enorme mislukking uitdraaide. Na een vredesakkoord met Egypte in 1979 geeft Israël het Sinaï-schiereiland in 1982 weer terug aan Egypte.

HET CONFLICT IN PERSPECTIEF

Met deze historische achtergrond kunt u het huidige conflict wellicht iets beter begrijpen. Geen reden is goed genoeg voor de gruwelijkheden van Hamas die sinds 7 oktober 2023 plaatsvinden. Lezers van Zicht zullen ongetwijfeld achter Israël staan. De SGP steunt de staat Israël ook in zijn strijd tegen de terreur van Hamas. Het Israëlische per-

spectief is in SGP-kring overwegend bekend. Het is goed als we het conflict ook vanuit Palestijns perspectief proberen te begrijpen. De volgende vier punten beogen deze kant van het splende conflict te belichten.

Als eerste is de Israëlische staat door externe factoren opgelegd aan de Palestijnen, terwijl er destijds een duidelijke minderheid aan Joden in Palestina was. Het MacDonald White Paper voorzag zelfs in een Arabische overheid in het gebied. Dat is nooit gerealiseerd. Voor veel Palestijnen voelt het alsof de Israëlische overheid bewust de vorming van een Palestijnse overheid tegenhoudt. Zij zien de bezetting van de Golanhoogten, de Westelijke Jordaanoever en de Gazastrook als illegaal. En radicalere Palestijnen vinden dat de Israëlische staat moet verdwijnen. Het zou helemaal hun land moeten zijn, omdat hun familie er eeuwenlang woonde.

Ten tweede geeft de snelle immigratie van Joden wrijving. Een treurig feit is dat Palestijnse gezinnen soms zonder pardon op straat worden gezet. Ze worden onteigend van hun bezittingen omdat een Joods immigrantengezin daar moet wonen. Met name Zionisten menen recht te hebben op die bezittingen. Israël is immers het beloofde land, dus moeten niet-Joden maar ruimte maken. Dit is wat ongenueanceerd uitgedrukt. Toch zorgen met name de sterk Zionistische bewegingen voor enorm veel frustratie en onvrede onder de Palestijnen. Palestijnen worden onteigend van huizen die soms al generaties lang in hun bezit zijn. Dan komt er 'zo'n Europese Jood', wiens voorouders al sinds de 7^e eeuw na Christus niet in Israël zijn geweest, en die komt dat huis dan even opeisen. Desnoods met hulp van de (plaatselij-

'Radicalere Palestijnen vinden dat de Israëlische staat moet verdwijnen. Het zou helemaal hun land moeten zijn, omdat hun familie er eeuwenlang woonde.'

‘Er zijn ook sterk Zionistische stromingen in Israël die niets liever zien dan dat alle niet-Joden uit het land vertrekken.’

ke) overheid, waarmee de Israëlische overheid een voorkeursbehandeling geeft aan Joden. Dit ondermijnt het draagvlak voor de Israëlische staat. Niet voor niets heeft Amnesty International in 2022 een rapport uitgebracht waaruit blijkt dat Palestijnen als tweederangsburgers worden behandeld door de Israëlische overheid.¹⁵ Overigens onderschrijven Europa en de Verenigde Staten niet dat Israël een apartheidsbeleid voert.

Ten derde zijn er ook sterk Zionistische stromingen in Israël die niets liever zien dan dat alle niet-Joden uit het land vertrekken. Desnoods met behulp van het leger. Dit resulteert vaak in schermutselingen. Denk aan het respectloos behandelen van heiligdommen van Moslims en Christenen, het bespugen van andersdenkenden, enzovoorts. Dit zorgt voor veel onderlinge frictie. Kijk alleen al naar de agressie van rechtsextremisten tegenover de eigen bevolking. Israëli's die protesteerden tegen de juridische hervormingen, kregen in de West Bank te maken met flinke tegenstand van rechtsextremisten, waardoor het leger moest ingrijpen. Als gevolg daarvan waren soldaten naar de West Bank verplaatst, wat ten koste ging van de beveiliging in het zuidwesten, rondom de Gazastrook. Naast het feit dat het een belangrijke feestdag was, is dit een factor die zeker heeft meegespeeld bij de Israëlische reactie op de Hamas-aanvallen van 7 oktober 2023.

Als vierde worden Palestijnen in Gaza en op de Westoever beperkt in wat zij wel en niet mogen doen, met name als het gaat om reizen. Familiebezoek buiten het gebied kan niet zomaar, als het überhaupt al kan. Iedere Palestijn die de grens met Israël overgaat,

kan potentieel een strijder van Hamas of Islamitische Jihad zijn. Daarom heeft de Israëlische overheid liever niet dat Palestijnen van het ene gebied naar het andere gaan. Ook deze beperkingen zorgen voor frustraties en onvrede. Tegelijk komen Joden juist naar de Westoever om daar nederzettingen te vestigen. Volgens Palestijnen zijn zij illegale kolonisten die Palestijns grondgebied inpikken. In de Gazastrook, die Israël in 2005 heeft verlaten, voert Hamas sinds 2007 een waar schrikbewind, waar via propaganda veel haat wordt gezaaid richting Joden. Human Rights Watch bracht in 2022 een rapport uit waaruit blijkt dat Hamas systematisch Palestijnen, journalisten en critici martelt.¹⁶

SLOTSOM

Al met al is de situatie in Israël enorm complex. De Israëlische regering is in algemene zin eerlijk en redelijk. Iedereen heeft gelijke rechten en gelijke toegang tot faciliteiten. Maar in bijzondere zin krijgen Joden vaak wel een voorkeursbehandeling. Daar tegenover staat dat Hamas ondubbelzinnig duidelijk maakt dat, als de rollen omgedraaid zouden zijn, Joden op geen genade van hen kunnen rekenen.

Laten we niet uit het oog verliezen dat er veel Joden en Palestijnen zijn die het liefst vreedzaam willen samenleven en graag een einde aan het conflict zouden zien. Helaas zijn de extremere groeperingen zo luidruchtig dat ze een redelijke oplossing in de weg staan. Zo wil Hamas het land Israël (en het Jodendom) compleet van de kaart vegen. Aan de andere kant willen Zionistische extremisten de Palestijnen à la Jozua het land uit werken. Dat is onvereenigbaar met elkaar. Een oplossing vergt nuance en begrip voor zowel het Jood-

se als het Palestijnse perspectief. Tegelijk valt het terrorisme van Palestijnse groeperingen niet goed te keuren. De reactie daarop van Israël, die helaas met veel burgerslachtoffers onder de Palestijnen gepaard gaat, vermindert en bemoeilijkt het onderling begrip

tussen de verschillende bevolkingsgroepen. Vanuit Bijbels perspectief zijn het tekenen van de tijden die we ter harte moeten nemen. Er is gebed nodig voor vrede in Jeruzalem en voor alle onschuldige burgers die hierdoor zo hard worden geraakt.

‘Laten we niet uit het oog verliezen dat er veel Joden en Palestijnen zijn die het liefst vreedzaam willen samenleven en graag een einde aan het conflict zouden zien.’

BRONNEN

- Abramski, S. (1963). *Ancient towns in Israel*. Youth and Hechalutz Dept. of the World Zionist Organization.
- Amnesty International (2022). *Israel's Apartheid against Palestinians Cruel System of Domination and Crime against Humanity*. [Rapport].
- Balfour, Alan (2012). *Solomon's Temple: Myth, Conflict, and Faith*. John Wiley & Sons.
- Dio, L. C. (1925). *Dio's Roman History (books 61-70)*. Cary, E. London (Vert.) Loeb Classical Library.
- Drijvers, J. W. (2002). "Heracius and the Restitutio Crucis: Notes on Symbolism and Ideology, pp. 175-190". In Reinink, G. J. & Stolte, Bernard H. (eds.). *The Reign of Heracius (610-641): Crisis and Confrontation*. Peeters Publishers.
- Elhaik, E. (2013). The missing link of Jewish European ancestry: contrasting the Rhineland and the Khazarian hypotheses. *Genome biology and evolution*, 5(1), 61-74.
- Eshel, H. (2008), "The Bar Kochba Revolt, pp. 132-135". In Katz, S. T. (ed.). *The Cambridge History of Judaism: Volume 4, The Late Roman-Rabbinic Period*. Cambridge University Press.
- Foss, C. (2003). The Persians in the Roman Near East (602-630 AD). *Journal of the Royal Asiatic Society of Great Britain & Ireland*, 13(2), pp. 149-170.
- Human Rights Watch (2022). *Joint Submission by Human Rights Watch and Lawyers for Justice to the Committee Against Torture on Palestine*. [Rapport].
- Magness, J. (2012). *The Archaeology of the Holy Land: From the Destruction of Solomon's Temple to the Muslim Conquest*. Cambridge University Press.
- Masalha, N. (2018). *Palestine: A Four Thousand Year History*. Bloomsbury Academic.

- Nollkaemper, A. (2011). *Kern van het Internationaal Publiekrecht*. Den Haag: Boom Juridische uitgevers.
- Meyers, E. M & Chancey, M. A. (2012). *Alexander to Constantine: Archaeology of the Land of the Bible. Vol. III*. Yale University Press.
- Schäfer, P. (2003). *The History of the Jews in the Greco-Roman World*. Psychology Press.
- Teller, A. (2020). *Rescue the surviving souls: the great Jewish refugee crisis of the seventeenth century*. Princeton University Press.
- Thomson, R. W., Howard-Johnston, J & Greenwood, T. (1999). *The Armenian History Attributed to Sebeos*. Liverpool University Press.

NOTEN

- 1 Nollkaemper, A. (2011), pp. 65-104.
- 2 Eshel, H. (2008), pp. 132-135.
- 3 Schäfer, P. (2003), p. 150.
- 4 Meyers & Chancey (2012), p. 167.
- 5 Dio, L. C. (1925), pp. 449-451.
- 6 Masalha, N. (2018), p. 136.
- 7 Magness, J. (2012), p. 322; Thomson, R. W., Howard-Johnston, J & Greenwood, T. (1999), p. 207; Drijvers (2002), p. 176.
- 8 Balfour, A. (2012), pp. 112-113.
- 9 Foss, C. (2003), p. 153.
- 10 Abramski, S. (1963), p. 238.
- 11 Elhaik, E. (2013), pp. 61-74.
- 12 Teller, A. (2020), p. 307.
- 13 <https://www.cidi.nl/aantal-joden-wereldwijd-geschat-op-152-miljoen/>
- 14 7,2 miljoen Joden op 9,8 inwoners in Israël.
- 15 Amnesty International (2022).
- 16 Human Rights Watch (2022).
- 17 Abramski, S. (1963), p. 238.

AUTEUR
Jan Schippers,
directeur WI-SGP

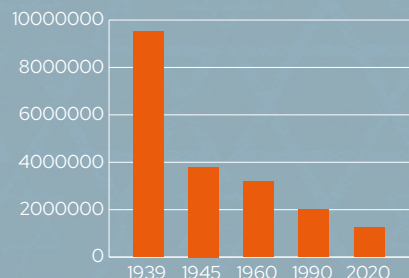
Onthullende cijfers

Israël en Jodendom in kaart gebracht

Wist u dat meer dan de helft van de Joden buiten Israël woont? En dat er nu nog altijd minder Joden zijn dan rond 1939? In deze rubriek treft u een paar informatieve grafieken en kaarten aan die een beeld geven van de huidige situatie. Met dank aan Wikipedia en Elsevier Weekblad. Wilt u meer weten? Op de website van het CIDI staat een aantal dossiers waarin veel meer staat dan we hier in vier pagina's kunnen laten zien.

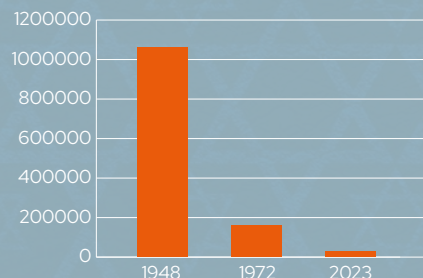
FIGUUR 1

JOODSE BEVOLKING IN EUROPA
(1939-2020)

FIGUUR 2

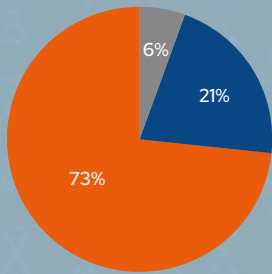
JOODSE BEVOLKING IN ARABISCHE/
ISLAMITISCHE LANDEN (1948-2023)

FIGUUR 3

9.795.000 INWONERS TELT DE BEVOLKING VAN ISRAËL (SEPTEMBER 2023)

De bevolking is zeer gevarieerd samengesteld, want onder de Joodse bevolkingsgroep zijn er veel verschillen, evenals onder de Israëliische Arabieren.

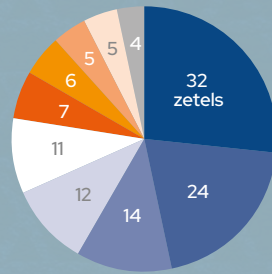

- Joden
 - Arabieren
 - Overig*
- * Hieronder vallen m.n. immigranten uit de voormalige Sovjetunie die geen Jood zijn, Druzen, christenen e.a.

FIGUUR 4

SAMENSTELLING KNESSET (PER 1 NOVEMBER 2022)

De Knesset, het Israëliische parlement, telt 120 leden; momenteel zijn tien partijen vertegenwoordigd.

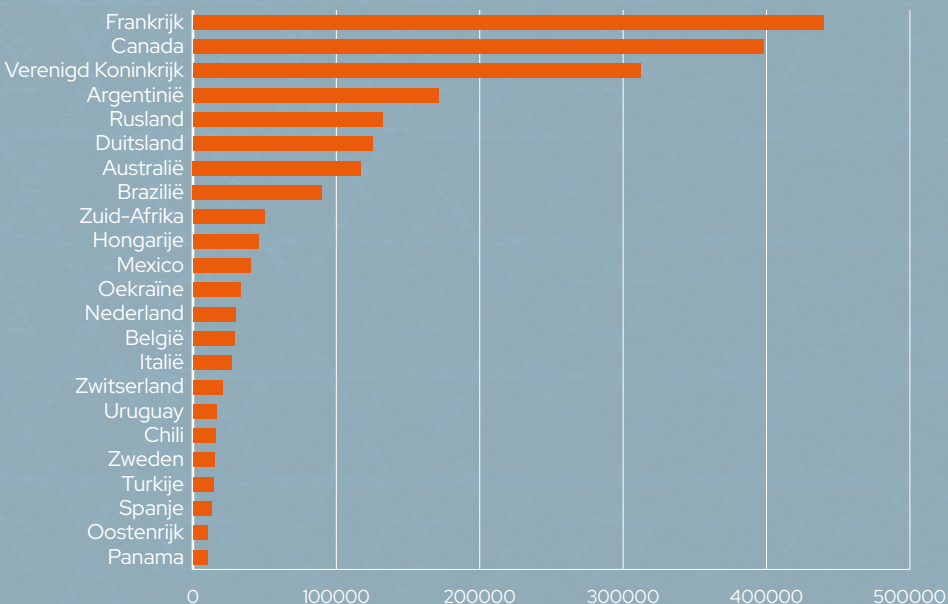

- Likoed (liberaal, zionistisch)
- Verenigd Torah Judaïsme
- Yesh Atid (centrum-rechts)
- Yisrael Beiteinu
- Religieus Zionisme
- Nationale Eenheid
- Shas (orthodox-religieus)
- Ra'am (arabisch)
- Hadash-Ta'al (links)
- Arbeidspartij (sociaal-democratisch)

FIGUUR 5

WERELDWIJD ZIJN ER 15,7 MILJOEN JODEN (SEPTEMBER 2023). MEER DAN DE HELFT VAN DE JODEN WOONT BUITEN ISRAËL.

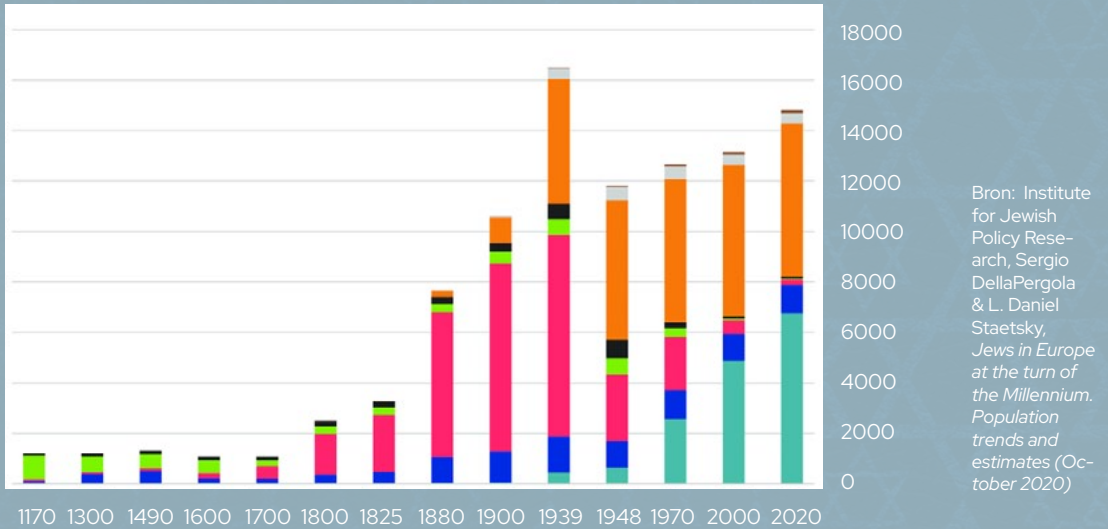
De omvangrijkste Joodse gemeenschappen bevinden zich in Israël (7,2 miljoen) en in de Verenigde Staten van Amerika (6,3 miljoen). Daarna volgen:

FIGUUR 6

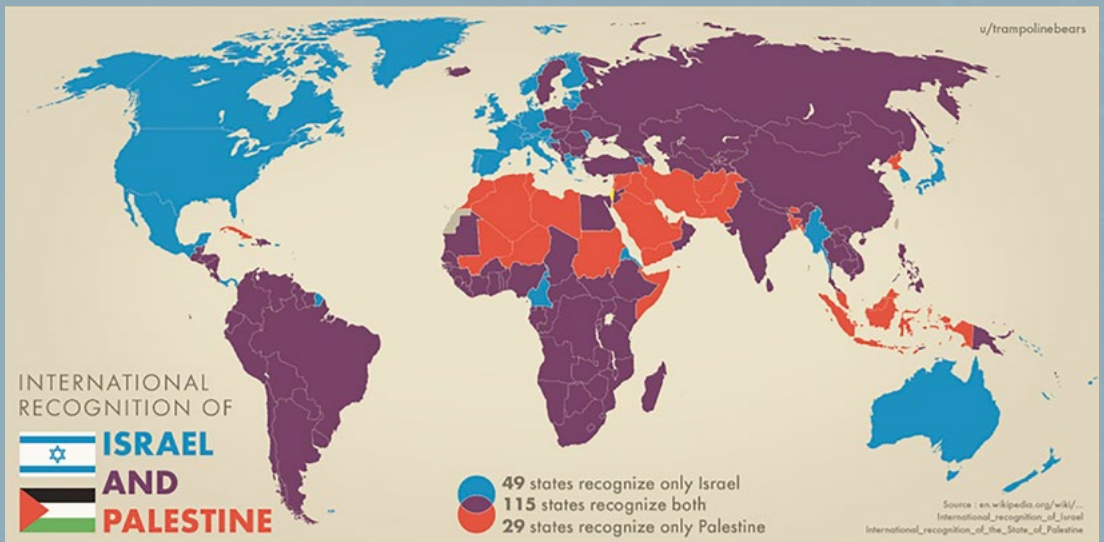
JOODSE BEVOLKING WERELDWIJD (AANTALLEN X1000), VAN 1170-2020

In deze diagram wordt duidelijk dat Joden rond 1200 vooral in Azië (groen) woonden, daarna vond een migratie plaats richting West-Europa (blauw), vervolgens naar Oost-Europa (roze). Na 1900 zochten veel Joden een veilig thuis in Noord-Amerika (oranje) en vanaf 1948 zien we dat veel Joden zich in Israël (zeegroen) gaan vestigen. Na 1990 neemt het aantal Joden in Oost-Europese landen sterk af.

FIGUUR 7

INTERNATIONALE ERKENNING VAN DE STAAT ISRAËL EN VAN DE PALESTIJNSE AUTORITEIT

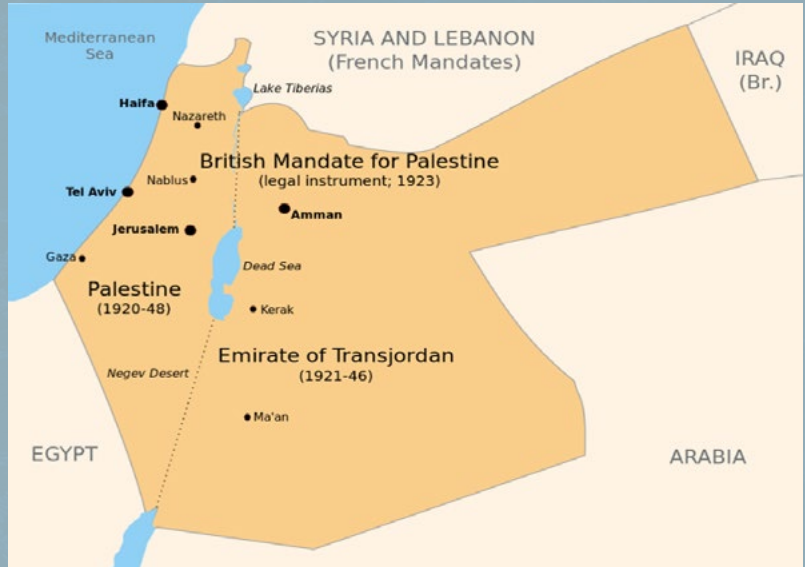

Beeld: 49 staten erkennen Israël, 29 erkennen Palestina, 115 erkennen beide.

FIGUUR 8

BRITSE MANDAATGEBIED

Het Britse Mandaatgebied omvatte in 1923 het huidige Israël en Jordanië. De Golan Hoogvlakte hebben de Britten in 1922 aan de Fransen overgedragen, maar is in 1967 door Israël veroverd.

Bron: CIDI

FIGUUR 9

GRENZEN VAN ISRAËL

De grenzen van Israël liggen voor een deel nog niet vast. Met Egypte en Jordanië zijn vredesakkoorden bereikt, maar nog niet met de Palestijnen.

Bron: Elsevier Weekblad

Over politieke prioriteiten gesproken

Recente verkiezingsprogramma's over
Israël en de Palestijnen

De brute aanval van Hamas op onschuldige Israëlische burgers en de oorlog die daarop volgde tussen Israël en Hamas, had nog niet plaatsgevonden toen de verkiezingsprogramma's van de verschillende partijen voor de Tweede Kamerverkiezingen werden uitgebracht. Je zou de programma's daarom als een nulmeting kunnen zien: hoeveel prioriteit heeft Israël voor hen voordat de schijnwerpers van de internationale pers er weer op stonden?

De passages in de verkiezingsprogramma's, of het ontbreken ervan, zijn vaak veelzeggend over het vertrekpunt van politieke partijen in het actuele conflict. Ook geven ze een goed beeld van de prioriteit die Israël heeft in de kijk op de wereld en het voorgestelde buitenlandse beleid van de diverse partijen. In dit artikel worden tien verkiezingsprogramma's met elkaar vergeleken. Tenslotte worden aan Chris Stoffer twee vragen voorgelegd over de actuele situatie.

GEEN WOORD OVER ISRAËL...

Opvallend is allereerst dat twee partijen, VVD en D66, met geen woord reppen over Israël of de Palestijnen. In het geval van D66 komt dit niet omdat er gekozen is voor een kernachtig programma, waardoor Israël vanwege ruimtegebrek moet verdwijnen. D66 heeft het dikste verkiezingsprogramma van allemaal, en voor deze partij is het buitenland heel belangrijk. Israël blijkt maar niet, opvallend! Bij de VVD is het hoofdstuk over buitenlandse beleid het beperken van migra-

AUTEUR

drs. Geert
Schipaanboord,
redactielid

'D66 heeft het dikste verkiezingsprogramma van allemaal, en voor deze partij is het buitenland heel belangrijk. Israël blijktbaar niet, opvallend!'

tie zo'n dominant thema dat alle andere thema's in het buitenland beleid wat in het niet vallen. Bijzonder, zeker omdat de VVD een behoorlijke traditie heeft in klassiek-rechtse buitenlandwoordvoerders, met aandacht en prioriteit voor Israël. Nieuw Sociaal Contract van Pieter Omtzigt spreekt over 'conflicten in het Midden-Oosten', maar maakt dit verder niet concreet. Ondanks dat het programma pas eind oktober verscheen, was er blijkbaar niet voldoende tijd – beter: prioriteit – om een concrete toepassing te maken naar het actuele conflict.

ISRAËL ALS INSPIRATIE

Vervolgens zijn er FvD en BBB. Zij reppen met geen woord over de benarde positie van Israël in het Midden-Oosten, maar zien het land als een voorbeeld op het gebied van innovatie. FvD op het gebied van ruim-

tevaart en BBB als het gaat om landbouw. Overigens hebben ook SGP en in mindere mate de ChristenUnie aandacht voor het technisch-innovatief vermogen van Israël, maar bij hen is het onderdeel van hun totale kijk op de positie van het land en het vredesproces. De SGP spreekt bijvoorbeeld ook over een handelsakkoord vanuit de Europese Unie met Israël. De aandacht van FvD en BBB voor de innovatie van Israël laat een interessante verschuiving zien. Was Israël direct na de stichting van de staat vooral ook een sociaaldemocratisch voorbeeld, met de kibboets als een wijze van ordening die linkse partijen kon bekoren, nu is Israël eerder een inspiratie voor rechts.

ISRAËL WORDT VERMAAND

Bij links is de houding ten opzichte van Israël kritisch. Voor de gezamenlijke PvdA-Groen-

BEELD

Op de Israëlische Golan Heights Wind Farm genereren windturbines schone energie. Het windturbinepark bevindt zich 1050 meter boven zee-niveau, op Mount Bnei Rasan in de Golanhoogte.

Links lijst was de woordvoering over de brute aanval van Hamas een behoorlijke worsteling. In het verkiezingsprogramma is daar overigens weinig van te merken, en klinkt het hedendaagse progressieve dominante verhaal. Daarin is veel aandacht voor de moeilijke positie van de Palestijnen en een sterke inzet op democratisering aan beide kanten. In het licht van de discussie over de democratie en rechtsstaat in Israël komen de partijen daarvoor op. Opvallend, blijkbaar is er niet het vertrouwen dat het democratisch proces in Israël dat zelf kan beslechten, maar moet 'Nederland Gidsland' hen daaraan herinneren. Alsof in onze lage landen de democratie en het openbaar bestuur niet piepen en kraken...

BETROKKENHEID OP ISRAËL

Drie partijen onderscheiden zich van de andere partijen door hun grote betrokkenheid op Israël uit te spreken, de PVV, de ChristenUnie en de SGP. ChristenUnie en SGP werken dit uitgebreid uit, de PVV doet dit door een paar pittige quotes in het verkiezingsprogramma op te nemen. De partij wijst erop dat Israël de enige democratie in het Midden-Oosten is en daarom onze steun verdient. Voor een tweestatenoplossing pleit de partij niet, in plaats daarvan merkt de PVV wat provocerend op dat de Palestijnen al een staat hebben, in Jordanië.

ChristenUnie en SGP onderscheiden zich van alle andere partijen door een veel uitgebreidere passage over Israël. Je kunt zien dat het voor deze partijen echt politieke prioriteit had, ook voordat de aanval van Hamas op Israël plaatsvond. Het contrast met die andere christelijke partij, het CDA, is groot. Die wijdt er slechts een summere passage van drie regels aan.

Bij vergelijking van de programma's van ChristenUnie en SGP vallen allereerst de overeenkomsten op. De partijen starten vanuit de Bijbelse verbondenheid met Israël, accentueren het belang van de staat Israël als een veilige haven voor het Joodse volken en ze pleiten beiden voor verhuizing van de Nederlandse ambassade naar Jeruzalem. Ook benadrukken beide partijen dat vrede concrete initiatieven vanuit de samenleving vraagt, en komen ze op voor Palestijnse christenen die klem zitten tussen Joden en moslims.

Het meest in het oog springende verschil is dat de ChristenUnie nadrukkelijker pleit voor een gelijkwaardige inspanning van beide kanten om tot vrede te komen. Aan beide zijden is er dan 'huiswerk' en de partij noemt een aantal richtingen om vrede dichterbij te brengen. De SGP gaat nadrukkelijker achter de staat Israël staan en definieert wat die nodig heeft om in vrede met de Palestijnen te leven. Voor een politiek gelijkwaardige verhouding tussen Israël en een te vormen Palestijnse staat ziet de partij weinig ruimte, hooguit een vredesregeling waarin Palestijnse burgers kunnen leven.

Alles overziend valt op dat Israël en vrede in het Midden-Oosten voor de aanval van Hamas op 'zwarte zaterdag' voor heel veel partijen weinig prioriteit had. In een aantal gevallen is Israël alleen een lichtend voorbeeld op economisch gebied. Van de hier besproken partijen zijn het meest uitgesproken PvdA-GroenLinks aan de ene kant, en PVV, SGP en ChristenUnie aan de andere kant. De gruwelijke oorlog die nu woedt, is misschien een wake-up call voor andere partijen om dit thema ook serieus te nemen.

'Was Israël eerst vooral een sociaal-democratisch voorbeeld, de kibboets kon linkse partijen wel bekoren, nu is Israël eerder een inspiratie voor rechts.'

'Voor een tweestatenoplossing pleit de partij niet, in plaats daarvan merkt de PVV wat provocerend op dat de Palestijnen al een staat hebben, in Jordanië.'

PARTIJ	HOOFDLIJN VAN DE PASSAGE IN HET VERKIEZINGSPROGRAMMA OVER ISRAËL
	Geen passage over Israël in hun programma
	<ul style="list-style-type: none"> • Streven naar een 'rechtvaardige tweestatenoplossing' tussen Israël en de Palestijnen. • Erkennen van Palestina als staat en belang van vrije verkiezingen onder Palestijns Leiderschap. • Veroordeling van Israëlische nederzettingen op Palestijns grondgebied en tegen economische belemmeringen die Palestijnen hard raken. • Nederland komt actief op voor de rechtsstaat en democratie in Israël. • Niet toestaan dat producten die geproduceerd worden in de bezette gebieden het label 'made in Israël' krijgen.
	Pleidooi voor samenwerking met de agrarische sector wereldwijd, maar juist ook met Israël vanwege de zeer efficiënte voedselproductie in een warm en droog klimaat.
	De partij spreekt zijn zorg uit over 'geweld in het Midden-Oosten'. Nederland moet een rol spelen in het verminderen van conflicten, juist ook achter de schermen.
	Pleidooi voor ruimtevaart door Nederland, met een verwijzing naar Israël, een land met minder inwoners dat een sonde naar de maan wist te brengen.
	<ul style="list-style-type: none"> • De partij noemt zich 'de grote vriend' van deze 'enige echte democratie in het Midden Oosten. • Verhuizing van de Nederlandse ambassade naar Jeruzalem en het sluiten van de vertegenwoordiging in Ramallah bij de Palestijnse Autoriteit. • De enige echte Palestijnse staat bestaat al: Jordanië.
	Nederland moet zich inzetten voor een tweestatenoplossing, en wil betere samenwerking tussen Israëliërs en Palestijnen.
	<ul style="list-style-type: none"> • De partij ziet vrede in het Midden-Oosten als een diepgevoelde wens van velen. • Verbondenheid op bijbelse gronden met het Joodse volk. De staat Israël is voor Joden de laatste hoop op een veilige plek in een wereld waarin het giftige antisemitisme onuitroeibaar blijkt • Politieke steun aan de staat Israël, met inachtneming van internationale rechtsbeginselen. • Vestiging van de Nederlandse ambassade in Jeruzalem, de ongedeelde hoofdstad van Israël. • Kleinschalige verzoeningsprojecten laten op een goede manier zien hoe Israëliërs en Palestijnen elkaar echt kunnen ontmoeten en samenleven. Een vredesregeling kan pas standhouden met veilige en erkende grenzen voor Israël en de erkenning van het recht op zelfbeschikking voor de Palestijnen. • Er gaat geen Nederlands belastinggeld naar organisaties die een (economische) boycot van Israël nastreven. Er kan geen sprake zijn van eenzijdige labeling van Israëlische producten. • Het Nederlandse beleid is gericht op respect voor mensenrechten en het versterken van de democratische rechtsstaat, zowel in de Palestijnse gebieden als in Israël. We ondersteunen Palestijnse christenen die in een benarde situatie zitten. • Alles moet in het werk worden gesteld om rechtstreekse Israëlisch-Palestijnse onderhandelingen heropend te krijgen. • Hulpgeboden aan de Palestijnse Autoriteit moeten ten goede komen aan de Palestijnse burgers. Directe financiële hulp aan de Palestijnse Autoriteit wordt gestopt als deze wordt aangewend voor zaken die het vredesproces belemmeren, zoals het belonen van veroordeelde Palestijnse terroristen en het verheerlijken van terreurdaden. • Nederland zet zich in voor een eerlijke behandeling van Israël binnen de EU en in internationale samenwerkingsverbanden.

SGP

- De Joden zijn Gods verbondsvolk en hebben in 1948 een legitieme staat opgericht. Dat is een groot wonder. Ook de vredesakkoorden met Arabische landen stemmen dankbaar.
- Israël wordt van meet af aan bedreigd door (islamitische) vijanden en verdient dus begrip voor het nemen van strenge veiligheidsmaatregelen. Juist dan kan, waar nodig, over en weer ook een kritische noot klinken.
- Nederland moet bevorderen dat de 'Boycot, Desinvesteringen en Sancties' (BDS)-beweging internationaal illegaal verklaard wordt. Subsidies aan clubs die BDS (in)direct bevorderen worden gestopt.
- De ambassades van Nederland en de EU verhuizen naar Jeruzalem als officiële, ongedeelde hoofdstad van Israël.
- De UNRWA moet een einde maken aan het haat zaaien in Palestijnse lesmethoden, subsidiëring van families van veroordeelde Palestijnse terroristen, en steun van terreurgroepen. De VN-definitie van Palestijnse vluchteling met 'erfelijk recht op terugkeer' verdwijnt.
- Een vredesplan 'van onderaf' moet voorzien in erkende, veilige en verdedigbare grenzen voor Israël. Uiteraard is erkenning van Israël door de Palestijnen een basisvoorwaarde. Tegelijk is respect nodig voor basale rechten van Palestijnen op terreinen als water, bewegingsvrijheid en economische ontwikkeling. Ter compensatie voor het korten van UNRWA kan dit plan de economische groei van Gaza gericht stimuleren.
- Er komt een speciaal steunprogramma voor Palestijnse christenen.
- Nederland moet binnen de Verenigde Naties strijden tegen de eenzijdige en overtrokken kritiek op Israël en de invloed van dictators en autocraten op het mensenrechtenbeleid.
- Naar Israëlisch voorbeeld biedt Nederland (ex-)militairen proactief kansen hun bij Defensie opgedane (technologische) kennis toe te passen als ondernemer of binnen het bedrijfsleven.
- De EU blijft actief werken aan een breed en gemoderniseerd handelsverdrag met Israël.

'Het meest in het oog springende verschil met de SGP is dat de CU nadrukkelijker pleit voor een gelijkwaardige inspanning van beide kanten om tot vrede te komen.'

**Chris Stoffer:
'Het fundament
en de wortel
van het
conflict, en de
mogelijkheid tot
een oplossing
daarvan, schuilt
namelijk ten
diepste in
het antwoord
op de vraag:
heeft Israël
bestaansrecht?'**

Ter afsluiting van deze bijdrage leggen we twee vragen voor aan Chris Stoffer, voorzitter van de SGP-fractie in de Tweede Kamer.

De SGP pleit in haar verkiezingsprogramma ervoor de Nederlandse ambassade, en die van de Europese Unie, in Jeruzalem te vestigen. Zorgen dergelijke symbolische programmapunten niet voor het verder uit beeld raken van vrede tussen Israël en de Palestijnen?

Chris Stoffer: 'Voor de SGP is het eenvoudig: sinds mei 1948 is er, op basis van het VN-verdelingsplan van 1947, een Israëlische staat, en die staat heeft Jeruzalem als politieke hoofdstad. Het feit dat Israël daarna meermaals werd aangevallen vanuit omringende landen, zoals tijdens de Zesdaagse Oorlog in 1967 en de Jom Kippoeroorlog in 1973, doet daar niets aan af. En zoals het niet verhuizen van onze ambassade naar Jeruzalem de vrede geen stap dichterbij heeft gebracht, verwachten wij ook niet dat het wel verhuizen ervan de vrede verder uit beeld zal schuiven. Het fundament en de wortel van het conflict, en de mogelijkheid tot een oplossing daarvan, schuilt namelijk ten diepste in het antwoord op de vraag: heeft Israël bestaansrecht? Zolang militante Palestijnse (terreur)groepen zoals Hamas die vraag ontkennend blijven beantwoorden, is er geen werkelijke basis voor vrede. De SGP vindt dat Nederland dit onder ogen moet zien, en zelf proactief de keuze moet maken de ambassade te verhuizen naar Jeruzalem als hoofdstad van (in ieder geval) Israël.'

Vrede tussen Israël en de Palestijnen lijkt welhaast onmogelijk. Wat zijn wat de SGP betreft eerste stappen om daar te komen?

Chris Stoffer: 'Menselijkerwijs gesproken is die vrede inderdaad verder weg dan ooit. Hoop-

volle initiatieven, zoals de Abrahamakkoorden, zijn door de brute terreur van Hamas (met steun van Iran), doelbewust gedwarsboemd. In deze bewust gecreëerde chaos wordt de hele regio meegesleurd. Niet alleen onschuldige Israëlische burgers zijn daarvan het slachtoffer; ook Palestijnse burgers lijden onder de wrede keuzes van hun leiders. De SGP koestert de hoop dat politieke oplossingen door initiatieven van onderop in beeld kunnen komen. Maar niet door dictaten van buitenaf, bijvoorbeeld vanuit de VN. Een essentiële voorwaarde voor vrede is de erkenning van het bestaansrecht van een Israëlische staat. Daarnaast kan pragmatisch en praktisch gekeken worden welke constructieve stappen mogelijk zijn. Naar aanleiding van corruptie binnen de UNRWA (de VN-organisatie voor hulp aan Palestijnen) en de subsidiëring van haat zaaien in lesmethoden en uitkeringen aan veroordeelde Palestijnen, heeft de SGP gepleit voor het opschorten van de financiering aan UNRWA. Het Nederlandse kabinet heeft dit in 2019 daadwerkelijk opgepakt. Tegelijk heeft de SGP in het kielzog hiervan, en als alternatief voor geldstromen richting de UNRWA, door middel van een aangenomen motie gepleit voor financiering van het Augusta Victoria Ziekenhuis in Oost-Jeruzalem waar werk wordt gemaakt van oncologische zorg voor Palestijnen. Op deze manier kunnen (onschuldige) zieke Palestijnen toch geholpen worden, zonder een 'weglek' vanwege corruptie. Ook initiatieven gericht op dialoog en verzoening tussen Israëliërs en Palestijnen kunnen in principe rekenen op onze steun. Maar laten we niet vergeten dat de crisis ten diepste geestelijk van aard is en blijft. En zolang het fundament van Gods Woord ontbreekt, zolang er geen houding is van nederigheid en mededogen, blijft het in zekere zin dweilen met de kraan open.'

Uw duurzame totaaloplossing voor hygiënevraagstukken

Alles voor een schone vloer

Bent u op zoek naar een goede oplossing om uw
vervuilde vloeren te reinigen en te onderhouden?

www.walo.nl

'Israël verdient onze steun'

In gesprek met Bert-Jan Ruissen over de relatie tussen Europese Unie en Israël

**Na het gruwelijke Hamas-ge-
weld in Israël en de daaropvol-
gende oorlog in Gaza, zijn de
ogen gericht op de reactie van
de Europese Unie (EU). Hoe
staat het met de EU-relatie
met Israël? Europarlementslid
Bert-Jan Ruissen zit hiervoor
op een cruciale plaats. Als vice-
voorzitter van de EP-delega-
tie voor de relaties met Israël
geeft hij een inkijkje.**

*Een van je functies is vicevoorzitter
van de Europarlementsdelegatie voor
de betrekkingen met Israël. Kun je
iets vertellen over het werk van deze
delegatie?*

Bert-Jan Ruissen: 'Zeker. Als delegatieleden onderhouden we namens het Europees Parlement (EP) relaties met leden van de Knesset, het Israëlische parlement. Het is goed om nauwe banden te hebben, want we delen fundamentele waarden en er is veel onderlinge handel. Wij houden vanuit het EP de vinger aan de pols of die akkoorden tussen de EU en Israël, zoals het Associatieakkoord en een Actieplan in het Europees Nabuurschapsbeleid. Daarvoor spreken we regelmatig met de Israëlische ambassadeur en andere relevante vertegenwoordigers vanuit Israël of de Europese Commissie.

We vergaderen gemiddeld eens per maand over onderwerpen die de EU-relatie met Israël aangaan. Naar men zegt, is onze delegatie voor de relaties met Israël wel een van de actiefste van de circa vijftig vergelijkbare delegaties voor relaties met landen en internationale organisaties.

Mijn voorganger als SGP-Europarlementslid,

AUTEUR

Kees Bos, voor-
lichter van de
Eurofractie SGP
in het Europees
Parlement

‘Het is goed om nauwe banden met Israël te hebben, want we delen fundamentele waarden en er is veel onderlinge handel.’

Bas Belder, was ook vicevoorzitter - en eerder zelfs voorzitter - van deze delegatie. Het is mooi en belangrijk om zijn goede werk hier te mogen voortzetten. Want voor ons als SGP'ers is een goede relatie met Israël zeer waardevol. Zeker in deze tijd nu Israël letterlijk van alle kanten wordt bedreigd.’

Wat is jouw rol als vicevoorzitter van deze EP-delegatie?

‘In de functie van vicevoorzitter vervang ik regelmatig de voorzitter, Antonio López-Istúriz White, om de vergaderingen te leiden. En ik heb invloed op de verklaringen en agenda die we uitsuren, welke gasten we uitnodigen, enzovoort. Dat maakt het een cruciale plek voor de relatie tussen het Europees Parlement en Israëlische collega's uit de Knesset.’

Hoe typeer je de relatie tussen de EU en Israël?

‘In de kern is de relatie tussen de EU en Israël best goed, maar zij kan wel beter. De EU en Israël werken bijvoorbeeld goed samen wat betreft technologie en innovatie. Sinds kort ook qua energie. Daarvoor zijn nieuwe afspraken gemaakt tussen de EU, Israël en Egypte over energiediversificatie. Maar van mij mag dat lijstje nog wel verder uitgebreid. De EU en Israël hebben elkaar nog veel meer te bieden.’

Wat is tot op heden goed gegaan in deze relatie? Wat heeft de EP-delegatie bereikt of gerealiseerd? En wat niet gedaan?

‘Juist om de banden verder aan te halen, hebben we als Eurofractie SGP via deze Israël-delegatie krachtig bepleit om de zogeheten EU-Israël associatieraad bijeen te

roepen. Die raad gaat over uitbreiding en modernisering van de handelsafspraken in het associatieakkoord. Die raad was al tien jaar niet bijeengekomen, vooral omdat de Europese Commissie de boot afhield. Mede dankzij ons aandringen vergaderde de raad vorig jaar uiteindelijk. Daar kwamen gelukkig enkele verbeteringen uit voort.

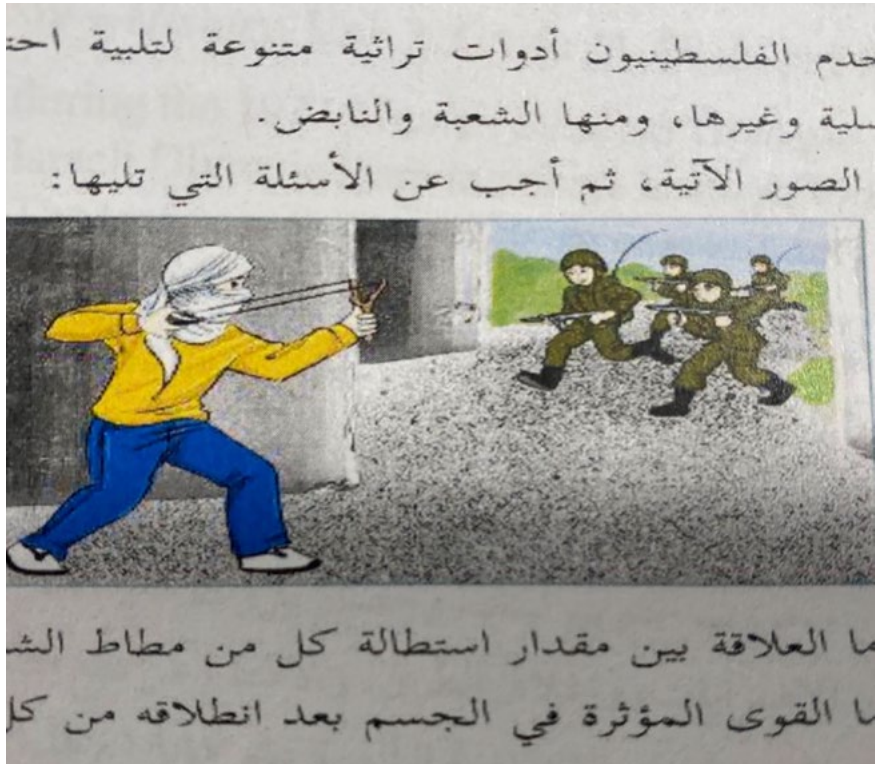
Wat we in elk geval bereikt hebben, is dat de relaties tussen het Europees Parlement en de Knesset goed zijn. Zelfs tijdens de lockdown wegens de coronapandemie. Zo hebben we de Europarlementsleden goed weten te informeren over wat er speelt in Jeruzalem.

ABRAHAM-AKKOORDEN

Waar we nog aan werken, is een positievere EU-houding tegenover de zogenaamde Abraham-akkoorden, de nieuwe vredesakkoorden tussen Israël en enkele Arabische landen. Ik vind het echt baanbrekend dat tussen die landen weer vliegverkeer mogelijk is geworden, uitwisseling van ambassadeurs en zo meer. De EU reageerde er nogal lauw op, een beetje schouderophalend, terwijl ik had gevraagd om die akkoorden te omarmen. De Europese Commissie ziet vaak niet wat Israël goed doet, alleen wat het verkeerd doet. Of ‘Brussel’ is misschien wat jaloers dat de Amerikaanse president Donald Trump deze akkoorden mede mogelijk maakte en niet de EU?’

Wat gaat er volgens jou verkeerd in de relatie EU- Israël? Wie zijn ‘de boosdoeners’ aan EU-zijde? En wie verstoren de relaties aan de kant van Israël?

‘Helaas wordt de relatie nogal overschaduwd door het Israëlisch-Palestijnse con-

BEELD

Palestijns lesmateriaal.

'Als vicevoorzitter van de EP-delegatie zit ik op een cruciale plek voor de relatie tussen het Europees Parlement en Israëlische collega's uit de Knesset.'

flict. Vooral (extreem-) linkse partijen en politici kijken heel kritisch naar Israël en zien alle aanslagen enzovoort van de Palestijnen door de vingers. Die eenzijdige visie vindt helaas weerklank bij een groot deel van het Europees Parlement. Ook de EU-buitenlandcoördinator, de Spaanse socialist Josep Borrell, is persoonlijk erg pro-Palestijns en Israël-kritisch.

Gevolg is dat de Europese Commissie al lange tijd circa 200 miljoen euro subsidie per jaar overmaakt naar de Palestijnen. Dat geld is bedoeld voor ambtenaren, uitkeringen, scholen, enzovoort. Maar we hebben sterke vermoedens dat een deel ook terecht komt bij terroristen. We zien ook Palestijnse les-

boeken vol haat tegen Joden en Israël. Als je jonge kinderen zoveel haat aanleert, komt er uiteraard nooit vrede. Door deze antisemitische lesboeken te betalen, draagt de EU bij aan het gruwelijke geweld van Hamas, zoals op zaterdag 7 oktober tegen onschuldige Israëlische burgers. De SGP uit al jarenlang haar grote zorgen over deze subsidie. We vragen jaar op jaar bij de begrotingsbehandeling om die subsidie geheel of gedeeltelijk te bevriezen. Tot dusver is dat niet gelukt, maar de bereidheid daartoe groeit gelukkig.

PARAGLIDER

Wat er verkeerd gaat aan de EU-kant kon je deze zomer goed zien bij een actie van de

‘Wat we in elk geval bereikt hebben, is dat de relaties tussen het Europees Parlement en de Knesset goed zijn.’

EU-vertegenwoordiger in de Palestijnse gebieden. Die vond het nodig om geheel illegaal met een paraglider over de Gazastrook te zweven. Met de actie wilde hij Palestijnen tonen wat ze kunnen “als Palestina vrij is”, zei hij. Een pure provocatie uiteraard. Want wat zagen we drie maanden later? Hamas-terroristen die met een paraglider over het grenshek naar Israël vlogen om daar te moorden. Is daarbij de paraglider van de EU-ambassadeur gebruikt? Dat zou zomaar kunnen. Op mijn schriftelijke vraag hierover heeft de EU-buitenlandcoördinator Josep Borrell me nog steeds niet geantwoord...

Wat ook niet helpt, is dat de EU halsstarrig al tientallen jaren een “tweestatenoplossing” opdringt aan Israël en de Palestijnen. Maar PLO-leider Yasser Arafat en latere Palestijnse onderhandelaars hebben een vredesakkoord hierover steeds afgewezen: ze lijken vooral geïnteresseerd in vernietiging

van Israël en de Joden “van de rivier tot de zee”. De Gazastrook is bovendien al volledig Palestijns. Ik bepleit dat de EU niet het tweestaten-idee voorschrijft als uitkomst van onderhandelingen, maar beziet waar de partijen zelf een akkoord over bereiken. Althans, als ze ooit weer gaan onderhandelen. Wat ik mag hopen.

EU IS HOPELOOS VERDEELD

Wat Israël betreft, heb ik het idee dat de regering in Jeruzalem liever aanklopt bij de Verenigde Staten dan bij de EU of de Europese landen, voor overleg en hulp. Dat begrijp ik goed. Als ze naar de EU kijken dan zien ze een club van verdeelde landen met relatief veel sympathie voor Palestijnen.

Je zag het gebeuren na de Hamas-invasie in oktober: de VS stuurden resoluut 8 miljard dollar aan militaire steun naar Jeruzalem. En de EU? Die was weer hopeloos verdeeld: de

BEELD

Bert-Jan Ruissen met Yitzhak Herzog, de president van Israël.

eerste reactie van de Europese Commissie was om de subsidie aan de Palestijnen op te schorten. Maar onder druk van bepaalde landen werd dat nog dezelfde dag omgezet in een besluit om de geldstroom te gaan evalueren.

FUNCTIONERENDE DEMOCRATIE

Aan Israëlische kant hebben de extreemrechtse geluiden van coalitiepartijen uit de regering-Netanyahu de verstandhouding uiteraard ook niet bevorderd. Die geluiden hebben wel tot zorgen geleid bij de EU.

Zo was er een voorstel van Joods-nationalistische parlementsleden om christelijke zending strafbaar te stellen in Israël. Dat vind ik onaanvaardbare aantasting van de vrijheid van geloof. Gelukkig kon ik onze zorgen inbrengen in een vergadering van onze Israel-delegatie. Of er verband is weet ik niet, maar niet veel later tweette premier Benjamin Netanyahu dat hij een stokje stak voor dat voorgestelde zendingsverbod.

Het feit dat Israël meerdere parlementsverkiezingen kort na elkaar hield de voorbije jaren, maakte de contacten weleens lastig. Dan waren de Knesset-leden vooral op campagne en konden ze niet naar Brussel komen. Maar ach, dat is slechts een nadeel van een veel groter voordeel: Israël blijkt een functionerende democratie. Dat is juist zeer te prijzen!

Hoe stelt het Europees Parlement zich op tegenover Israël? Kun je een paar voorbeelden noemen?

'Als ik de houding mag samenvatten, zeg ik: veel woorden, weinig daden. Kijk naar de resolutie daags na de Hamas-invasie van oktober. Met een overweldigende meerderheid van 500 stemmen voor, 21 tegen en

bij 24 onthoudingen veroordeelde het parlement de brutale aanvallen. Het parlement betuigde steun aan Israël en onderstreepte de noodzaak om de 'terroristische organisatie Hamas' te elimineren. Dat is warme steun.

Maar dan? Uit die mooie woorden volgen amper of geen mooie daden. De meerderheid wil dan geen streep zetten door de EU-subsidies voor antisemitische Palestijnse schoolboeken. En is er ook onvoldoende steun voor mijn voorstel de hele EU-subsidie op te schorten totdat de Palestijnse Autoriteit het Hamas-geweld veroordeelt. Dat vind ik niet erg consistent.

DISCRIMINERENDE LABELING

Nog zoiets: de EU bepaalt dat Israëlische producten afkomstig van de Westbank moeten worden gelabeld als producten 'afkomstig uit bezette gebieden'. Dat is een zeer discriminerende maatregel die bij geen enkel ander conflictgebied in de wereld wordt opgelegd. Helaas is er onvoldoende draagvlak in het Europees Parlement om deze kwalijke bepaling in te trekken.

Ik hoop en verwacht wel dat er meer begrip komt voor de benarde situatie van Israël. Volgend jaar juni zijn er weer verkiezingen voor het Europees Parlement. Meerdere conservatieve partijen staan er goed voor in peilingen. Als het ons gegeven wordt dat ook de SGP na 6 juni 2024 mag terugkeren in het Europees Parlement, hebben we samen een breder draagvlak. Dat zie ik wel als een lichtpuntje.'

Is bestrijding van antisemitisme een punt dat het EP verdeelt? Of is er hier een grote mate van eensgezindheid?

'Bestrijding van antisemitisme is wel iets waar

'De Europese Commissie ziet vaak niet wat Israël goed doet, alleen wat het verkeerd doet.'

‘Wat ook niet helpt, is dat de EU halsstarrig al tientallen jaren een “tweestaten-oplossing” opdringt aan Israël en de Palestijnen.’

het Europees Parlement vrij eensgezind over is. Gelukkig maar. Dat zie je bijvoorbeeld bij de jaarlijkse Holocaust-herdenking in het parlement. We hebben ook goed contact met Joodse organisaties en de Europese Commissie-coördinator voor de strijd tegen antisemitisme, Katharina von Schnurbein, die heel actief is. Dat zijn goede zaken.

Maar ja, wat ik net al zei, zodra het gaat over antisemitisme op Palestijnse scholen, trekt de EU net zo makkelijk de portemonnee daarvoor. Dan is Jodenhaat ineens geen belemmering meer voor het Europees Parlement. Dat vind ik heel kwalijk en hypocriet.’

Wat vindt de Eurofractie SGP van de opstelling van de EU in het algemeen en die van het EP in het bijzonder?

‘De SGP vindt dat de Europese Commissie in het algemeen een veel te grote broek aantrekt. De ambities worden steeds groter, vaak groter dan de mogelijkheden. Dat zie je bijvoorbeeld met de 800 miljard euro aan EU-staatsleningen voor het corona-herstelfonds. Onverantwoorde ambities, want het ophoesten van rente en aflossing was niet geregeld: alleen al aan rente kost dat Nederland de komende jaren ruim 1 miljard euro extra.

Bij haar aantreden in 2019 verkondigde voorzitter Ursula von der Leyen dat de Europese Commissie een ‘Geopolitieke Commissie’ zou worden: ze bedoelde dat Brussel een rol gaat spelen op het wereldtoneel. Ze werd aangemoedigd door de pro-Europese meerderheid in het Europees Parlement.

POSITIE NEDERLAND IS VERZWAKT

Maar de SGP heeft meteen daartegen bezwaren geuit: de EU heeft te weinig invloed en capaciteiten om als wereldmacht op te

treten. En moet die ambitie ook niet krijgen. Laat het buitenlands en veiligheidsbeleid maar over aan haar lidstaten en organisaties zoals de NAVO.

Toch hebben Nederland en andere EU-landen hun buitenlands beleid grotendeels in handen gegeven van de EU-diensten. Daar komt erg weinig uit, waar we al voor waar-schuwden. Per saldo is de Nederlandse positie dus verzwakt. Kijk bijvoorbeeld naar de Tunesië-migratiedeal van de EU waar een miljard euro mee gemoeid is: die deal is praktisch van tafel. Kijk naar de Europese gas-deal met Azerbeidzjan, die Brussel weigert op te schorten zelfs nu Azerbeidzjan de Armeense enclave Nagorno-Karabach veroverde en 120.000 Armenen van haard en huis verdreef. En kijk nu naar de Palestijnen, die vrijwel zonder voorwaarden ons belastinggeld krijgen.

Als zelfs het gruwelijke Hamas-geweld zonder financiële gevolgen blijft, ben je als EU hooguit een figurant of zelfs decorstuk op het wereldtoneel en geen speler. Zonder harde voorwaarden zijn EU-subsidies en EU-handelsakkoorden eigenlijk gewoon duurbetaalde cadeautjes. Andere landen zien de EU niet als wereldspeler maar als sul-lige Sinterklaas.’

Waar legt de Eurofractie SGP de vinger bij? Wat moet anders?

‘De SGP wil het mes zetten in de wildgroei aan EU-ambities, bevoegdheden en budgetten. De Europese Commissie moet weer bescheiden en dienstbaar worden aan de lidstaten, niet langer de pretentie hebben dat ze leidinggeeft aan zoiets als de Verenigde Staten van Europa. De EU moet terug met beide voeten op de grond. Meer realiteitszin graag.

BEELD

De EU-ambassadeur met de paraglider.

' Hamas-terroristen vlogen met een paraglider over het grenshek naar Israël om daar te moorden. Is daarbij de paraglider van de EU-ambassadeur gebruikt?'

Als je vanuit deze benadering naar de Israëliësch-Palestijnse kwestie kijkt, betekent het concreet dat de EU:

- de 200 miljoen euro aan EU-subsidie aan de Palestijnse Autoriteit moet bevriezen, totdat zeker is dat het geld niet gaat naar bevordering van terrorisme en antisemitisme en totdat de Palestijnse president Abbas ondubbelzinnig afstand neemt van het Hamas-geweld;
- niet langer het tweestaten-idee moet opleggen als de enig gewenste uitkomst aan Israël en de Palestijnen, maar steun geven aan ideeën die de onderhandelaars zelf eventueel overeenkomen;
- De Abraham-vredesakkoorden moet ondersteunen;

- de discriminerende etiketteringsregeling moet intrekken;
- ambassades van de lidstaten en de diplomatieke post van de EU moet verplaatsen naar Jeruzalem.'

Wat is je dieperliggende motief? Waarom geef je extra aandacht aan Israël en het Joodse volk?

'Ik zie het als een wonder van God dat het Joodse volk in 1948 weer een eigen staat heeft gekregen. Het laat ons iets zien van de trouw van God. Hij laat zijn volk niet in de steek. De Heere noemt zijn volk in Zacharia 2 'Zijn oogappel'. Dat vind ik veelzeggend. De Bijbel leert ons dat de Joden een speciale plaats hebben in Gods bedoelingen met de

wereld. Jeruzalem is Gods stad, zo staat er uitdrukkelijk. Er is ook geen volk dat in deze wereld dat zo geleden heeft als dit uitverkoren Joodse volk.

Verder is Israël de enige democratie in het Midden-Oosten. Ook dat is een belangrijke drijfveer om me voor Israël in te zetten. Het aspect van democratie wordt te vaak vergeten in de discussie over de regio. Elke politicus van welke partij ook zou dat aspect zwaar moeten meewegen en op het netvlies houden. Terroristische organisaties als Hamas en Hezbollah, evenals het ayatollahregi-

me in Iran, hebben maar één doel: Israël van de kaart vegen. We moeten schouder aan schouder staan met onze vrienden in Israël om dat te voorkomen.

Het mag echt nooit gebeuren dat Joden weer worden afgevoerd en vernietigd, zoals de nazi's deden op het Europese continent begin jaren veertig. Dat moet de dure les zijn van de Tweede Wereldoorlog.

Dit alles maakt dat Israël en het Joodse volk onze steun verdienen.'

'Bestrijding van antisemitisme is wel iets waar het Europees Parlement vrij eensgezind over is. Gelukkig maar.'

Word vriend van het CIDI. Uw steun is hard nodig. Juist nu!

Het Centrum Informatie en Documentatie Israel (CIDI) is een onafhankelijke Nederlandse stichting, die onlosmakelijk betrokken is bij Israel. Het CIDI komt op voor het recht op vrede en veiligheid in Israel en het Joodse volk, waar ook ter wereld.

Uw steun is hard nodig voor ons werk. Voor 50 euro per jaar, belastingaftrekbaar, bent u Vriend van CIDI. Vrienden ontvangen onze Israel Nieuwsbrief en uitnodigingen voor onze activiteiten. Ga naar www.cidi.nl/steun-cidi/ voor meer informatie.

CIDI centrum
informatie en
documentatie
ISRAEL

CIDI
Postbus 11646
2502 AP Den Haag
Nederland

AUTEUR

Peter ten Hove &
Sybe van 't Land,
namens commissie
Internationaal
SGPJ

Hoe antisemitisme toeneemt onder jongeren

...en wat daartegen is te doen.

De Holocaust heeft diepe sporen getrokken in de geschiedenis. Het is van groot belang de herinnering aan de afschuwelijke gebeurtenissen van deze grootste genocide ooit levend te houden. Alleen op die manier zal het mantra van kort na de Tweede Wereldoorlog, 'Nie Wieder', blijven gelden.

Uit een recent uitgevoerd onderzoek¹ naar de opinie van Nederlanders over de Holocaust, blijkt eens te meer hoe belangrijk het is om dit te blijven benadrukken. Uit dit onderzoek kwam namelijk naar voren dat 23% van de ondervraagde millennials en Gen Z'ers gelooft dat de Holocaust een mythe

is, of dat het aantal slachtoffers sterk wordt overdreven. Nog eens 9% twijfelde hierover. Hoewel er enige kanttekeningen zijn te plaatsen bij de uitvoering van het onderzoek, zijn de percentages schrikbarend hoog. Dit artikel analyseert de situatie onder jongeren en biedt handvatten voor oplossingen.

ACHTERGROND ONDERZOEK

De vraag werpt zich op hoe dit mogelijk is, nog geen 80 jaar na het plaatsvinden van de Holocaust. Een van de redenen die hiervoor aangewezen kan worden, is de generatiekloof tussen volwassenen en jongeren. De belevingswereld van jongeren is veranderd en sluit niet meer aan bij wat ouderen hebben meegemaakt. Hierdoor ontstaat onbegrip, wat kan ontaarden in het verkeerd interpreteren van wat de ander heeft meegemaakt. Een andere belangrijke factor die bijdraagt

'23% van de ondervraagde millennials en Gen Z'ers gelooft dat de Holocaust een mythe is, of dat het aantal slachtoffers sterk wordt overdreven.'

aan de resultaten die het onderzoek laat zien, is antisemitisme. In zeer veel landen wereldwijd is, zo blijkt onder andere uit onderzoek van de Universiteit van Tel Aviv (TAU)², een toename zichtbaar in de hoeveelheid antisemitische uitingen. Onderzoek van de Universiteit Utrecht (UU)³ laat zien dat deze stijging ook aan Nederland niet voorbij gaat. Een aantal oorzaken van antisemitisme in de huidige samenleving, met name onder jongeren, worden in dit artikel verder uitgediept. We hanteren hierbij de definitie van antisemitisme van de International Holocaust Remembrance Alliance (IHRA): "Antisemitisme is een bepaalde perceptie van Joden die tot uiting kan komen als een gevoel van haat jegens Joden. Retorische en fysieke uitingen van antisemitisme zijn gericht tegen Joodse of niet-Joodse personen en/of hun eigendom en tegen instellingen en religieuze voorzieningen van de Joodse gemeenschap."

POLARISATIE EN COVID-19

Het onderzoek van de TAU toont aan dat op wereldwijde schaal de toegenomen polarisatie gezien kan worden als een van de oorzaken van antisemitisme. Zowel aan de linkerflank van het politieke spectrum als aan de rechterkant worden steeds radicalere groepen gevormd. Deze groepen hebben de nuance nogal eens uit het oog verloren en komen lijnrecht tegenover elkaar te staan. Dit heeft een zelfversterkend effect in zich, met groot wederzijds onbegrip tot gevolg. De polarisatie is terug te zien in de ontwikkelingen tijdens de Covid-19 pandemie. De gedachte dat Joden verantwoordelijk waren voor het ontstaan van het coronavirus, leefde bij velen wereldwijd. Het coronavirus werd op sociale media dan ook vaak 'Judeovirus' genoemd. Ten aanzien van het beeld van Joden als

bedenkers en veroorzakers van ziekten, is er overigens niets nieuws onder de zon. Bekend is dat Joden tijdens de middeleeuwse pest-epidemie door velen verantwoordelijk werden gehouden voor deze ziekte, terwijl deze verdachtmakingen op niets berustten.

De onderzoekers uit Tel Aviv willen de vergelijking van verschillende coronamaatregelen met de Holocaust ook voorzichtig bestempelen als antisemitisch. Dit komt voort uit de gedachte dat met deze vergelijking de impact van de Holocaust zwaar wordt onderschat. Zo'n vergelijking draagt dus bij aan een ongewenste normalisering van de Holocaust. De polarisatie was daarnaast bijvoorbeeld zichtbaar in het conflict tussen Israël en Hamas in 2021. Waar Israël vooral een verdedigende rol had, werd zij door velen als de agressor in het conflict gezien. De onderzoekers van de TAU telde niet minder dan 431.000 expliciet antisemitische posts binnen twee maanden op sociale media.

BDS-BEWEGING

Maatschappelijke organisaties wakkeren het vuur van polarisatie ook aan. Een beweging die snel groeit binnen Nederland en daarbuiten, ook onder jongeren, is de BDS-beweging. BDS staat voor *Boycott, Divestment and Sanctions* (boycot, desinvesteringen en sancties). De BDS-beweging, opgericht in 2005, is een van origine Palestijnse beweging, gericht op de belangen van Palestijnen. Zij wil een Palestijnse staat verwezenlijken en ziet daarbij geen ruimte voor een Israëlische staat. Een tweestatenoplossing is een no-go. De BDS-beweging organiseert een Israëlische Apartheidsweek, die dit jaar ook in Nederland werd gehouden. Op een aantal universiteiten hebben naar aanleiding hiervan demonstraties plaatsgevonden. De

BDS-beweging wordt gesteund door de actiegroep 'Studenten voor Rechtvaardigheid in Palestina'. Bewegingen zoals deze zijn vaak niet als expliciet antisemitisch te bestempelen. Wel bieden zij een platform voor antisemitische uitlatingen. Zo worden tijdens demonstraties van deze actiegroepen geregeld antisemitische leuzen geroepen.

SOCIALE MEDIA

Het is van belang om de rol van social media niet te onderschatten in de toename van antisemitisme onder jongeren in Nederland. Sociale media platforms zijn niet de oorzaak van Jodenhaat, maar kunnen wel degelijk een versterkend effect hebben. Dit betoogt ook Bart Wallet, hoogleraar Joodse studies aan de Universiteit van Amsterdam. Waar na de Tweede Wereldoorlog, en met name vanaf de jaren '60 een taboe heerste op antisemitische uitspraken en dit beperkt bleef tot in de huiskamer of bij de borreltafel, veranderde dit sinds het jaar 2000 met de opkomst van de verschillende nieuwe media.⁴ Het is sindsdien immers mogelijk om anoniem antisemitische uitspraken te doen. Vóór het tijdperk van de sociale media was dat een stuk ingewikkelder. Op die manier hebben mensen een relatief veilige spreekbuis om hun

antisemitische ideeën een podium te geven. Dat er ook daadwerkelijk veel antisemitische uitspraken voorkomen op sociale media blijkt uit een onderzoek dat werd gedaan door Utrecht Data School, in opdracht van CIDI.⁵ Dit onderzoek richtte zich voornamelijk op Twitter, YouTube, Telegram, Reddit en Facebook. De onderzoekers onderzochten bijna 1.9 miljoen berichten en stuitten daarbij op ongeveer 200.000 antisemitische berichten. Met name op Telegram troffen de onderzoekers veel antisemitische berichten aan. Veelal ging het hierbij om groepen jongeren, die scholden met het woord 'Jood', en het Joodse volk wegzetten als een volk dat verachtelijk is. Ook in reactie op YouTube-video's waren veel anti-Joodse opmerkingen te vinden. Opvallend is dat de uitlatingen niet beperkt zijn tot een bepaalde 'bubbel', maar dat ze zowel te vinden zijn bij mainstream accounts als bij conservatief-rechtse en pro-Palestina accounts. Dit zou erop kunnen wijzen dat antisemitisme breed leeft onder de Nederlandse samenleving. Opvallend is wel dat daar nog weinig diepgaand onderzoek naar is gedaan, in tegenstelling tot landen als Groot-Brittannië en Duitsland. Regelmatig wordt antisemitisme op social media gebagatelliseerd. Er is immers geen sprake van fysieke bedreigingen voor Israël of de Joden. Echter, steeds weer blijkt dat woorden er wel degelijk toe doen. Er is een duidelijk verband tussen wat er op sociale media wordt gedeeld, en wat er in real-life gebeurt. Als er online haatdragende berichten worden rondgestuurd die geadresseerd zijn aan de Joden, is dat een directe bedreiging voor het leven van de fysieke Joodse gemeenschap. Bovendien is antisemitisme op sociale media verwerpelijk, omdat het een makkelijke, goedkope manier is om te

BEELD

Een uiting van antisemitisme in het publieke domein.

'Zowel aan de linkerflank van het politieke spectrum als aan de rechterkant worden steeds radicalere groepen gevormd.'

'Het is van belang om de rol van social media niet te onderschatten in de toename van antisemitisme onder jongeren in Nederland.'

bedreigen. Het is voor de bedreiger veilig en anoniem; en omdat je de tegenstander niet in de ogen kijkt, neem je de opponent niet serieus. Tegelijkertijd is de impact van online bedreigingen enorm, en kunnen deze minstens zo heftig zijn als fysieke bedreigingen.

OPLOSSINGEN

Als we al deze zorgwekkende ontwikkelingen in ogenschouw nemen, zijn er een aantal zaken die eraan kunnen bijdragen om het antisemitisme in de kiem te smoren. Allereerst stellen wij dat de nadruk moet liggen op preventiemaatregelen. Voorkomen is immers beter dan genezen. Goede educatie is hierbij van cruciaal belang. Kinderen en jongeren dienen op een fatsoenlijke, feitelijke manier les te krijgen over de Tweede Wereldoorlog en de Holocaust. In deze tijd is het daarnaast van belang om de geschiedenis van het Midden-Oosten te belichten, met alle nuances die daar bij horen. Juist wanneer de geschiedenis vanuit verschillende perspectieven (Joods, Arabisch, Islamitisch en Christelijk, bijvoorbeeld) wordt belicht, kan een goed onderbouwde mening ontwikkeld worden. Zwarte bladzijden in de geschiedenis moeten benoemd blijven worden, zodat ervan geleerd kan worden voor de toekomst. Zoals besproken, draagt social media bij aan polarisatie in het algemeen en antisemitisme in het bijzonder. De extremen worden op platforms als Twitter snel opgezocht. Een oud-medewerker van Twitter betoogde onlangs dat dit inherent is aan de manier waarop het platform is opgebouwd, toen hij stelde⁶ dat de retweetknop een geladen wapen is in de handen van een vierjarige. In de context van sociale media is naast preventie ook actie nodig. Handhaving op antisemitische uitlatingen dient toegepast te

worden, aangezien antisemitisme een vorm is van groepsbelediging. Hieronder valt ook het ontkennen van de Holocaust. Het is dus nodig dat techbedrijven zoals X en Meta de handhavingsregels strikter toepassen. Vanuit de EU dient dit gestimuleerd te worden. Recent is het conflict tussen Israël en Hamas helaas weer in volle hevigheid losgebarsten. Ontwikkelingen naar aanleiding daarvan kunnen het beste in retrospectie worden beschouwd. Het vermoeden bestaat echter dat het huidige conflict, net zoals in 2021, alleen maar voor meer polarisatie wereldwijd zal zorgen. Nu al is op te merken dat er twee kampen ontstaan die lijnrecht tegenover elkaar staan. Antisemitisme ligt dan zeker op de loer. Sociale media versterken dit alleen nog maar meer, doordat van beide zijden frames worden gebruikt, die geen ruimte openlaten voor nuance en verschillende perspectieven. Waakzaamheid is en blijft dus geboden.

BRONNEN

- 1 <https://www.claimscon.org/netherlands-study/>
- 2 <https://cst.tau.ac.il/wp-content/uploads/2022/04/Antisemitism-Worldwide-2021.pdf>
- 3 <https://www.cidi.nl/wp-content/uploads/2022/05/Utrecht-Data-School-Online-antisemitisme-in-2020-echt-FINAL.pdf>
- 4 Social media spelen grote rol in antisemitisme Centrum Informatie en Documentatie Israël [https://www.cidi.nl > Nieuws](https://www.cidi.nl/>Nieuws)
- 5 <https://dataschool.nl/nieuws/antisemitisme-in-de-nederlandse-online-sfeer-in-2020/>
- 6 <https://www.rtlnieuws.nl/tech/artikel/4791461/twitter-medewerker-heeft-spijt-van-bedenken-retweet-knop>

Een IT-partner die begrijpt dat jouw continuïteit cruciaal is

Onze IT-professionals werken als een hecht team samen en leren van elkaar. Zij weten dat ze daardoor het meeste voor jou kunnen betekenen.

Dat is waarom Symbis zijn medewerkers vrijheid geeft. De vrijheid om écht naar jou te luisteren, jou te begrijpen en op zoek te gaan naar de beste oplossing.

symbis.nl

VAN LAAR
REKLAME

VANLAARREKLAME.NL

Shaare Zedek

Shaare Zedek is het enige pro-life ziekenhuis in Jeruzalem. **Steun ons project 'palliatieve zorg aan kinderen.'**

NL74 ABNA 0436 4270 60
Stichting Shaare Zedek

Voor meer informatie of voor het aanvragen van een presentatie:
info@shaarezedek.nl • M 06 - 12363723 • www.shaarezedek.nl

Moslims vrij van angst en haat

In gesprek met dr. Abdel-Hakim Ourghi over de zelffloutering van Jodenhaat aan moslimzijde

Barbaars en mensen verachtend. Zo noemt de Duits-Algerijnse islamwetenschapper Abdel-Hakim Ourghi de teugelloze terreur van Hamas tegen weerloze Israëli's op zaterdag 7 oktober. 'Wat hier gebeurde, zou ook passeren wanneer de terroristen andere delen van Israël in handen zouden krijgen. Ze zouden iedereen afslachten.'

Met welk doel schreef u het boek 'De Joden in de Koran: een vertekend beeld met fatale gevolgen'?

Ourghi: 'In de tragische ontmoeting van de Joden met de moslims in de zevende eeuw werd het fundament voor een historisch trauma gelegd. Dat is in de loop van de eeuwen niet geheeld. In de huidige politieke conflicten keert dit trauma steeds weer terug. Mijn boek is het begin van een culturele herinneringsarbeid voor een bewuste zelfbevrijding van de collectieve last van onaangename situaties in de ontstaansgeschiedenis van de islam. Het wil onder andere herinneren aan de verdrijving van de Joden op de wreedste manier en wijze uit hun Arabische thuislanden. Het doel is door opheldering van het verleden vrede te stichten tussen mensen van alle kleurschakeringen door individuele en collectieve herinnering. Mijn boek wil ook bijdragen aan de bevrijding van moslima's en moslims uit hun onmondigheid waaraan zijzelf schuldig zijn.'

Welke reacties lokte het boek uit, vooral van moslimzijde, maar natuurlijk ook aan Joodse respectievelijk christelijke kant?

'Het thema "De Joden in de Koran" is een netelige aangelegenheid. Vandaar dat tot op

AUTEUR

drs. Bas Belder, historicus en lid van het Europees Parlement van 1999 tot 2019.

'Mijn boek wil ook bijdragen aan de bevrijding van moslima's en moslims uit hun onmondigheid waaraan zijzelf schuldig zijn.'

heden er geen enkele recensie van moslima's en moslims in het Duitstalige spraakgebied is verschenen. Er zijn een paar recensies van christelijke en Joodse zijde. De eerste recensie kwam uit Israël en werd in de *Jüdische Allgemeine* gepubliceerd. Het gehoopte publieke debat over het islamitisch antisemitisme bleef echter uit.'

Krijgt u steun van collega's en studenten op de Pedagogische Hogeschool in Freiburg waar u doceert?

'Veel collega's en moslimstudenten zijn vanzelfsprekend geïnteresseerd in mijn inspanningen voor een hervorming van de islam en kritische benadering van de geschiedenis van de islam. Natuurlijk krijg ik kritiek. Daarvoor ben ik ook dankbaar. Het is goed zo.'

Intussen bereidt u een nieuwe publicatie voor. Welke?

'Dat wordt: Eretz (Hebreeuws voor Land) Israël in de Koran en het islamistische discours.'

U bent dit jaar ook met studenten naar Israël gereisd. Met welk doel, met welke ervaringen?

'De discussie van moslims met anti-judaïsme en islamitisch antisemitisme mag niet alleen in boeken plaatsvinden. Ze moet op de praktijk zijn gericht in samenhang met de alledaagse werkelijkheid. In de tweede week van november 2022 was ik voor de eerste keer met islamitische en christelijke studenten in Israël. Het ging om een interreligieuze reis in het kader van het programma *Teachers for the Future*. We bezochten onder meer de Klaagmuur en Yad Vashem. Ons werd ook de mogelijkheid geboden een eredienst op de sabbat bij te wonen en aan een sabbatviering deel te nemen bij een orthodoxe familie

in Tel Aviv. Wij ontdekten Jodinnen en Joden die naar vrede tussen moslims en Joden verlangden. En de moslimstudenten constateerden dat Joden mensen zijn zoals wij en geen vijanden van de islam en de moslims. Vanwege de oorlogstoestand in Israël moeten we onze interreligieuze reis voor begin november 2023 met moslimstudenten afzeggen.'

Duitsland kent deze zogenoemde 'Israëlkritik'. Hoe kijkt u daartegen aan?

'Achter die "Israëlkritik" kan vaak een nieuwe vorm van Jodenhaat verstopt zitten. Na de stichting van de staat Israël worden daardoor de oude vijandbeelden gereproduceerd. Dat levert zodoende via de "op Israël betrokken kritiek" een actuele categorie van antisemitisme op. Vijandschap jegens de Joden wordt daarmee politiek gelegitimeerd. De "Israëlkritik" kan ook als een rationalisering van antisemitische ressentimenten worden beschouwd. Vandaag de dag gaat achter een nieuwe kritiek op de politiek van Israël vaak de oude vijandigheid jegens de Joden schuil. Israël wordt dan als onrechtsstaat en de belichaming van het kwaad gedemoniseerd.'

Deze zomer reisde u naar uw geboorteland Algerije. Heel vaak al vertelde u vanuit eigen jeugdervaringen over het openlijke antisemitisme aldaar. Hoe staat dat er nu mee in Algerije?

'Niet alleen in Algerije, maar in veel moslimlanden blijven discriminering en vervolging van de Joden in de loop van de eeuwen in de islamitische cultuur en de verdrijving uit hun Arabische thuislanden buiten beschouwing. De historische trauma's van de Joden en die van de postkoloniale tijd moeten een taboethema blijven.'

Over dr. Ourghi

Abdel-Hakim Ourghi werd geboren in 1968 in Oran, Algerije. Hij is Islamgeleerde, filosoof en religieus pedagoog. Sinds 2011 leidt hij de faculteit Islamitische Theologie/Religieus Onderwijs aan de Universiteit in Freiburg, Duitsland. Ourghi is medeoprichter van de Ibn Rushd Goethe-moskee in Berlijn, die voorstander is van een seculiere, liberale islam die religieuze en wereldlijke macht wil scheiden en streeft naar een eigentijdse interpretatie van de Koran en de Hadith.

'De Joden in de Koran: een vertekend beeld met fatale gevolgen'
(Claudius Verlag, München 2023)

Op 23-jarige leeftijd kwam Ourghi vanuit Algerije naar Duitsland als een geïndoctrineerde antisemiet. Hij zag Joden als daders, terwijl moslims als slachtoffers werden gezien. Een vertekend beeld dat bij hem erin gestampt werd in moskeeën, Arabische scholen en universiteiten. 'Moge Allah de vervloekte Joden vernederen en vernietigen!' – dit gebed wordt vandaag de dag nog steeds op vrijdag herhaald in de moskeeën van Algerije en andere Arabische staten. De Koran zelf formuleert een stereotiep register van de zonden van Joden. De canonieke bronnen van de islam moeten dus nauwgezet worden geanalyseerd en kritisch in twijfel worden getrokken. Ourghi's ziet zijn essay als een bijdrage aan een hervorming van de islam op weg naar een religie van vrede.

BEELD

Abdel-Hakim
Ourghi

'Moslimstudenten constateerden dat Joden mensen zijn zoals wij en geen vijanden van de islam en de moslims.'

Kunt u daar, zoals in Duitsland, openlijk kritisch zijn over de haat die Joden en de Joodse staat Israël tegenslaat? Of is dat een taboe?

'Het is gevaarlijk om in Algerije openlijk te zeggen dat je een vriend van Israël bent. Daar geldt tot op heden dat Israël en de Joden de daders zijn en de moslims de slachtoffers. In Algerije bestaat er vandaag een sterke vijandige koers tegen Israël, tot op het antisemitische toe.

De mensen daar wordt bijgebracht dat de Jood de eeuwige vijand van de moslims is en dat de staat Israël bestreden moet worden. De zogenaamde schuld van de Joden en het Westen plaatst het erkennen en oppakken van de eigen verantwoordelijkheid buiten werking.'

Op 30 september 2023 publiceerde u in de Südkurier een bijdrage onder de

‘Vandaag de dag gaat achter een nieuwe kritiek op de politiek van Israël vaak de oude vijandigheid jegens de Joden schuil.’

**titel ‘Veel moslims zijn antisemieten’.
Hoe schat u de situatie van islamitische antisemitisme in Duitsland en Europa in? Welke aanbevelingen zou u doen om deze situatie te verbeteren?**

‘Het religieus gemotiveerde en door kano-nieke bronnen gelegitimeerde geweld is momenteel actueler dan ooit. Dat mag niet door denkverboden en restrictieve debat-voorwaarden worden verstikt. Het debat mag in de publieke ruimte niet worden onderworpen aan *safe spaces* (veilige ruimtes). Taboethema’s zoals bijvoorbeeld het sterk verbreide islamitisch antisemitisme moeten in het openbaar worden bediscussieerd. Het gaat er niet om de ander een eigen mening op te dringen, maar om respectvol met elkaar op te gaan, ook al ben je het niet met elkaar eens. Het is treurig dat Joden uit angst geen keppeltje kunnen dragen op de Duitse straten. De gevaren van het islamitisch antisemitisme worden in het Westen naar mijn mening nogal onderschat. Uit angst voor de beschuldiging van algemene islamofobie wordt liever over islamistisch in plaats van over islamitisch antisemitisme gesproken. Islamitisch antisemitisme is niet alleen een historisch product van Europese wegbereiders van het antisemitisme of het gevolg van het Midden-Oostenconflict, maar veeleer wordt het ook theologisch gerechtvaardigd.’

Helpt een interreligieuze dialoog daarbij?

‘De interreligieuze dialoog is geen ‘date’ om elkaar harmonisch te knuffelen, maar een weg om ook de fundamentele conflicten te doorgronden en openlijk te bespreken. Het gaat om diepgaande tegenstellingen die een vriendelijk samenleven al heel lang in de weg staan. Wij moeten het islamitisch antisemi-

tisme in het islamonderwijs op de scholen thematiseren, gesprekken met Jodinnen en Joden voeren, reizen naar Auschwitz voor scholieren organiseren.’

Op welke fronten strijdt u als liberale moslim nog meer in Duitsland? Spreekt u daarbij voor een zwaardere meerderheid van moslims?

‘Er zijn veel mensen, die de liberale islam in Duitsland vertegenwoordigen. Uit angst willen zij zich echter daarover niet uiten. Ik zal niet opgeven en doorgaan met de strijd voor een liberale islam en voor vrede tussen mensen.’

Wordt u daarom ook bedreigd of beschermd?

‘Ik word steeds weer bedreigd, vooral wanneer ik iets kritisch in de kranten schrijf. Ik ben sinds 2017 erg voorzichtig geworden en bezoek geen moskeeën in Freiburg. Desalniettemin geven mij deze bedreigingen de kracht door te gaan. Zij zijn een bevestiging, dat wat ik doe, juist is.’

sallux
PUBLISHING

'Sallux Publishing' is de uitgeverij van Sallux | ECPM Foundation.

Wij ontwikkelen publicaties op basis van onze studies en studies van onze lidorganisaties. De naam Sallux komt van "zout" en "licht" in het Latijn en dat is precies wat wij willen brengen! Sallux brengt, door de bijbel geïnspireerde, politieke oplossingen voor Europa door het organiseren van relevante evenementen over politieke onderwerpen die belangrijk zijn voor Christenen. Daarnaast publiceren wij relevante analyses, vooruitstrevende ideeën en beleidsoplossingen. Sallux Publishing boeken zijn wereldwijd beschikbaar via onze eigen online boekenwinkel, en vele externe boekenwinkels online en offline te bestellen. We werken aan een breed scala aan onderwerpen samengevat met de volgende iconen: Christelijke Politiek, Economie & Geopolitiek, Toekomst van de EU, Leven & Ethiek. Onze publicaties zijn voornamelijk Engelstalig!

Bestel online: sallux.eu/bookstore

Kortingscode: Wij bieden een korting van **10%** met onze speciale kortingscode: **SalDisc23**

€ 19,50
met SalDisc23
10% Korting
€ 17,55

€ 20
met SalDisc23
10% Korting
€ 18

€ 10
met SalDisc23
10% Korting
€ 9

Two states for two peoples?
Door: Wolfgang Bock en Andrew Tucker

De auteurs van dit rapport proberen een debat op gang te brengen over de falende EU-aanpak van het Palestijns-Israëlische conflict en een betere weg voorwaarts voor de betrokkenheid van Europa in het Midden-Oosten.

A just economy
Redactie: Timo Plutschinski

De wereld was en is op veel gebieden in beroering: pandemie, oorlog, energieschaarste, explosie van tariefrijzen en vele andere gebeurtenissen. En alles wordt beïnvloed door of heeft invloed op de wereld-economie.

From extraction to creation
Door: Dr. Stephen Backhouse en Dr. Eve Poole

Het doel van dit rapport is ons te helpen ons een beter gemeenschappelijk economisch leven voor te stellen, een leven dat alle belanghebbenden in het bedrijfsleven belooft in plaats van de weinige aandeelhouders te bevoorjelen. Dit verhaal van twee steden is waar. Het gebeurt constant. Het gebeurt nu. In welke stad wil je wonen?

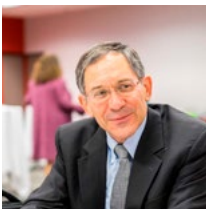
Disclaimer: Sinds 2011 ontvangt Sallux, voor het uitvoeren van haar activiteiten financiële steun van het Europese Parlement. De aansprakelijkheid voor elke communicatie of publicatie door Sallux, in welke vorm en welk medium dan ook, berust bij Sallux. Het Europees Parlement is niet verantwoordelijk inhoudelijke communicatie van en door Sallux.

Wie vertegenwoordigt het Palestijnse volk?

Hamas krijgt steun van Fatah

AUTEUR

Itamar Marcus,
directeur van
Palestinian Media
Watch

Er zijn terroristen en er zijn terreurverspreiders. Hamas beging de terreurwaanzin toen het op 7 oktober jl. zo'n 3000 terroristen Israël binnen stuurde om mensen te martelen, vermoorden, onthoofden, verkrachten, levend te verbranden en 240 gijzelaars te ontvoeren. Maar het zijn de Palestijnse Autoriteit en Fatah die door hun ongebreidelde steun aan het bloedbad van Hamas hebben geholpen om de hele Palestijnse bevolking achter de ISIS-achtige gruweldaden en achter Hamas te krijgen.

Een Fatah-leider op PA TV, de officiële tv-zender van de Palestijnse Autoriteit, vier-

de de slachting van vrouwen en baby's als 'een ochtend van overwinning, een ochtend van vreugde, een ochtend van trots', en riep in naam van Fatah 'al onze Palestijnse mensen op om in actie te komen en deel te nemen aan dit verhaal van heldendom.'¹ Mahmoud Abbas, president van de Palestijnse Autoriteit (PA) en en Fatah-leider, rechtvaardigde de slachtingen als het Palestijnse 'recht op zelfverdediging' en noemde de tegenaanval van Israël 'Israëlsche escalatie tegen ons volk.'² De reactie van PA-premier Muhammad Shtayyeh op de gruweldaden van Hamas noemde het: 'een natuurlijk resultaat' van de 'misdaden' van Israël.³ En WAFA, het officiële persagentschap van de PA, publiceerde de oproep van Fatah aan de Palestijnen om zich aan te sluiten bij de terreur, '... om de confrontatie in alle arena's te escaleren.'⁴ Zelfs toen de strijd verder gevorderd was, toen de omvang van de Ha-

BEELD
Palestinian Media
Watch

'Het is tragisch dat Abbas en de Fatah-partij zich vierkant achter Hamas en zijn wreedheden hebben geschaard.'

mas-wreedheden breed bekend was, bleven Fatah-functionarissen naar de slachtpartij verwijzen als 'de heroïsche operatie'.⁵

EEN GEMISTE KANS

Hiermee misten de PA of Fatah een unieke kans om van koers te veranderen, terreur af te zweren en de Palestijnen eindelijk een alternatief te bieden. Na vele jaren van het promoten, ondersteunen en belonen van terreur, en het opvoeden van kinderen om zichzelf te zien als toekomstige terroristen, creëerde de onuitsprekelijke barbaarsheid van hun politieke rivalen Hamas, voor de PA en Fatah een unieke opening om een boodschap te sturen naar het Palestijnse volk over het kwaad van terreur. Abbas' PA en Fatah hadden Hamas kunnen veroordelen, de onbeschrijfelijke gruwelen kunnen veroordelen en hun volk kunnen vertellen dat ze een keuze moesten maken: doorgaan op de oude weg van wreedheid en terreur, voortaan alleen vertegenwoordigd door Hamas, of kiezen voor een nieuw pad van vrede - voortaan alleen vertegenwoordigd door Fatah.

Het is tragisch dat Abbas en de Fatah-partij zich vierkant achter Hamas en zijn wreedheden hebben geschaard, de slachtingen hebben ge-

vierd en zelfs de slachtoffers hebben uitgelaachen. In een video die door Fatah op Telegram werd geplaatst, werden de Israëlische slachtoffers bespot door ze in een illustratie af te beelden als een dode rat, liggend op zijn rug op een Israëlische vlag met zijn voeten in de lucht, op het punt om vertrapt te worden door een laars in de kleuren van de Palestijnse vlag.⁶

ABBAS SPREEKT MET DUBBELE TONG

Zelfs toen hij door de internationale gemeenschap en in het bijzonder door de Verenigde Staten onder druk werd gezet om de wreedheden van Hamas te veroordelen, weigerde Abbas. Hij gaf uiteindelijk een milde verklaring uit, waarin hij Hamas niet veroordeelde, maar alleen zei dat 'het beleid en de acties van Hamas niet het Palestijnse volk vertegenwoordigen.' Maar na nog eens goed te hebben nagedacht, was zelfs die milde verklaring te veel voor Abbas. Een paar uur later werd zijn verklaring verwijderd en vervangen door een algemene verklaring dat 'de PLO... de enige legitieme vertegenwoordiger is van het Palestijnse volk.'

Abbas moest beslissen of hij trouw zou blijven aan de PA-ideologie van het steunen en

belonen van het vermoorden van Israëli's of dat hij zou toegeven aan de internationale druk en de ergste gruweldaden tegen de Joden sinds de Holocaust zou veroordelen. In situaties als deze heeft Abbas in het verleden soms toegegeven aan internationale druk om ervoor te zorgen dat de internationale financiering van de PA door zou gaan. Deze keer aarzelde Abbas, maar bleef uiteindelijk trouw aan de principes van de PA: een Palestijn kan als hij een Israëli doodt, nooit worden gedefinieerd als terrorist en kan daarvoor nooit worden veroordeeld.

Met de steun voor Hamas die de onderlinge politieke verdeeldheid opzij zet, is het geen wonder dat een week na de gevechten Palestijnen door de straten van Hebron, Nablus en zelfs in de PA-hoofdstad Ramallah marcheerden en scandeerden: 'Het volk wil de Al-Qassam Brigades [van Hamas]!' Naarmate de gevechten qua intensiteit toenemen, groeit de publieke steun voor Hamas. Op sociale media zijn video's geplaatst van grote marsen over de hele Westelijke Jordaanoever die Hamas steunen. In één ervan marcheerden honderden jonge schoolmeisjes en scandeerden: 'Wij zijn de dochters

van [Hamasleider] Muhammad Deif..., Allahu Akbar, blaas het hoofd van de zionisten op... sla Tel-Aviv neer... sla Ashkelon neer... Jihad is ons pad... de Koran is onze redder... Dood voor Allah is onze sublieme wens...'⁷

LOYALITEIT OP EEN PRESENTEERBLAADJE

Door te weigeren de Palestijnen een alternatief te bieden voor zelfs onuitsprekelijke wreedheden en door de 'heroïsche slachting' te steunen, hebben Fatah en Abbas een duidelijke boodschap aan de Palestijnen gestuurd: Hamas doet het juiste werk en doet het duidelijk beter dan PA/Fatah zelf. Ironisch genoeg heeft Abbas' publieke reactie op de gruweldaden en door de slogan te herhalen dat 'de PLO de enige legitieme vertegenwoordiger is van het Palestijnse volk,' die slogan veranderd in een irrelevant anachronisme. De PA en Fatah hebben met hun eigen acties de loyaliteit van de bevolking op de Westelijke Jordaanoever op een presenteerblaadje overhandigd aan Hamas, dat nu moet worden erkend als de onbetwiste vertegenwoordiger, niet alleen van het Palestijnse volk, maar ook van Fatah en Abbas zelf.

'Abbas moest beslissen of hij trouw zou blijven aan de PA-ideologie van het steunen en belonen van het vermoorden van Israëli's of dat hij zou toegeven aan de internationale druk...'

BRONNEN

1 Palestinian Media Watch, opgericht in 1996, is een Israëliësch onderzoeksinstituut zonder winst oogmerk dat internationaal bekend staat om zijn diepgaande onderzoek naar de Palestijnse samenleving vanuit een breed scala aan perspectieven. Website: <https://palwatch.org/>. Marcus werd in 1999 door de Israëliëse regering aangesteld om Israël te vertegenwoordigen in onderhandelingen met de Palestijnse Autoriteit (PA) over opruiing. Zijn boek *Deception, Betraying the Peace Process* (2011) werd door de oprichter van Human Rights

Watch, Robert Bernstein, geprezen als 'een van de belangrijkste boeken die je in je leven kunt lezen.'

- 2 PA TV, 8 oktober 2023.
- 3 WAFA (het officiële Persagentschap van de PA), 7 oktober 2023.
- 4 WAFA, 7 oktober 2023.
- 5 WAFA, 7 oktober 2023.
- 6 Al-Mashhad TV (Dubai), 17 oktober 2023.
- 7 Fatah's Bethlehem Telegram, 8 oktober 2023.
- 8 Quds New Network (Hamas), op X (voorheen Twitter), 29 oktober 2023.

COLUMN

prof. dr. Bart Wallet

Is er nog hoop?

Lastige keuzes vergen politieke moed

Op 7 oktober rond acht uur 's ochtends begon mijn telefoon voortdurend te trillen. Israëli-sche vrienden stuurden berichten, spraken boodschappen in: 'Het gaat hier niet goed, het is echt heel erg.' Hoe erg het was, werd pas in de loop van de volgende dagen duidelijk. Zo'n 1200 vermoorde Israëli's en zo'n 240 gegijzelden die naar Gaza waren overgebracht.

Rond dergelijke terreuraanslagen en oorlogen treedt in Israël altijd de wet van de oorlog op: hoe diep verdeeld de samenleving ook is, de rijen sluiten zich. Het draagvlak voor het Israëli-sche tegenoffensief, met als oorlogsdoelen de vernietiging van Hamas en de bevrijding van de gijzelaars, was van meet af aan groot.

Alle aandacht in Israël gaat nu vooral uit naar deze twee doelen. Daar zit de nodige spanning tussen: het militaire doel, de uitschakeling van Hamas, loopt niet noodzakelijkerwijs parallel met het humanitair-politieke doel,

de bevrijding van de gijzelaars. Het leger be-
toogt dat het tweede doel alleen bereikt kan
worden door maximale militaire druk op Ha-
mas, maar hoe langer de oorlog duurt, hoe
pijnlijker en wanhopiger de situatie voor de
gijzelaars wordt. De tijdelijke gevechtspauze,
die op 24 november inging, laat zien hoe het
tweede doel kan prevaleren boven het eer-
ste doel.

De grote vraag die boven de hele oorlog
hangt, is hoe de toekomst eruit zal zien. Stel
dat het Israël lukt om Hamas zo serieus uit te
schakelen dat het geen militaire en politieke
rol van betekenis meer kan spelen in Gaza,
wat dan? Is er enige hoop voor Israëli's en
Palestijnen dat er een eindelijk aan de cyclus
van geweld komt? Is vrede bereikbaar of is
het niet meer dan een naïeve droom? Hoe-
zeer Israëli's nu één front trekken, hierover
lopen de meningen ver uiteen.

Toch weet iedereen die bij het conflict be-
trokken is, dat er maar een enkele opties zijn.
Ten eerste, de huidige situatie van voort-
modderen wordt weer opgepakt, waarbij de
uitzichtloosheid troef is voor de Palestijnen
en het wachten is op de volgende grote
geweldsescalatie. Ten tweede, Israël bezet
opnieuw de Gazastrook, wat de facto in een
vergelijkbare situatie als het eerste scena-
rio zal resulteren. Ten derde, er komt de
door veel westerse activisten gedroomde
één-staat-oplossing (al dan niet onder de
naam Palestina) waarbij alle inwoners van het

gebied tussen de zee en de Jordaan gelijke
rechten en plichten krijgen. In die staat wor-
den Joden dan direct een minderheid. Ten
vierde, de tweestatenoplossing: naast een
veilig Israël komt een levensvatbare Pales-
tijnse staat.

De eerste twee scenario's zijn exemplarisch
voor kortetermijndenken en stellen een
duurzame oplossing alleen maar uit, terwijl
de problemen verder oplopen. Het derde
scenario is een schrikbeeld voor vrijwel alle
Israëli's en daarom niet meer dan een irreële
westerse fantasie. Dat maakt dat, hoe lastig
het ook is, de tweestatenoplossing nog al-
tijd de enige is die een serieuze kans biedt
op vrede en veiligheid. Het zal veel lastige
keuzes vergen en politieke moed en daad-
kracht aan beide zijden om compromissen te
sluiten en richting het eigen volk te verdedi-
gen. Theodor Herzl, de *founding father* van
het zionisme, zei het ooit over zijn idee voor
een *Judenstaat*: 'Als je het wilt, is het geen
spreekje.' Die droom is uitgekomen. Nu de
hoop op vrede nog.

*Bart Wallet is hoogleraar Joodse studies:
vroegmoderne en moderne Joodse geschie-
denis, aan de Universiteit van Amsterdam.*

**'De grote
vraag die
boven de hele
oorlog hangt,
is hoe de toe-
komst eruit
zal zien.'**

Israël en de Verenigde Naties

VN ondermijnen legitimiteit van Israël

De Verenigde Naties en haar voorloper, de Volkenbond, maakten de oprichting van de staat Israël mogelijk. Maar vandaag de dag misbruiken diverse staten deze internationale organisatie op allerlei manieren om de legitimiteit van Israël te ondermijnen. Daarmee stellen zij ook het voortbestaan van het Joodse volk in de waagschaal. Hoe is dat zo gekomen?

Decennia van politieke manoeuvres hebben geleid tot een onevenredig groot aantal resoluties, rapporten en conferenties waarin Israël wordt bekritiseerd. In veel gevallen heeft deze realiteit, in plaats van de Palestijnse zaak te helpen, het vermogen van de VN om haar rol effectief te vervullen belemmerd.

Ban Ki-moon, voormalig secretaris-generaal van de Verenigde Naties¹

De secretaris-generaal van de Verenigde Naties, António Guterres, suggereerde onlangs dat Israël verantwoordelijk is voor de recente aanval van islamitische jihadmilitanten in Israël, waarbij 1400 onschuldige mensen werden verkracht, verminkt of afgeslacht en meer dan 240 mensen werden gegijzeld. De secretaris-generaal heeft gepleit voor een staakt-het-vuren. De Israëlische ambassadeur bij de VN heeft opgeroepen tot zijn ontslag.

Dit laatste incident weerspiegelt een diepgewortelde opvatting in Israël (en elders) dat de Verenigde Naties een bevooroordeelde en vijandige instelling is die, in plaats van de vrede op een neutrale en onpartijdige

AUTEUR

dr. Matthijs de Blois en Andrew Tucker
Matthijs de Blois is Senior Fellow en Andrew Tucker is Director General van The Hague Initiative for International Cooperation (thinc.)

‘Ondanks haar wortels in joods-christelijke waarden is de VN zich steeds vijandiger gaan opstellen tegenover Israël en het Joodse volk.’

manier te bevorderen, de Joodse staat Israël heeft ondermijnd en de Palestijns/Arabische zaak heeft bevorderd.

Een van de manieren waarop de VN dit heeft gedaan, is door het internationaal recht op een bevooroordeelde manier te interpreteren en toe te passen. In dit korte essay zullen we kort uitleggen hoe dit is gebeurd.

DE VERENIGDE NATIES

De Verenigde Naties (VN) werden opgericht in 1945. Het VN-Handvest, dat ‘het constitutionele kader van het huidige internationale recht’ wordt genoemd² en dat belangrijke beginselen van het internationale recht codificeert,³ is gebaseerd op het idee van internationale vrede en veiligheid. Aangezien veel van de opstellers van het VN-Handvest en vooraanstaande internationale juristen uit die tijd Joods waren, is het misschien niet verwonderlijk dat de taal, doelen en doelstellingen van het VN-Handvest doen denken aan de waarden van de Hebreeuwse Bijbel. Zoals een commentator heeft gezegd:

‘De doelstellingen van de VN, zoals die in het Handvest zijn opgenomen, waren in feite identiek aan de verheven principes die zo’n achtentwintighonderd jaar geleden door de profeten van Israël in Jeruzalem werden verkondigd, namelijk de gelijkheid en broederschap van de mens, de intrinsieke waarde en waardigheid van de mens, sociale rechtvaardigheid, algemene ontwapening en eeuwige vrede tussen de naties.’⁴

De waarden van de VN zijn terug te vinden in de Preamble van het VN-Handvest, waarin staat dat de volkeren van de VN verklaren vastbesloten te zijn ‘om opeenvolgende generaties te behoeden voor de gesel van de oorlog ... het geloof in fundamentele mensenrechten te bevestigen ... om de voorwaarden te scheppen

waaronder rechtvaardigheid en eerbiediging van de verplichtingen die voortvloeien uit verdragen en andere bronnen van internationaal recht kunnen worden gehandhaafd ...’⁵

DE VN EN HET ISRAËLISCH-PALESTIJNS CONFLICT

Ondanks haar wortels in joods-christelijke waarden is de VN zich steeds vijandiger gaan opstellen tegenover Israël en het Joodse volk. De VN had 51 lidstaten bij haar oprichting in 1945 en heeft momenteel 193 lidstaten. In 1967 was dit aantal meer dan verdubbeld tot 123 VN-lidstaten; en in 1980 waren er 154 lidstaten – grotendeels als gevolg van het dekolonisatieproces in Afrika en Azië in de jaren zestig en zeventig. Veel van deze postkoloniale VN-lidstaten werden lid van de Niet-Gebonden Beweging (NAM), een informele alliantie van landen die in het begin van de jaren zestig ontstond als reactie op de Koude Oorlog, het kolonialisme en de westerse dominantie.⁶ De leden van de NAM, die meer dan twee-derde van het totale aantal VN-lidstaten en 55 procent van de wereldbevolking vertegenwoordigen, staan zeer kritisch tegenover de VS en Israël.

Al sinds 1945 slorpt het conflict tussen Israël en Palestina een onevenredig groot deel van de aandacht en middelen van de VN op en wordt de staat Israël veel minder gunstig behandeld dan andere VN-lidstaten:

- Israël is het enige lid van de VN dat (tot voor kort) niet in aanmerking kwam voor vertegenwoordiging in de Veiligheidsraad;
- Jeruzalem is de enige stad ter wereld waarover de VN beweert een speciale jurisdictie te hebben, en Israël is het enige land dat het recht wordt ontzegd om een bepaalde stad tot zijn hoofdstad uit te roepen;
- Meer resoluties in de Algemene Verga-

BEELD

Ban Ki-moon.

dering en Veiligheidsraad van de VN zijn gewijd aan het bekritisieren van Israël dan aan welke andere staat ook. Scheidend VS-ambassadeur Samantha Power gaf in december 2016 toe dat Israël het onderwerp is geweest van buitensporige discriminatie in de Algemene Vergadering van de VN, die in 2016 maar liefst 18 resoluties aannam die gericht waren tegen Israël. Secretaris-generaal Ban Ki-Moon van de VN bevestigde dit in zijn laatste toespraak eind 2016 door te zeggen dat de VN een 'onevenredig groot aantal resoluties, rapporten en conferenties heeft opgesteld waarin Israël wordt bekritiseerd,' en dat 'in veel gevallen, in plaats van de Palestijnse zaak te helpen, deze realiteit het vermogen van de VN heeft belemmerd om zijn rol effectief te vervullen.'

- Er zijn binnen de VN meer instellingen en projecten opgericht die gewijd zijn aan de Palestijnse zaak dan aan enig ander volk dat het recht op zelfbeschikking opeist. 'Palestina' is het enige volk waarvoor de VN-lidstaten een staat eisen en jaarlijks honderden miljoenen dollars bijdragen.
- Het Israëlijs/Palestijns conflict is het enige conflict ter wereld waarbij de VN een bepaalde oplossing probeert op te leggen

als zijnde bevredigend voor de legitieme belangen van alle partijen - ondanks de bezwaren van één van die partijen.

- Israël is het voorwerp van onevenredige kritiek van de VN-mensenrechteninstellingen. Dertig procent van de resoluties over specifieke staten die werden aangenomen door de VN-Mensenrechtencommissie in de 40 jaar van haar bestaan, waren tegen Israël. Israël is het enige land dat een speciale plaats op de agenda van de VN-Mensenrechtenraad (de UNHRC) verkrijgt. Nikki Haley, voormalig ambassadeur van de VS bij de VN, zei dat 'de raad een einde moet maken aan zijn gewoonte om Israël ten onrechte uit te kiezen als mikpunt van kritiek. Wanneer de raad meer dan 70 resoluties aanneemt tegen Israël, een land met een sterke reputatie op het gebied van mensenrechten, en slechts zeven resoluties tegen Iran, een land met een erbarmelijke reputatie op het gebied van mensenrechten, dan weet je dat er iets ernstig mis is.'
- De UNHRC heeft een permanente onderzoekscommissie ingesteld naar het Israëlijs-Palestijnse conflict. Deze commissie beschikt over de meeste middelen van alle UNHRC-mechanismen en heeft een aantal bevooroordeelde rapporten gepubliceerd.⁷
- Een aantal vooraanstaande specialisten op het gebied van internationaal recht promoten vurig het standpunt dat Israël één van 's werelds grootste overtreders van het internationaal recht is. Een leger van huidige en voormalige prominente politici en theologen spaart geen moeite om in de media bekendheid te geven aan de opvatting dat Israël zich schuldig maakt aan ernstige schendingen van het inter-

'Israël is het enige land dat het recht wordt ontzegt om een bepaalde stad tot zijn hoofdstad uit te roepen.'

**Nikki Haley:
'De raad moet
een einde
maken aan
zijn gewoonte
om Israël ten
onrechte uit
te kiezen als
mikpunt van
kritiek.'**

nationaal recht en zelfs dat Israël en zijn politieke leiders zouden moeten worden vervolgd voor misdaden tegen de menselijkheid. Prominente niet-gouvernementele organisaties (NGO's), zoals *Amnesty International* en *Human Rights Watch*, besteden verhoudingsgewijs meer aandacht aan vermeende mensenrechtenschendingen in Israël en de Palestijnse gebieden dan in welke andere natie ook.

- De VN heeft NGO's gefaciliteerd om de zaak van de Palestijnen te promoten en Israël te veroordelen voor schendingen van het internationaal recht. Veel van deze NGO's ontvangen aanzienlijke bedragen van landen wier doelstellingen op het gebied van buitenlands beleid fundamenteel in strijd zijn met die van de Joodse staat Israël.
- De Algemene Vergadering van de VN creëerde een speciale regeling voor 'Palestijnse vluchtelingen' die de enige vluchtelingen ter wereld zijn met een zogenaamd 'recht op terugkeer', en Israël is de enige natie ter wereld waarvan wordt beweerd dat ze verplicht is om de nakomelingen van vluchtelingen die in tijden van conflict

uit haar gebieden zijn gevlucht, opnieuw op te nemen.

'BEZETTING'

De belangrijkste strekking van de resoluties die zijn aangenomen door VN-organen is het idee dat de Israëlische 'bezetting' moet worden beëindigd om te zorgen voor de oprichting en het functioneren van een Palestijnse staat in overeenstemming met de 'onvervreembare rechten' van het Palestijnse volk, dat wordt beschouwd als de rechtmatige eigenaar van het land. Elke dag berichten media in de gehele wereld over het gebruik van internationaal recht in deze resoluties, dat vaak wordt herhaald door nationale regeringen, rechtbanken en multilaterale instellingen zoals de EU, om de Israëlische 'bezetting' en 'nederzettingen' te bekritisieren als 'een gevaarlijke bedreiging voor de levensvatbaarheid van de tweestatenoplossing' en een 'obstakel voor wereldwijde vrede'. Deze resoluties spreken niet over de tweestatenoplossing als een politieke optie, maar verwijzen er in toenemende mate naar als een wettelijke eis die wettelijke verplichtingen oplegt aan de staat Israël en andere staten.

2334: EEN SCHADELIJKE RESOLUTIE

Een van de schadelijkste resoluties, vanuit het perspectief van Israël, werd aangenomen in december 2016, toen de VN-Veiligheidsraad (met onthouding van de VS - het laatste diplomatieke initiatief van aftredend president Barack Obama en minister van Buitenlandse Zaken John Kerry) resolutie 2334 aannam waarin de Raad effectief de voorwaarden vastlegde waarop Israël verplicht is om de 'tweestatenoplossing' te aangaan.

Resolutie 2334 werd opgesteld door Egypte. Op verzoek van Nieuw-Zeeland, Senegal, Maleisië en Venezuela werd de resolutie in stemming gebracht en aangenomen door een overweldigende meerderheid in de Veiligheidsraad, met alleen een onthouding van de VS.⁸ De resolutie is van grote invloed geweest op de manier waarop veel staten hun buitenlands beleid met betrekking tot Israël/Palestina formuleren.

Resolutie 2334 gebruikt zeer sterke juridische taal ('legitieme aspiraties', 'recht op eigen staat en soevereiniteit', 'veroordeelt', etc.) en kent een groot belang toe aan VN-resoluties. De Veiligheidsraad:

- verwees naar 'de verplichting van Israël, de bezettende macht, om zich nauwgezet te houden aan zijn wettelijke verplichtingen en verantwoordelijkheden onder het Vierde Verdrag van Genève betreffende de bescherming van burgers in oorlogstijd, van 12 augustus 1949';
- veroordeelde 'alle maatregelen die gericht zijn op wijziging van de demografische samenstelling, het karakter en de status van het sinds 1967 bezette Palestijnse gebied, met inbegrip van Oost-Jeruzalem, waaronder de bouw en uitbreiding van nederzettingen, de overbrenging van Israëliëse

kolonisten, de confiscatie van land, de sloop van huizen en de ontheemding van Palestijnse burgers, in strijd met het internationale humanitaire recht en de desbetreffende resoluties';

- herinnerde aan 'de verplichting uit hoofde van de routekaart van het Kwartet, bekrachtigd door zijn resolutie 1515 (2003), om alle nederzettingsactiviteiten door Israël te bevroeren';
- bevestigde opnieuw 'dat de vestiging door Israël van nederzettingen in de sinds 1967 bezette Palestijnse gebieden, met inbegrip van Oost-Jeruzalem, geen rechtsgeldigheid heeft en een flagrante schending vormt krachtens het internationaal recht' en eiste dat Israël 'onmiddellijk en volledig alle nederzettingsactiviteiten staakt' in deze gebieden en 'al zijn wettelijke verplichtingen in dit verband volledig nakomt';
- elke 'erkenning van andere wijzigingen van de lijnen van 4 juni 1967, inclusief met betrekking tot Jeruzalem, dan die welke door de partijen via onderhandelingen zijn overeengekomen' ontkende; en
- riep alle staten op om 'in hun relevante omgang een onderscheid te maken tussen het grondgebied van de staat Israël en de sinds 1967 bezette gebieden'.

Resolutie 2334 is zeer belangrijk omdat het de eerste keer was dat de Veiligheidsraad een resolutie uitvaardigde in zulke krachtige en veelomvattende bewoordingen. Ter ondersteuning van deze uitspraken over het internationaal recht verwees de Veiligheidsraad naar het advies van het Internationaal Gerechtshof (ICJ) uit 2004 over 'The Legal Consequences of the Construction of a Wall in the Occupied Palestinian Territory' (het advies).

Hoewel ze niet-bindend zijn, worden Reso-

'De VN heeft NGO's gefaciliteerd om de zaak van de Palestijnen te promoten en Israël te veroordelen voor schendingen van het internationaal recht.'

'Israël is ... geen 'bezettingsmacht' in de zin van de Haagse Regels en de Vierde Conventie van Genève.'

lutie 2334 en het advies over de muur vaak beschouwd als gezaghebbende verklaringen over de wettelijke status van Israël en de tweestatenoplossing. In essentie zegt de VN dat Israël geen enkele wettelijke aanspraak kan maken op de gebieden die nu bekend staan als de 'Bezette Palestijnse gebieden' (Oost-Jeruzalem, de Westelijke Jordanoever en Gaza). De oprichting van een Palestijnse staat op basis van de '4 juni 1967-grenzen' wordt gezien als de enige mogelijke oplossing om aan de Palestijnse eisen te voldoen, en is daarom verplicht. Elke actie van Israël die dat resultaat in gevaar brengt, wordt gezien als een schending van het internationaal recht. Israëlische 'nederzettingen' in deze gebieden zijn illegaal (en moeten impliciet worden verwijderd). Israël is verplicht om mee te werken aan de oprichting van de staat Palestina, gebaseerd op de 'lijnen van 4 juni 1967', en alle andere staten zijn verantwoordelijk om ervoor te zorgen dat Israël deze verplichtingen ook nakomt.

EEN OPMERKELIJKE DRAAI

Dit is opmerkelijk als je bedenkt dat in 1922 – gerekend vanaf 2016 is dat minder dan 100 jaar geleden – de universele mening van staten (zoals uitgedrukt in de Volkenbond) was dat Jeruzalem en alle gebieden die nu normaal gesproken 'bezette gebieden' worden genoemd, in principe gereserveerd moesten worden voor de vestiging van een Joods thuisland. Met andere woorden, op dat moment was er een overweldigende internationale consensus dat het internationaal recht ondersteunde dat heel Palestina een Joods nationaal thuisland zou worden (op voorwaarde dat de burgerlijke en religieuze rechten van minderheden werden beschermd). Toegegeven, vanaf de jaren 1930 onder-

zocht de wereldgemeenschap de verdeling van dit gebied ten westen van de rivier de Jordaan – dat simpelweg bekend stond als Palestina – in twee afzonderlijke staten (een voor de Joden, de andere voor de Arabieren). Maar afgezien van een aantal Arabisch/Islamitische staten, beschouwden andere staten vóór het begin van de jaren zeventig op geen enkel moment het loutere bestaan van Joden in de Oude Stad van Jeruzalem en op de Westelijke Jordanoever als illegaal volgens het internationaal recht, of de oprichting van een Palestijns-Arabische staat als wettelijk verplicht.

Sinds de jaren 1970 is het VN-systeem opzettelijk gebruikt door het Palestijns-Arabische leiderschap – in samenwerking met verschillende blokken van naties – om de legitimiteit van de staat Israël te ondermijnen en zo niet alleen de oprichting van een aparte staat Palestina te bewerkstelligen, maar uiteindelijk ook de vernietiging van de Joodse staat Israël. Dit misbruik heeft geleid tot een aantal verkeerde voorstellingen of fouten in de beschrijving en toepassing van het internationaal recht, zoals met name blijkt uit de Advisory Opinion (uit 2004) en Resolutie 2334 (uit 2016).

VAN KROM NAAR RECHT

In tegenstelling tot de bewoordingen van Resolutie 2334 leidt een eerlijke en evenwichtige studie van de toepassing van het internationaal recht op het Israëlisch-Palestijnse conflict tot de volgende conclusies:

- (a) De staat Israël is een legitieme soevereine staat en heeft het recht om als soevereine staat te bestaan, met dezelfde rechten op politieke onafhankelijkheid, territoriale onschendbaarheid en vrijwaring van agressie als alle andere staten;

- (b) Israël is niet verplicht zich terug te trekken uit de ‘bezette gebieden’ of de Israëlische nederzettingen te verwijderen, om de eenvoudige reden dat het geen ‘bezettingsmacht’ is in de zin van de Haagse Regels en de Vierde Conventie van Genève; en zelfs als het dat wel was, vereist het internationaal recht niet dat de bezetting wordt opgegeven zonder vredesverdrag;
- (c) de gebieden die bekend staan als ‘bezette Palestijnse gebieden’ niet ‘toehoren’ aan de Palestijnen; integendeel, de staat Israël heeft een zeer sterke aanspraak op territoriale soevereiniteit over de stad Jeruzalem, en heeft een aanspraak op territoriale soevereiniteit over de Westelijke Jordaanoever die gelijk is aan of superieur aan die van elke andere staat of juridische entiteit, met inbegrip van de PLO;
- (d) de oprichting van een staat Palestina kan een wenselijke politieke oplossing zijn (of niet), maar krachtens het internationaal recht is deze niet vereist en is Israël niet verplicht een aangrenzende Palestijnse staat te faciliteren of te accepteren die niet bereid of in staat is Israëls recht op veilige grenzen, politieke onafhankelijkheid en territoriale integriteit te erkennen en te garanderen;
- (e) omgekeerd mogen de Palestijnen niet worden aangemoedigd of toegestaan zich autonoom te ontwikkelen, tenzij zij aantonen dat zij zowel in staat als bereid zijn om – als politieke entiteit – de meest fundamentele beginselen van het VN-Handvest na te leven, zoals de verplichting om andere staten te respecteren, het verbod op geweld en de eis van vriendschappelijke betrekkingen te onderhouden;
- (f) de VN en haar lidstaten niet bevoegd zijn om de grenzen tussen de staat Israël en zijn buurlanden vast te stellen, en het vasthouden aan de grenzen waarnaar in Resolutie 2334 wordt verwezen (de ‘4 juni 1967-lijnen’) in ieder geval een aantoonbare inbreuk vormt op de rechten van Israël uit hoofde van het internationaal recht; en:

‘De oprichting van een staat Palestina kan een wenselijke politieke oplossing zijn (of niet), maar krachtens het internationaal recht is deze niet vereist.’

‘De VN en haar lidstaten zijn niet bevoegd om de grenzen tussen de staat Israël en zijn buurlanden vast te stellen.’

- (g) derde staten zijn niet verplicht de tweestatenoplossing af te dwingen of de oprichting van de staat Palestina te vergemakkelijken; integendeel, dit te doen zonder de instemming van Israël vormt een fundamentele schending van de rechten van Israël;
- (h) er zijn aanzienlijke gevallen van mensenrechtenschendingen op de Westelijke Jordaanoever. Maar Israël kan niet aansprakelijk worden gesteld voor de behandelings van Palestijnse Arabieren in deze gebieden, voor zover het daarover geen controle heeft. Zowel Israël als het Palestijns-Arabische leiderschap staan voor veel dilemma's bij het omgaan met de huidige situatie. Het internationaal recht bepaalt niet van tevoren hoe de Palestijnse autonomie moet worden gerealiseerd.
- (i) Als soevereine staat heeft Israël het recht zichzelf te verdedigen tegen terrorisme en andere gewelddaden, en het

internationaal humanitair recht mag op Israël niet strenger worden toegepast dan op andere staten in vergelijkbare situaties.

CONCLUSIE

Door het internationaal recht te verdraaien teneinde de Palestijns-Arabische agenda te bevorderen, hebben de VN het Joodse volk in de steek gelaten en de soevereiniteit van de staat Israël ondermijnd, waardoor de VN een obstakel voor vrede zijn geworden. De tijd is gekomen om de rol van de Verenigde Naties serieus te heroverwegen. Nationale regeringen moeten meer verantwoordelijkheid nemen voor het formuleren en bevorderen van een evenwichtige benadering van het internationaal recht binnen de VN-instellingen. Dit begint met de erkenning dat de VN gemanipuleerd is door bepaalde groepen naties.

NOTEN

- 1 Danielle Ziri, 'Ban Ki-moon erkent vooroordeel tegen Israël in laatste toespraak Veiligheidsraad', *Jerusalem Post*, 16 december 2016. <http://www.jpost.com/Israel-News/UN-chief-urges-Israeli-lawmakers-to-reconsider-settlement-bill-475617>
- 2 Waldock, C.H.M., *General Course on Public International Law*, 106 Recueil des cours 20 (II 1962).
- 3 Zemanek, Karl, *The Legal Foundations of the International System* 47, (Den Haag: Martinus Nijhoff, 1997).
- 4 Blum, Yehuda Z. 'Israël en de Verenigde Naties: A Retrospective Overview' in Kellerman, A. (ed.) *Israel Among the Nations*, Kluwer Law, 69, 1998.
- 5 Preamble van het Handvest van de Verenigde Naties.
- 6 De NAM is een informele alliantie van naties. Met 120 leden vertegenwoordigt de

NAM momenteel meer dan twee-derde van het totale aantal VN-staten en 55% van de wereldbevolking. De leden van de NAM (voornamelijk Afrikaanse, Latijns-Amerikaanse en Aziatische landen) hebben de neiging om extreem kritisch te zijn jegens de VS en Israël en de Palestijnse zaak te steunen. Het is veelzeggend dat de 16e jaarlijkse top van de NAM in 2012 in Teheran werd gehouden.

- 7 Zie: <https://www.thinc-israel.org/briefing-reports/the-unhrc-ongoing-commission-of-inquiry-into-israel-and-the-occupied-palestinian-territories-res-s-30-1-a-fundamentally-flawed-institution/>
- 8 *The Guardian*, 23 december 2016. Israël is het enige land dat het recht wordt ontzegd om een bepaalde stad tot zijn hoofdstad uit te roepen.

ervaren specialisten | sterke vastgoedportefeuille | persoonlijke aanpak

weloverwogen in vermogen

**Op 1 oktober is ons rentepercentage verhoogd
naar 3,5%**

De hoogte van onze rente baseren wij op twee factoren:
-vraag & aanbod
- marktontwikkelingen

Hoewel we veel nieuw geld uit de markt krijgen, willen wij
gegeven de marktontwikkelingen niet achterblijven, dus
verhogen wij onze standaardrente.
per 1-10 is onze rente verhoogd naar 3,5% en onze incidentele
actierente naar 5%.

Van Dam, Van Dam & Verkade
INVESTEREN IN ONROERENDE ZAKEN

Herengracht 74, 1015 BR Amsterdam | T +31 (0)20 - 4896500
info@vandamvandamverkade.com | www.vandamvandamverkade.com

AUTEUR
 drs. Leo van
 Doesburg, directeur
 van IAF Europe

Christenen en Joden samen naar de Top

De kracht van op geloof gebaseerde politiek¹

Terwijl de politieke druk op Israël toeneemt, zien we ook een toename van Bijbelgetrouwe Christelijke politici die hun steun uitspreken voor Israël. De toenadering tussen politici van Joodse en Christelijke huize komt samen in de Israel Allies Foundation (IAF), een internationaal Joods-Christelijk politiek netwerk dat gebaseerd is op het geloof in de vervulling van de Bijbelse profetieën.

Op 19 oktober 2022 vond er een stemming plaats in het Europees Parlement over de Europese begroting van 2023. Europarlementariër Bert-Jan Ruissen stond op en benadrukte dat de strijd tegen anti-semitisme een topprioriteit moet blijven zowel binnen de Europese Unie (EU) alsook daarbuiten. Het blijkt namelijk dat een deel van de Europe-

se subsidies gebruikt worden om Palestijnse schoolboeken te financieren waarin Jodenhaat onder scholieren wordt aangewakkerd. Daarom wil hij (samen met andere Europarlementariërs) dat de Europese fondsen worden bevroren totdat deze schoolboeken worden aangepast. Via een mondeling amendement probeerde Ruissen een toezegging van de Europese Commissie te krijgen dat de financiële middelen niet zullen worden gebruikt voor schoolboeken die niet voldoen aan de VN-normen van vrede, coëxistentie, tolerantie en wederzijds respect. Zijn speech werd echter ontvangen met een boegeroep ter linkerzijde. Direct stonden er meer dan 30 Europarlementariërs op om zo ervoor te zorgen dat dit mondelinge amendement niet in stemming kon worden gebracht. Opmerkelijk is dat de meeste van deze Europarlementariërs sociaaldemocraten waren, die voorstanders zijn van inclusiviteit en strijden tegen racisme en haatdragende boodschappen. Hun afkeer van Israël is schijnbaar groter dan de liefde voor de waarden die ze zeggen na te streven.

‘Leiders van de Palestijnse Autoriteit (PA) gebruiken de media ook om de haat tegen Israël aan te wakkeren door het verspreiden van onwaarheden.’

VERSPREIDING VAN HAAT

De Palestijnse schoolboeken zijn echter niet het enige probleem. De rapporten van de organisatie Palestinian Media Watch (PMW)², een organisatie die uitingen in de Palestijnse media en samenleving in de gaten houdt, laat talloze voorbeelden zien van verspreiding van antisemitische boodschappen. Ook worden terroristische misdadigers vereerd, terwijl zij verantwoordelijk zijn voor het vermoorden van onschuldige burgers. Leiders van de Palestijnse Autoriteit (PA) gebruiken de media ook om de haat tegen Israël aan te wakkeren door het verspreiden van onwaarheden. Eén van de verhalen die verspreid wordt, is dat Israël de Palestijnse gevangenen onvoldoende medische zorg zou geven, waardoor deze gevangenen zouden overlijden. Dit verhaal wordt tegengesproken door het Rode Kruis die 90% van de Israëlische gevangenen bezoekt. Een Palestijnse terrorist geloofde echter dat een terroristische vriend van hem als gevolg van medische verwaarlozing in een Israëlische gevangenis was overleden. Om die vriend te wreken, vermoordde hij in koelen bloede Esther Horgen, een joodse vrouw en moeder van zes kinderen.

VERHEERLIJING VAN TERRORISTEN

Het Palestijnse Onderwijsministerie schijnt helaas ook mee te doen aan de verheerlijking van Palestijnse terroristen en de verspreiding van Jodenhaat. Uit verschillende rapporten van PMW blijkt dat er scholen zijn vernoemd naar Palestijnse terroristen die door hen als martelaren worden gezien en aangeprezen. Zes scholen werden vernoemd naar Dalal Mughrabi, die twaalf kinderen en 25 volwassenen heeft vermoord. Daarnaast coördineert het Ministerie het

schrijven van 40.000 brieven ter verwelkoming van de moordenaar Karim Younes die na 40 jaar werd vrijgelaten.

Terroristen die in een Israëlische gevangenis zitten, krijgen ook een extra financiële compensatie voor hun veroordeling. Hoe langer hun gevangenisstraf, hoe meer geld ze ontvangen van de Palestijnse Autoriteit. De PA geeft maandelijks 52 miljoen Shekels uit (circa 15 miljoen Euro) aan plm. 11.000 veroordeelde terroristen. Hierdoor kan het dus financieel aantrekkelijk zijn voor een arm persoon om een terroristische daad te plegen en daarvoor veroordeeld te worden. Omdat de Europese Unie geld betaalt aan de PA om arme gezinnen te helpen, wordt een deel van de financiële compensatie aan de gevangen gezette Palestijnse terroristen dus uiteindelijk door de belastingbetalers van de EU-lidstaten opgebracht.

EU EN ISRAËL

Daarnaast discrimineert de EU ook Joodse bedrijven in Judea en Samaria, Jeruzalem en de Golan Hoogvlakte. Het Europese Hof van Justitie heeft namelijk besloten dat producten die geproduceerd worden door Joodse bedrijven een etiket moeten dragen met het opschrift: ‘geproduceerd in bezette Palestijnse gebieden’. Van de 200 conflictgebieden die er in de wereld bestaan, selecteerde men dus alleen Judea en Samaria en binnen deze gebieden geldt deze EU-verplichting alleen voor producten van Joodse bedrijven. Producten van Arabische bedrijven hoeven dit etiket niet te dragen. Interessant is trouwens dat er feitelijk helemaal geen Palestijnen wonen in de Golan Hoogvlakte.

Als we vervolgens kijken naar de positie van de EU ten opzichte van het Palestijns-Isra-

elisch conflict, dan zien we veel negatieve ontwikkelingen. Zo worden Judea en Samaria steeds als 'bezet gebied' aangeduid en bestaan de 'oplossingen' vaak uit eenzijdige maatregelen die tegen Israël zijn gericht. De Palestijnen worden nauwelijks tot verplichtingen gedwongen om het terrorisme tegen te gaan, waardoor er zelfs EU-gelden gebruikt kunnen worden om het terrorisme te stimuleren. Evenmin wordt de Palestijnse Autoriteit gedwongen om stappen te zetten in de richting van een functionerende democratische rechtsstaat. De laatste verkiezingen werden 17 jaar geleden gehouden en met de mensenrechten is het slecht gesteld in de gebieden die bestuurd worden door de Palestijnse autoriteiten. Maar ondanks alles, moet Israël volgens de Europese Unie hoe dan ook de tweestatenoplossing accepteren. Want dat zou volgens de EU de enige mogelijkheid voor vrede zijn. De vraag is of dit politiek gezien van realisme getuigt. De terugtrekking van Israël uit Gaza heeft er namelijk toe geleid dat Hamas de macht aldaar heeft overgenomen en Israël constant met bommen en raketten bestookt. Op 7 oktober vielen zo'n 3.000 terroristen van Hamas zelfs Israël binnen en vermoordden, verkrachtten en ontvoerden onschuldige burgers. Een operatie die Hamas goed had voorbereid vanuit hun netwerk van tunnels onder ziekenhuizen en moskeeën. De kans bestaat dat dit ook vanuit Judea en Samaria gaat gebeuren, zodra Israël daar niet meer present is. Verder is het de vraag hoe de veiligheid voor Israëlische burgers – Joden, Arabieren en anderen – kan worden gegarandeerd als er in zo'n buurland terroristen worden vereerd en kinderen worden opgevoed met Jodenhaat.

Daarnaast spant de Europese Commissie

zich ervoor in om EU-lidstaten te verhinderen hun ambassades te verplaatsen naar Jeruzalem, terwijl de Europese Commissie zelf wel een 'tijdelijke en niet officiële' diplomatieke vestiging heeft opgezet in Oost-Jeruzalem voor de Palestijnen.

POLITIEK DOOR DE BIJBELSE BRIL

Het roept bij mij regelmatig verbazing op dat dit kleine stukje land, de enige democratie en rechtsstaat in het Midden-Oosten, internationaal zoveel aandacht en zulke stevige kritiek krijgt. Waarom wordt er praktisch van elke politicus in Europa gevraagd naar zijn houding over Israël, zelfs als het over interne zaken van Israël gaat? Waarom kiezen links-liberale politici er vaak voor om samen met Moslimextremisten Israël als agressor aan te wijzen en gezamenlijke protestacties tegen Israël te organiseren, terwijl protestacties tegen de mensenrechtenschendingen in Iran, Afghanistan of Turkije veel minder aandacht krijgen. Ik denk dat dit moeilijk te begrijpen is, tenzij we deze zaken bekijken door een Bijbelse bril. We leven namelijk in een bijzondere tijd waarin twee belangrijke Bijbelse profetieën tot vervulling komen. Twee profetieën die eigenlijk tegenover elkaar staan. De eerste profetie gaat over de verspreiding van het volk Israël over de gehele aarde, omdat het zich van God heeft afgekeerd. 'En de HEERE zal u verstrooien onder de volken; en gij zult een klein volksken in getal overblijven onder de heidenen, waar de HEERE u heenleiden zal'³; 'En Ik verstrooide hen onder de heidenen, en zij werden verspreid in de landen'⁴; en: 'Maar Ik heb hen weggestormd onder alle heidenen, welke zij niet kenden; en het land werd achter hen verwoest, zodat er niemand doorging, noch wederkeerde; want zij stelden het gewenste land tot een verwoesting.'⁵

'Terroristen die in een Israëlische gevangenis zitten, krijgen ook een extra financiële compensatie voor hun veroordeling.'

‘Ondanks alles, moet Israël volgens de Europese Unie hoe dan ook de tweestatenoplossing accepteren.’

De andere profetie gaat over hetzelfde volk, maar nu hoe het weer verzameld wordt vanuit de verste hoeken van de aarde en teruggebracht naar hetzelfde land als vanwaar ze eerder werden verbannen.

‘Daarom, zo zegt de Heere HEERE: Nu zal Ik Jakobs gevangenen wederbrengen en zal Mij ontfermen over het ganse huis Israëls, en Ik zal ijveren over Mijn heiligen Naam (...) Als Ik hen zal hebben wedergebracht uit de volken, en hen vergaderd zal hebben uit de landen hunner vijanden, en Ik aan hen geheiligd zal zijn voor de ogen van vele heidenen; Dan zullen zij weten, dat Ik de HEERE hunlieder God ben, dewijl Ik hen gevankelijk heb doen wegvoeren onder de heidenen, maar heb hen weder verzameld in hun land, en heb aldaar niemand van hen meer overgelaten. En Ik zal Mijn aangezicht voor hen niet meer verbergen, wanneer Ik Mijn Geest over het huis Israëls zal hebben uitgegoten, spreekt de Heere HEERE.’⁶

TEMPELBERG ALS TWISTAPPEL

Na de verwoesting van Jeruzalem werden de Joden inderdaad verspreid over de gehele wereld. Daar ervoeren ze vaak veel leed en vervolging vanwege hun religie of etniciteit.⁷ Toch assimileerden veel Joden zich niet in de landen waarin ze leefden. Ze behielden hun godsdienst, hun identiteit en na zo’n 2000 jaar keerden ze weer terug naar hun land en spreken ze zelfs de Bijbelse taal weer. Dit is allemaal een onvoorstelbaar wonder. Het bestaan van de Joodse natie laat zien dat God bestaat en zich aan Zijn beloften houdt en dat profetieën worden vervuld. Daarom steunen zoveel Bijbelgetrouwe Christenen Israël. Daarom hebben we hier veeleer te maken met een Bijbelse realiteit dan uitsluitend met een politieke realiteit, die misschien wel

juist om die reden veel weerstand oproept bij degenen die niet in God geloven of in een andere god dan de God van Israël. De strijd concentreert zich daarom steeds meer rond Jeruzalem als ondeelbare hoofdstad van Israël en meer specifiek rond de Tempelberg. Want als het niet lukt om Jeruzalem als hoofdstad van Israël (inclusief de Tempelberg) te behouden, wat zegt dit dan over Gods belofte en de belofte dat Gods Geest zal worden uitgestort en de komst van de Messias? Hoewel de strijd tegen Israël zich verheft en toespitst, zien we ook dat er steeds meer Christelijke politici, organisaties en bewegingen en kerkelijke leiders opstaan voor Israël en het land verdedigen. Dat is bijzonder, omdat het vandaag de dag door velen niet meer als logisch wordt gezien om het voor Israël op te nemen; ook omdat het ingaat tegen de verhalen die in de publieke media over Israël worden verspreid. De betrokkenheid van Bijbelgetrouwe Christenen voor Israël op het politieke vlak is erg belangrijk, zoals we dat ook in het verleden hebben gezien. Christenen hebben namelijk een belangrijke rol gespeeld in het ontstaan van de Staat

Israël. William Hechler, de Christelijke dominee en kapelaan van de Britse ambassade, opende voor Theodor Herzl veel deuren om de Europese aristocratie te bereiken met zijn boodschap. Herzl wordt gezien als de grondlegger van het Zionisme en Hechler als de oprichter van het Christelijke Zionisme. Een bezoek aan het museum over Theodor Herzl in Jeruzalem is van harte aan te bevelen. Daarnaast noemen we de invloed van Chaim Weizmann en de Brit Arthur Balfour. De Balfour-verklaring van 2 november 1917 vormde de volkenrechtelijke basis voor een thuisland voor de Joden en de oprichting van de Joodse Staat. Dat zijn maar enkele voorbeelden. In het *Friends of Zion* museum in Israël kun je vele voorbeelden vinden die laten zien hoe een samenwerking tussen een Jood en een Christen tot opmerkelijke resultaten kan leiden.

CHRISTENEN EN JODEN SAMEN NAAR DE TOP

Sam Brownback, de voormalige gouverneur van Kansas en Amerikaanse ambassadeur voor internationale religieuze vrijheid, maakte een treffende vergelijking over de toenadering tussen Joden en Christenen. Hij zag de Joden en Christenen als twee groepen die dezelfde berg beklimmen, maar vanuit verschillende kanten. Nu zij de top steeds dichterbij naderen, beginnen ze elkaar beter te zien. Een alliantie tussen Joden en Christenen had altijd wel een potentieel, maar men ging ieder zijn eigen weg, soms zelfs met minachting jegens elkaar. Terwijl de Joden zich meer erop toelegden om zich aan de wet te houden en hun tradities te behouden, waren Christenen erop gericht om de wereld in te gaan en hun geloof uit te dragen. Hierbij wezen de Christenen meer en meer naar de

terugkeer van de Joden naar hun land, in de beloften dat de woestijnen zullen bloeien en dat Israël een licht zal worden voor de wereld. De Joden en de Bijbelgetrouwe Christen naderen elkaar steeds meer.⁸

POLITIEKE SAMENWERKING TUSSEN JOODSE EN CHRISTELIJKE POLITICI

Dat een alliantie tussen Christenen en Joden op basis van het geloof betekenisvol is, drong ook door op het politieke niveau. In oktober 2006 vond er een belangrijke gebeurtenis plaats. In het Israëliëse Parlement, de Knesset, werd een nieuwe interparlementaire groep, een caucus, gevormd die zichzelf de Knesset Christian Allies Caucus (KCAC) noemde. Israëliëse parlementariërs die deel uitmaakten van deze groep kwamen uit acht verschillende politieke partijen, zowel linkse als rechtse, zowel religieus als seculier. En dat is opmerkelijk, want oorspronkelijk was het idee niet erg populair. De religieuze parlementariërs waren bezorgd dat dit de deur zou openzetten voor missionaire activiteiten in Israël, de seculieren waren bang dat dit in strijd zou zijn met de scheiding tussen kerk en staat, of religie en politiek, terwijl de linksere partijen weer bang waren dat ze als conservatief zou worden gezien en de rechtsere partijen weer in de hoek zouden worden geplaatst als extreem-rechts. Desalniettemin is de KCAC er toch gekomen en zij is erg succesvol. Op de eerste bijeenkomst van de KCAC pleitten de leden ervoor om Christelijke organisaties te helpen met hun lokale Israëliëse activiteiten en om Knessetleden vertrouwd te maken met het werk dat Christenen over de gehele wereld voor Israël doen. Daarom begon de KCAC met het organiseren van maandelijkse bijeenkomsten, waarbij er verschillende zaken werden besproken

'Het bestaan van de Joodse natie laat zien dat God bestaat en zich aan Zijn beloften houdt en dat profetieën worden vervuld.'

‘Een alliantie tussen Joden en Christenen had altijd wel een potentieel, maar men ging ieder zijn eigen weg, soms zelfs met minachting jegens elkaar.’

om het vertrouwen aan beide kanten (Joods en Christelijk) op te bouwen. Tijdens deze bijeenkomsten konden Israëliische Knesset-leden hun politieke meningsverschillen opzij zetten en overeenstemming bereiken. De Knessetleden werden geïnspireerd door de Christenen die erkennen dat het christelijk geloof hun verbond met het Joodse volk en het land Israël. Samen concentreerden de twee groepen zich op het bouwen van een sterke politieke alliantie, wat het startpunt werd van het idee om Bijbelse steun voor Israël te verwerven en dit om te zetten in politieke actie. De KCAC begon te werken aan de verdere ontwikkeling van politieke en diplomatieke relaties met Christenen. Deze beweging werd bekend als ‘op geloof gebaseerde (faith-based) diplomatie’.

Geïnspireerd door de gebeurtenissen in de Knesset, werd er in Amerika ook een parlementaire groep opgezet in hun Parlement, de Congressional Caucus. Hierin zijn zowel Republikeinen als Democraten actief. Om andere parlementen ook aan te moedigen om ook soortgelijke interparlementaire groepen op te zetten, werd de *Israel Allies Foundation* (IAF) opgericht. Op dit moment is de IAF actief in 50 parlementen over de hele wereld en in 16 parlementen in Europa.⁹ Vanwege de

groei van de parlementaire groepen in Europa is er een IAF Europe stichting opgezet in Nederland met het kantoor in Amersfoort.

De IAF is een internationaal politiek netwerk met als doel om politici toe te rusten om de relatie met Israël te behartigen, te strijden tegen antisemitisme en voor de erkenning van Jeruzalem als ongedeelde hoofdstad van de Staat Israël.

HET BEREIKEN VAN DE TOP

We leven in een turbulente tijd. Hoewel duidelijk is geworden dat Hamas vergeleken kan worden of zelfs erger is dan de terroristische ISIS en dat Israël het recht van zelfverdediging heeft, is er (internationaal) een enorme mobilisatie tegen Israël gaande. Dit wordt gevoed door de vaak eenzijdige berichtgeving over de oorlog, waarbij Israël vaak als boosdoener wordt afgeschilderd. We zien echter dat veel Evangelische en andere Bijbelgetrouwe Christenen juist nu opstaan voor Israël. Het is bemoedigend om te zien hoe de politici binnen het IAF Europe netwerk resoluties en informatie delen met elkaar. Er zijn ook twee IAF Europe resoluties aangenomen door de voorzitters van de verschillende parlementaire groepen. Een over de aanslagen van 7 oktober en de solidariteit met Israël en

NOTEN

- 1 Dit is een bewerking van het artikel met gelijkkluidende titel dat verschenen is in het blad *Profetisch Perspectief*, een uitgave van Christenen voor Israël.
- 2 Zie de bijdrage van Itamar Marcus elders in dit nummer.
- 3 Deuteronomium 4:27.
- 4 Ezechiël 36:19.
- 5 Zacharia 7:14.
- 6 Ezechiël 39:25,27-29.
- 7 De christelijke kerk en christelijke machthebbers hebben helaas daaraan bijgedragen.
- 8 Veel van de voorbeelden in dit artikel heb ik ontleend aan het boek *Titus, Trump and the Triumph of Israel; the power of Faith-Based Diplomacy* geschreven door Josh Reinstein, voorzitter van de Israel Allies Foundation en directeur van de Knesset Christian Allies Caucus. Dit boek wordt van harte aanbevolen.
- 9 Zie de website iaf.org.

een andere resolutie over de betrokkenheid van Iran bij dit conflict en maatregelen die daartegen moeten worden genomen. Dit vormde voor enkele parlementen een inspiratie en stimulans om hierover ook resoluties in te dienen in hun eigen parlementen. In Tjechië heeft het parlement unaniem een resolutie aangenomen die ook oproept om de Tjechische ambassade te verplaatsen naar Jeruzalem. Dit was gebaseerd op de zogenaamd 'Praag verklaring' die door IAF Europe werd aangenomen tijdens de European Policy Summit in Juni 2023.

Het is bijzonder dat niet alleen de samenwerking tussen Christelijke en Joodse organisaties groeit, maar dat dit op politiek gebied ook gebeurt. Niet alleen breidt het IAF-netwerk in Europa uit, maar worden ook gezamenlijke acties ondernomen en wordt informatie uitgewisseld met elkaar. Deze samenwerking tussen Jood en Christen zal zelfs nog meer geïntensiveerd worden, totdat uiteindelijk gezamenlijk de top wordt bereikt en we de Messias mogen zien, de uiteindelijke vervulling van alle profetieën.

Advertentie

Israel Allies
FOUNDATION

Ondersteun IAF Europe, de Diplomatieke 'Iron Dome'

IAF Europe is het enige Joods-Christelijk Europese netwerk van politici die Israël ondersteunen op basis van het geloof in de vervulling van Bijbelse beloften en profetieën over Israël en de terugkeer van de Joden naar hun thuisland. Dit netwerk is uitgebreid over 19 parlementen in Europese landen en het Europees Parlement en is gelieerd aan het internationale IAF-netwerk. Het hoofdkantoor staat in Amersfoort. Meer informatie: www.israelallies.org

Na de aanval van Hamas terroristen op 7 oktober en de daaropvolgende oorlog in Gaza, zien we hoe belangrijk het is dat politici goed geïnformeerd worden over de situatie, alsook het tegengaan van onjuiste informatie of negatieve framing van Israël. IAF Europe wil een Europese

diplomatieke 'Iron Dome' vormen ter bescherming van politieke en diplomatieke aanvallen.

Dit kunnen we niet zonder uw steun!

Stichting Israel Allies Foundation Europe

Bergstraat 33, 3811 NG Amersfoort

Website: www.israelallies.eu

Email: lvdoesburg@israelallies.org

Telefoon: 0032 49 173 645

Bankgegevens

Naam: Stichting Israel Allies Foundation Europe

IBAN: NL58 INGB 0398 0929 90

BIC/SWIFT: INGBNL2A

Boeken schap

Israël en het Joodse volk
belicht

AUTEURS

Jan Schippers en
Aarnout van Gelder,
redactieleden

Over Israël en het Jodendom zijn zoveel boeken geschreven. Wat u op de volgende pagina's aantreft, is niet meer dan een summiere en tamelijk willekeurige selectie. Wel hebben de boeken met elkaar gemeen dat ze de huidige situatie van achtergronden en context voorzien. Dat kan in historisch opzicht, maar ook religieus of geografisch. En in beelden die een boodschap vertellen: kijken, luisteren, leren en herinneren.

Piet van Midden, *Israël, een wereld apart. Een geschiedenis van 3000 jaar op leven en dood.*
KokBoekencentrum Uitgevers, Utrecht 2023, 186 blz., € 22,50

Ter gelegenheid van het 75-jarig bestaan van de staat Israël schreef ds. Piet van Midden een toegankelijk boek over de wonderlijke en niet minder grillige historie van het Joodse volk – dat het merendeel van de tijd in diaspora leefde – en de staat Israël.

De terugblik in de eerste hoofdstukken van het boek is van groot belang om het heden beter te begrijpen. Dat de auteur met zeven-mijlslaarzen door de geschiedenis gaat, is geen bezwaar. Zeker niet voor wie enigszins vertrouwd is met de Bijbelse geschiedenis. De informatieve hoofdstukken worden afgewisseld met toelichtende korte tekstblokken van enkele pagina's over een specifiek, wetenswaardig aspect. Juist het belichten van allerlei schijnbaar onbelangrijke details, maakt dat het boek bepaald niet oppervlakkig is. De auteur legt er bijvoorbeeld de vinger bij dat Israël qua landschap zeer gevarieerd is, maar dat de bevolking nog meer variatie kent. De tegenstelling Joden versus Palestijnen is te simpel, want ook onderling zijn ze verdeeld. In Israël wonen meerdere bevolkingsgroepen door elkaar en de gewone Palestijn die snakt naar een rustig leven heeft zeer veel te lijden onder zijn eigen onderdrukkers, met name van Hamas en Fatah.

Ook laat de samenstelling van het Israëliëse parlement, de Knesset, een versplinterd politiek landschap zien.

In het slothoofdstuk staat een treffend citaat uit een ingezonden brief in de New York Times (mei 1948): 'Het grimmige vooruitzicht is dat Arabieren en Joden aan hun lot worden overgelaten om het uit te vechten – met onmetelijke schade aan mensenlevens, aan het land, aan de kans op economische en menselijke samenwerking, die voorrang verdient in welk vestigingsplan dan ook.' Deze briefschrijver had een vooruitziende blik. Niettemin spreekt Van Midden de hoop uit dat Israël zijn honderdjarig bestaan mag vieren.

Een aanbevelenswaardige eerste kennismaking met Israël. Erg behulpzaam in een tijd vol onjuiste en eenzijdige berichtgeving. Achterin staat een literatuurlijst van ruim twee pagina's voor wie meer wil weten en (dus) verder moet lezen.

Rabbi Jonathan Sacks, *Niet in Gods Naam. Een pleidooi tegen religieuze extremisme en religieuze geweld.*
Uitgeverij Kok, Utrecht 2016, 350 blz., €24,99.

Een inspirerend boek om te lezen. Zeker nu het geweld tussen Moslims en Joden oplaait.

Sacks typeert het ideologisch gemotiveerde geweld als 'altruïstisch kwaad'. Op het eer-

'De tegenstelling Joden versus Palestijnen is te simpel, want onderling zijn ze ook verdeeld.'

'Judaïsme, christendom en islam beschouwen zichzelf elk als een religie van vrede, maar op enig punt in hun geschiedenis hebben ze alle aanleiding tot geweld gegeven.'

ste gezicht een merkwaardige woordkeuze, gezien de nietsontziende barbaarsheid van het soort geweld. Maar Sacks schrijft verder: 'Kwaad dat wordt bedreven voor een heilig doel, uit naam van hooggestemde idealen' (18). Het gaat daarbij om misdaden tegen de menselijkheid, zoals de verschrikkingen van de Nazi's in de Tweede Wereldoorlog. Maar ook stalinistisch Rusland, communistisch China, en de Rode Khmer van Pol Pot in Cambodja bedreven dit kwaad. Het is niet specifiek religieus gemotiveerd. Vaak spelen dromen over het realiseren van een utopie of een verloren gewaand verleden daarbij een rol. Dromen die in de praktijk uitpakken als een helse nachtmerrie.

Hoe zit het dan met de relatie tussen religie en geweld? Judaïsme, christendom en islam beschouwen zichzelf als een religie van vrede, maar op enig punt in hun geschiedenis hebben ze alle aanleiding tot geweld gegeven (21). Dat geldt ook voor de moderne plaatsvervangers van religie: de natie, het ras en de politieke ideologie. Uit naam hiervan zijn vele mensenoffers gebracht aan 'surrogaatgodheden'. Sacks verzuimt te vermelden dat dit voor het eerst gebeurde in de Franse Vendée, waar door de revolutionairen uit Parijs in 1793/94 een kwart van de bevolking werd uitgeroeid.

Vormt de waarheidsclaim van godsdiensten dan het grootste probleem? Gaat het geweld ophouden door relativering van waarheid en moraal? Sacks wijst erop dat het seculiere gebrek aan vermogen tot zingeving een cruciale rol speelt. Juist in onze tijd waarin de wereld aan snelle veranderingen onderhevig is, spelen gevoelens van verlies en angst op. En die kunnen zomaar omslaan in haat. Sacks vergelijkt onze tijd met die van de Reformatie. In die

'overgangstijd' was de drukpers het middel om nieuwe inzichten snel te verspreiden. Tegenwoordig vervult het internet deze katalyserende rol. En wie achter een scherm anderen zit te beledigen, vliegt sneller en harder uit de bocht dan in een persoonlijk gesprek zou gebeuren.

Het boek behandelt drie vragen: 1) waarom zijn mensen eigenlijk zo gewelddadig? 2) hoe zit het met de broedertwist tussen Joden, christenen en moslims? En 3) hoe kunnen de 'kinderen van Abraham' in vrede naast elkaar leven?

Sacks benoemt de 'wij-zij'-tegenstelling en het demoniseren van de tegenstander. Dit zijn typisch menselijke trekken die heel kwalijke gevolgen hebben. Insluiten van wie op ons lijkt en uitsluiten van anderen, het zit bij ons allemaal ingebakken. Daardoor is de mens vaak als een engel voor zijn groepsgenoten, maar tegelijk als een demon voor de anderen. Het leven in groepen vormt een bron van geweld, maar het moderne alternatief: een mensheid zonder groepen of identiteiten, is onmogelijk omdat het ondraaglijk is.

Waarom zitten judaïsme, christendom en islam onderling in zo'n gespannen en regelmatig zelfs gewelddadige verhouding tot elkaar? Sacks analyseert dat het gaat om een twist van broeders, afstammelingen van Abraham, die alle drie naar hetzelfde verlangen: de belofte die God aan Abraham deed. De vraag wie in Gods vaderliefde mag delen, vormt de bron van intense onderlinge rivaliteit. Die broedertwist begon niet pas begon in de eerste of tweede eeuw. Want we lezen in de Bijbel al snel over de eerste moord, een broedermoord. Geschiedde die moord in Gods Naam? Nee, dat is zonneklaar.

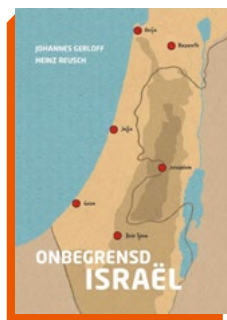
Aan de hand van de Bijbelse geschiednissen over Ismaël en Izak, over Ezau en Jakob en vooral die over Jozef en zijn broers, maakt Sacks duidelijk hoe de broedertwist op een grondig misverstaan van de Schrift berust. Wat nergens lezen we dat Ismaël wordt verworpen. Ook had Jakob de zegen niet aan zijn broer Ezau hoeven te ontfutelen. En omdat Jozef geliefd werd door zijn vader, hadden de broers hem niet mogen haten. Uiteindelijk blijkt de vreemde, hooghartige onderkoning van Egypte hun eigen broer te zijn die hen hun misdaden van harte vergeeft. Beking is het sleutelwoord daarvoor. Berouw bewijst dat mensen kunnen veranderen. Het gaat erom dat we de afwijzing van anderen afwijzen, zo stelt Sacks.

Maar hoe verinnerlijk je die houding als mens? Het afwijzen van de ander, van de vreemdeling gaat ons van nature gemakkelijker af. De Bijbelse boodschap gaat daar radicaal tegenin: Wie vergeet hoe het voelt om zelf een vreemdeling te zijn, zal uiteindelijk zelf vreemdelingen gaan onderdrukken. De buitenstaander, vreemdeling of zonderling spooft dan misschien niet met ons zelfbeeld, maar hij is wel degelijk naar Gods beeld geschapen. We mogen ons niet laten verleiden tot een broedertwist op leven en dood, maar moeten ons laten leiden door het inzicht dat ieder een plaats heeft 'in Gods universum van rechtvaardigheid en liefde' (253).

Het probleem van de Westerse samenleving is dat zij grotendeels de waarden van het joods-christelijke erfgoed heeft losgelaten. In plaats daarvan staan het ik en de markt centraal, wat met hedonisme, individualisme en autonomie gepaard gaat. Loyaliteit, eerbied en respect doen er niet meer toe. Dank-

zij relativisme wordt het kwaad getolereerd en krijgen radicale krachten vrij baan. Veel westerlingen peilen het antisemitisme niet goed. Eerst werden Joden gehaat vanwege hun godsdienst, daarna vanwege hun ras en tegenwoordig vanwege hun staat. Maar: geen ziel is ooit gered door haat. 'Wie anderen haat, heeft van Gods liefde niets begrepen.'

Ook al deel ik sommige interpretaties van de Bijbel en een aantal inzichten en argumenten van Sacks niet (ik ben nu eenmaal een calvinistische protestant), het lezen van dit boek was voor mij een ontdekkingsreis met nieuwe, verrijkende gezichtspunten over de onderlinge verhoudingen van religieuze groepen en de spirituele armoe van het rationalistische humanisme. Ook Sacks' analyse van het antisemitisme is zeer verhelderend. De relatie tussen macht en religie blijft een spannende, waarbij het inderdaad van principieel belang is dat de gerechtigheid prevaleert boven macht en groepsbelang.

J. Gerlof & H. Reutsch,
Onbegrensd Israël.
Uitgeverij Scholten
(Christenen voor Israël), Zwolle 2021,
84 blz., €16,95.

Dit boek bespreekt de recente geschiedenis van Israël aan de hand van kaarten. Het begint bij het Ottomaanse Rijk en de situatie in de negentiende eeuw. Daarna wordt onder andere het Sykes-Picotverdrag besproken, dat de basis legde voor

'Wie anderen haat, heeft van Gods liefde niets begrepen.'

De boodschap is helder: Sta stil, bezin je, keer je om. Kijk, luister, leer en HERINNER!

de latere Balfourverklaring en de mogelijkheid van een Joodse autonome staat in het Midden-Oosten.

Het boek biedt onder meer gedetailleerde kaarten van het hedendaagse Israël. Zo is er een kaart van de Palestijnse autonome gebieden sinds 1993, met daarop de verschillende autoriteitszones. Ook is er een kaart van Jeruzalem met daarop de verschillende wijken en bevolkingsgroepen.

Wat zegt de Bijbel over de grenzen van het land Israël? Ondanks dat er in de Bijbel vrij gedetailleerde informatie over de grenzen van het land Israël gegeven wordt, is het lastig om een duidelijk afgebakend gebied vast te stellen dat bedoeld werd met het Beloofde Land. De auteurs stellen eerlijk dat ook de Bijbelse gegevens geen blauwdruk bieden voor de grenzen van het hedendaagse Israël, en ook niet in één keer het huidige conflict kunnen oplossen. Wel biedt dit boekje achtergronden om het huidige conflict beter te begrijpen. Bovendien is het toegankelijk geschreven en inzichtelijk vormgegeven. Het boek is daarom zeker een aanrader, bijvoorbeeld om er als extra bron bij te houden tijdens het volgen van het nieuws.

Jip Wijngaarden, Boom des Levens / Tree of Life.

Uitgave AO-COM, z.p. 2016, 168 blz, prijs € 40,00

iets anders. Dit prachtig uitgevoerde kunstboek geeft een overzicht van het werk van Jip Wijngaarden. De toelichtende teksten zijn in het Nederlands en

Engels. Er bestaat ook een versie in het Duits en Frans.

In het boek vertelt Jip Wijngaarden op een openhartige, maar ingetogen manier haar levensverhaal. Hoe zij als meisje op de Veluwe is opgegroeid, na de middelbare school naar de kunstacademie in Utrecht ging en vervolgens in de filmwereld terecht kwam omdat ze de rol van Anne Frank mocht vertolken. Haar carrière ging goed. Maar terwijl haar ster rees, zonk haar ziel, schrijft ze terugblikkend.

Jip raakte bevriend met de Fransman Philippe, die na een ernstig ongeval tot bekering kwam en christen werd. Na aanvankelijke twijfels, trouwde ze toch met hem. In het najaar van 1990 brak God haar verzet tegen het christelijk geloof. Ze verdiepte zich in de Bijbel, leerde Hebreeuws en legde zich toe op het schilderen. Haar eerste expositie, *Boulevard des déportés*, was in de sjoel van Kampen. Daarna volgden er meer, o.a. in museum Elburg. Na een auto-ongeluk in mei 2010 volgde een zware tijd van operaties en medicijnen. Langzaam krabbelde Jip er weer bovenop en kon ze weer gaan schilderen. Met een lossere toets, maar tegelijk dieper, zegt ze er zelf over. De tocht langs de vele schetsen, schilderijen, aquarellen en andere kunstuitingen in dit boek laten die ontwikkeling zien. Haar boodschap is helder: Sta stil, bezin je, keer je om. Kijk, luister, leer en HERINNER!

Een prachtboek om regelmatig in te bladeren, geschikt voor momenten van bezinning. En een waardevol geschenkboek. Via de website <https://nl.jipwijngaarden.com/> is het boek te bestellen.

Licht in de duisternis

Hoe kijken we naar de strijd rond Israël nu? In welk licht? Wie stelt simpelweg door het zuivere licht van de rede geleid te worden, ziet voorbij aan de geestelijke strijd. Dan heb je onvoldoende oog voor de kwaadaardigheid van het telkens weer opduikende antisemitisme, de blinde haat tegen het Joodse volk en de God van Israël. Te weinig zicht op de invloed van de radicale islam.

Wat een voorrecht om bij het licht van de Schrift naar Israël te kijken, als een lamp voor onze voet en een licht op ons pad. Dan krijg ik een helder beeld, ook van de schaduwkanten. Dan weet ik echt wel dat Israël niet altijd alles goed doet. De Bijbelse geschiedenis is onthutsend eerlijk. Bij het licht van de Schrift word ik niet overdreven optimistisch over de kansen op vrede door menselijke inspanningen. Een conferentie hier, politieke druk daar, en een flinke sloot subsidie – en alle problemen opgelost? Doe je best, maar reken je vooral niet rijk.

'Onze Joodse vrienden hebben mij geleerd dat een klein kaarsje al veel duisternis kan verdrijven.'

Toch geeft het licht van de Schrift altijd weer ongekend hoopgevend perspectief. Hierom: de duisternis wint het niet van het licht. Onze Joodse vrienden hebben mij geleerd dat een klein kaarsje al veel duisternis kan verdrijven. We zien het terug op het Chanoekafeest.

Licht in de duisternis, het Woord is er vol van. God schiep op Zijn machtswoord het licht. Christus is het Licht der wereld, de Zon der gerechtigheid. Licht dat verlicht. Licht dat verwarmt. Licht dat geneest. En daarom hoeven we niet in duisternis rond te dolen, en

geloven we vast, dat de nacht voorbij gaat. Hoe donker het ook is, het wordt licht! Licht dat de duisternis verdrijft.

Mr. C.G. van der Staaij was van 19 mei 1998 tot 5 december 2023 lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

COLUMN
Kees van der
Staij

Colofon

ZICHT

Zicht, 49e jaargang (2023) Nr. 4 • ISSN 0167-2150

Het tijdschrift Zicht is een uitgave van de Guido de Brès-Stichting, het Wetenschappelijk Instituut voor de SGP.

BIJDRAGEN EN AUTEURSRECHTEN

- Lezersbijdragen zijn van harte welkom. Graag vooraf auteursrichtlijnen en informatie over het redactiebeleid opvragen via het contactadres.
- De auteursrechten voor de bijdragen in dit tijdschrift berusten bij de uitgeefster. Auteurs schrijven op persoonlijke titel.
- Aanbevolen citeerwijze: Zicht, 2023-1, p. 1
- De redactie heeft er alles aan gedaan rechthebbenden van het beeldmateriaal te bereiken en waar mogelijk de auteur en bron te vermelden. Mocht er een bronvermelding niet kloppen, neem contact op.

RECENSIES

Boeken ter recensie zenden aan het contactadres. Ter recensie aangeboden boeken worden niet geretourneerd.

ABONNEMENT? WORD DONATEUR!

U kunt zich abonneren op Zicht Magazine door donateur te worden van de Guido de Brès-Stichting. Kies voor Guido-Zilver of Guido-Goud en u ontvangt vier keer per jaar een nieuwe editie. We bieden Zicht Magazine zowel gedrukt als digitaal aan. Ben jij student of lid van de SGP-Jongeren? Dan krijg je een aantrekkelijke korting! Kijk op onze website wi.sgp.nl/zicht voor alle steunvormen en tarieven. Het bestellen van een los nummer kan via webshop.sgp.nl of per telefoon.

ADVERTENTIES

Advertentietarieven zijn op aanvraag beschikbaar.

CONTACTADRES

Wetenschappelijk Instituut voor de SGP
t.a.v. mw. Jeanette van der Elst-de Weerd
Dinkel 7 • 3068 HB Rotterdam
Telefoon: 010-7200785
E-mail: wi@sgp.nl
Website: wi.sgp.nl

REDACTIE

- Gideon van den Brink
- Aarnout van Gelder MA
- Mr. Harry Groenenboom
- Henri Krooneman MA
- Ben Provoost MSc
- Gerard van Rijswijk MA
- Drs. Geert Schipaanboord
- Drs. Jan Schippers (secretaris)
- Mr. Gerben Veenema MSc

ADVIESRAAD

- Ing. Joan van Burg MSc
- Jan-Mark ten Hove MA
- Nico de Jager
- Prof. dr.ir. Henk Kievit
- Mr. Frank van Putten
- Drs. Joost Veldman

BESTUUR GUIDO

DE BRËSSICHTING

- Dr. Roelof Bisschop
- Mr. drs. Jaco van den Brink (voorzitter)
- Ir. Kees Hogenhout
- Dr. Maarten Klaassen
- Ir. Leendert de Knegt
- Dr. Aart van der Linden (secretaris)
- Prof. dr. Marc de Vries
- Dr. Hilde Westerman-Dannenberg
- Jaco Zoeteman RA (penningmeester)

COVERBEELD

Bron: Adobe Stock

ONTWERP & REALISATIE

BladenMakers.nl, Nijkerk

VOLG ONS ONLINE @WISGP

*Een keuken van
goede huize*

SINDS 1935
HUISMAN
keukens | sanitair | doe het zelf

Voltastraat 1, Alblasterdam
078 69 32 541

WWW.HUISMANKEUKENS.NL

wi.sgp.nl

Guido de Brès-Stichting
Wetenschappelijk Instituut SGP